
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

॥अ वि को श्रा भो य श्री म॥

श्रीगणेशायनमः श्रीसरस्वत्यैनमः ॐनमोभगवतेरामचन्द्राय॥ श्रीवक्रतुंडायनमः रामायनमः
गुरोर्नतिंविधायादौगणेशंकुलदैवतं॥ध्यात्वानारायणेनायंविश्वकोशोहिलिख्यते॥१॥रघुवीम
दिमहामोहक्लेशातंकभिषग्वरं॥त्रैधातुकनिदानज्ञंसर्वज्ञंदुःखहानये॥२॥कलाविलासान्मकरं
दबिंदुमुद्राविनिद्रेहृदयारविंदे॥याकस्यपंतीरमतेकवीनांदेवींनमस्यामिसरस्वतींतां॥३॥कवीं
द्रकुमुदानंदकुंदोद्गमसुधाकरं॥वाचस्पतिमतिस्पर्द्धिधीरोमुषीचंद्रिकोज्वलं॥४॥लुभ्यत्सैराब्धि
कल्लोलमालोल्लासियशःश्रियं॥गुरुंवंदेजगद्वंद्यंगुणरत्नैकरोहणं॥५॥श्रीसाहसांकनृपतेरन
वद्यवैद्यविद्यातरंगपदमद्वयमेवबिभ्रत्॥यश्चंद्रचारुरचितोहरिचंद्रनामास्वव्याख्ययाचरकतं

त्रमलंचकार॥६॥आसीदसीमवसुधाधिपवंदनीयेतस्यान्वयेसकलवैद्यकुलावतंसः॥शाक्रस्यदस्त्रइवगाधिपुराधिपस्यश्रीकृष्णइत्यमलकीर्तिलताविवान॥७॥संकल्पसंमिलदनल्पविकल्पजल्पकल्पानलाकुलितवादिसहस्रसिंधुः॥तर्कत्रयत्रिनयनस्तनयोयदीयोदामोदरःसमभवद्भिषजांवरेण्य॥८॥तस्याभवत्तनुरुदारवाचोवाचस्पतीश्रीर्ललनाविलासि॥सैद्यविद्यानलिनीदिनेशः॥श्रीमल्लसत्कुमुदाकरेंदुः॥९॥यद्बालजः सकलवैद्यकलत्वरत्नरत्नाकरश्रियमवाप्यचकेरवोभूत्॥कीर्तेर्निकेतनमनिंद्यपदप्रमाणवाक्यप्रपंचरचनाचतुराननश्रीः॥१०॥कृतज्ञस्यतस्यचसुतः स्मितपुंडरीककांडातपत्रपरभागयशःपताकः॥श्री

वल्म्दृत्य॥ श्रीब्रह्म इत्यधिक भात्मसुखारविंदसोल्लासलासितरसार्द्रसरस्वतीकः॥११॥
तस्यात्मजः सरसकैरवकांतकीर्तिः श्रीमन्महेश्वरइतिप्रथितः कवींद्रः॥ निःशेषवाङ्मयसम
हार्णवपारदृश्वा त्र्यागमांबुरुहखंडरविर्बभूव॥१२॥ यः साहसांकचरितादिमहाप्रबंधनि
र्माण नैपुणगुणागतगौरवश्रीः॥ यो वैद्यकत्रयसरोजसरोजबंधुर्बंधुः सतां च कविकैरव
काननेंदुः॥१३॥ इयं कृतिस्तस्य महेश्वरस्य वैदग्ध्यसिंधोः पुरुषोत्तमानां॥ देदीप्यतां हृत्क
मलेषु नित्यमाकल्पमाकल्पितकौस्तुभश्रीः॥१४॥ लब्ध्वैकं कथंचिदभिजातसुवर्णकारली
लेन कोशमालरत्नविधिना हृरत्वा॥ विश्वप्रकाश इति कांचनबंधुरो भाविश्चिन्मयात्र घटितो मुख ॥ राम

१ खं डएषः॥१५॥ फणीश्वरोदीरितशब्दकोशरत्नाकरालोडितलालितानां॥ सेव्यः कथं नैष सुवर्ण
शैलो विश्वप्रकाशो वसुधाधिपानां॥१६॥ भोगींद्रकात्यायनसाहसांकवाचस्पतिव्याडिपुरःस
राणां॥ सविश्वरूपामरमंगलानां शुभांककोलालितभागुरीणां॥१७॥ कोशावकाशान्तरकष्टप्रभ
वः संभावितानर्घ्यगुणः स एष ॥ संपादयन्नेष्यति वांछितार्थान् कथं न चिंतामणिता कवीनां॥१८॥
भामित्रशैलचरमाचलमेकलाद्रिकैलासभूमिवलयाद्यदिहास्ति किंचित्॥ एकत्र संभृतमगो
चरशब्दजालमालोक्यतत्सदखिलं सुधियः कवीन्द्राः॥१९॥ यद्यस्ति वाङ्मयमहार्णवमंथनेच्छा
प्राप्तुं फलं फणिपतेर्यदि कौतुकं वः॥ विश्वप्रकाशमनिशं तदिमं निषेव्य संभाव्यतां परमसार

क्लिकनेरवरश्री॥२२॥सतां पुस्तकसंभारभारमोक्षः कृतोमया॥नामानुशासनमिदं संपूर्णत्नन्व
ताद्भुलं॥२१॥एकद्वित्रिचतुःपंचषड्वर्णानुक्रमोज्वले॥कांतादिवर्गैर्नानार्थसंग्रहोयंविलन्यते
नानार्थः प्रथमांतो ऽत्र सर्वत्रादौ प्रदर्शिति॥सप्तम्यंतेषु शब्देषु वर्तमानः सुनिश्चितः॥२३॥
दृष्टांतेपि सह त्वेनापि सप्तम्याधार एवच॥स्पष्टाय लिंगभेदाय काप्यत्र पुनरुक्तिका॥२४॥
एकाक्षरं समारभ्य षडंताश्चात्र भाषिता॥कांतमारभ्य क्षांतश्च वर्गा ज्ञेयाः सुबुद्धिभिः॥२५॥
अथ क्रमाश्च वक्ष्यंते अक्षराणामनुक्रमात्॥क्षांतात्पराण्यव्ययानि चोक्तानि ग्रंथकर्तृभिः
खैकेगाश्च घचौ च्छश्च जझञाश्च टठौडढौ॥णतथाश्च दधौनश्च पफबाश्च भमौ यरौ॥२७॥

तलवर्गाश्च षसोहक्षावेदर्दताः क्रमादमी॥ वर्गा धीरैस्तु विज्ञेयाः प्रयतां ज्ञानदाः सदा ॥२८॥
कचनयांतवर्गाश्च ज्ञेयाः षष्ठांक्षरांतकाः॥ करवटमरवांताश्च ज्ञेयाः पंचाक्षरांतकाः॥२९॥ ॥ छ ॥
॥अथैकैकं॥ को ब्रह्मा॥ स्मा॥ निलार्केषु च्छमने सर्वनाम्नि च॥ पावके च मयूरे च सुरवं शीर्षजलेषु कं॥३०॥ एवं कैकं॥ अथ कद्वयं॥ अकं पापे च दुःखे च रंगकोराजन्यदेशयोः॥ बकस्तु बक पुष्पे स्यात्कंके श्रीदे च रक्षसि॥३१॥ शुको व्याससुते कीरे रावणस्य च मंत्रिणि॥ ग्रंथिपर्णे शुक्रीषे च शुकं स्याच्छोणितेक चित्॥३२॥ द्विकः काके च कोके च स्तृको बाणे निलोत्पले॥ अर्कोर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्पतौ॥३३॥ कर्कः कर्कजले वन्हौ स्युक्लःश्वेदर्पणे घटे॥ तर्कः का

क्षावितर्केऽह्निकर्मभेदेषु कथ्यते॥३४॥ श्लोको यशसि पद्ये च लोकस्तु भुवने जने॥ स्तोकोऽल्पे चातके पि स्यात्तोकं चापत्यपुत्रयोः॥३५॥ कोकः स्याच्चक्रवाके वृके ज्येष्ठ्यां खर्जूरीद्रुमभेकयोः॥ रोकोदीप्तौ बिल्वरोकं नौकाक्रमणभेदयोः॥३६॥ छेको विदग्धे छेकश्च विहगस्तम्भगपक्षिणोः॥ रेकोविरेके शंकायां रेकः स्याद्धमेपि च॥३७॥ काकः स्याद्वायसे हस्तभेदे पीठसर्पिणि॥ शिरोवक्षालने मानविशेषद्वीपभेदयोः॥३८॥ शक्तिकायां मल्लघा चकाकमाच्यां प्रकीर्तिता॥ काकं स्त्रीरतबंधे स्यात्काकानामपिसंहतौ॥३९॥ पाकः शिशुर्णेजरानिष्पाकपचनकेशंदनेषु च॥ शाको द्वीपांतरे शक्तौ च पद्रुमविशेषयोः॥४०॥ शाकं हरितके चापि नाकः स्वर्गांतरिक्षयोः॥

॥को २॥

२४

॥ रा

॥४

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मूकोप्यवाङ्मुखे दीनेशूकोनुक्रोशशस्त्रयोः ॥४१॥ धूम्रकाञ्चिद्रेचकालेभेभेकोमण्डूकमेघयोः ॥
एकंतुकवलेश्लेष्मेडलरस्मिंस्तुवाच्यवत् ॥४२॥ शौकंसुकसमूहेचस्त्रीणांचकरणांतरे ॥ अंकं
स्थानेंतिकेमंतौरूपकोत्संगलक्ष्मसु ॥४३॥ नाटकादिपरिच्छेदेचित्रयुद्धेचभूषणे ॥ कंकश्छद्म
द्विजेख्यातोलोहपृष्ठकलांतयोः ॥४४॥ कोपेसिकोज्ञेजंघायांटंकणेग्रावदारणे ॥ रंकस्तुकृ
पणेमन्दे पंकः कर्दमपापयोः ॥४५॥ न्यंकुर्मृगेमुनौनाकुर्वामलूरेगिरौमुनौ ॥ शंकुः कीलेशि
रस्त्रेचसंख्यायादःप्रभेदयोः ॥४६॥ कल्कः पापाशयेपापेदंभेविट्किट्टयोरपि ॥ वल्कंतुव
ल्कलेखंडेशल्कंशकलवल्कयोः ॥४७॥ शुल्कंघट्टादिदेयेस्याज्जामातुर्बंधकेपिच ॥ निष्क

२

मष्टाऽधिकस्वर्णशतेदीनारकर्षयोः॥४३॥वस्नोऽलंकरणेहेमपात्रेहेमपलेपिच॥मुष्कोंडके
ऽ्रोसंघातेमुष्कोमेक्षकपादपे॥४५॥किष्कुर्हस्तेवितस्तौचप्रकोष्ठेकुत्सितेपिच॥त्रिकाकूपस्य
नेमौस्यात्रिकंपृष्ठाधराश्रये॥५०॥लंकारक्षःपुरीशाखाशाकिनीकुलटासुच॥शंकाशासौवि
तर्केचराकालुसरिदंतरे॥५१॥कच्छूनवरजःकन्यापूर्णेंदुतिथीषुच॥ एवंकद्वयं॥अथ
कत्रयं॥कनकंचंपके स्वर्णेकिंशुकेनागकेसरे॥५२॥धत्तूरेकांचनारेचकालीयेपिकचिन्म
तं करकस्तुकरंकेस्यादाक्रोशेचकमंडलौ॥५३॥पक्षिभेदेकरेचापिकरका स्याद्घनोपले॥नर
कोनिरयेदैत्येसरकःसीधुभाजने॥५४॥अच्छिन्नाऽध्वगपंक्तौचसीधुपानेचसीधुनि॥रव

काश्चित्तत्वज्ञेसंधिचौरेच मूषके॥ जनकः पितृराजर्ष्योर्युतकं संशयेपिच॥ योतकेवरुनाग्येन्वस्त्री
वस्त्रांचलयुग्मयोः॥५६॥ मूषकः कर्षकेपूलेरजकेधावके शुके॥ मधुको बंदिभेदेच पद्य के विह
गांतरे॥५७॥ मधुकामधुपर्ण्यांस्याद्गुणुको निपुणाल्पयोः॥ वसुकं त्रिखमल्यांस्यादर्कपर्णेचरोम
के॥५८॥ त्रिग्सुकः त्रिम्शुमारेस्याद्वालकोल्लपि नोरपि॥ क्रमुकः पट्टिकालोध्रेभद्रमुस्तकपूगयोः
फलेकार्पासिकायाश्च क्रमुकोब्रह्मदारुणि॥ बाहु[illegible]कः कर्कटेकेचद्गात्युहेजालखातके॥ धनिकः
साधुधन्याकधवेषुधनिकास्त्रियां॥ प्रियकः पीनसालेस्यान्नीपेचित्रमृगे ऽलिनि॥६१॥ कुंकु
मेचप्रियंगौच पृथुकश्चिपिटेशिशौ॥ यमकंयमजेशब्दालंकारेसंयमेपिच॥६२॥ मशकः

कथ्यतेसुहृज्जंतुरोगविशेषयोः॥कुलकंतुपटोलेस्याच्छ्लोकसंबंधगुच्छके॥कुलकश्चकुलश्रे
ष्ठेवल्मीकेकाकतिंदुके॥तिलकंचित्रकेप्रादुर्ल्लामेतिलकालके॥६४॥रोगाश्वद्रुमभेदेषुक्लो
म्निसौवर्चलेपिच॥कुलिकोनागभेदेस्याद्द्रुभेदेकुलसत्तमे॥६५॥कुशिकःस्यान्मुनौतैले
शेषेसर्जाक्षवृक्षयोः॥चषकंतुसुरापात्रेमध्युमद्यप्रभेदयोः॥६६॥चटकःकलविंकेपिचट
कास्त्रीस्त्र्यपत्ययोः॥कटकंवलयेसानौराजधानीनितंबयोः॥६७॥समुद्रलवणेदंतमंडले
दंतिनामपि॥कटुकांकटुरोहिण्यांव्योषेपिकटुकंस्मृतं॥६८॥चलुकःप्रसृतौभांडभेदेचुलक
वन्मतः॥पुलकःकृमिभेदेचमर्ष[ध]मणिदोषयोः॥६९॥गजान्नपिंडेरोमांचेहरितालेशिलां

तरे रुचकं मंगलद्रव्ये ग्रीवाभरणदंतयोः॥७०॥ रुचके बीजपूरे च सौवर्चलविडंगयोः॥ रोच
नायां च रुचकमश्वाभरणमौल्यायोः॥७१॥ क्षुरकः कोकिलाक्षे स्याद्गोक्षुरे तिलकद्रुमे
कामुकः कामनेऽशोकपादपे चातिमुक्तके॥७२॥ पालुकः प तयालौ स्यात्स्रपातजलहस्ति
नोः॥ आनकः पटहे भेर्यां मृदंगे ध्वनदंबुदे॥७३॥ आढकं मानभेदे स्यात्तुवर्यामाढकी मता॥
कारकः कर्तरि प्रोक्तः कर्मादावपि कारकं॥७४॥ तारकः पालके ऽश्वादेः स्यात्संचारलक बंधयोः
तारकः कर्णधारे च दैत्ये च द्वादशी तारकं॥७५॥ कनीनिकायां नक्षत्रे नारकं कांतारपि चा॥ वार
कोऽश्वगतावश्वविशेषे च निषेधके॥७६॥ जाहको घोषमार्ज्जारसद्दका लुंडिका सुचा॥ पा

॥विम्ब॥

॥८॥

वकोऽग्नौसदारैंचोवान्हिमंथेनचित्रके॥७५॥भल्लातकेविडंगेचसायकःशरखड्गयोः॥नाय
कोनेतरिश्रेष्ठहारमध्यमणावपि॥७६॥त्राणकःसत्वजातीयेजीवकद्रुमतालयोः॥जालकं
कोरकेप्रोक्तंकुलायेजालिनीफले॥७७॥आनायदंभभेदेचव[illegible]भेदेचजालिका॥बालको
ज्ञानिशिशौकेशेवाजिवारणबालधौ॥७८॥अंगुलीयकह्रीबेरपाणिहार्येषुवालकं॥वार्धकंवृ
द्धसंघातेवृद्धत्वेवृद्धकर्मणि॥७९॥मामकंममतायुक्तेमातुलेमामकःस्मृतः॥याजकोयज्व
निख्यातोयाजकोराजकुंजरे॥८०॥ग्राहकोघातिविहगेन्योधानांचगृहीतरि॥हारकेभेदके
पत्येरात्रकंपंचरात्रके॥८१॥येनवेश्यागृहेनीतोवत्सरस्तत्ररात्रकः॥भासकोलसकेलास्य

॥कोश॥

॥राम॥

॥८॥

14

कारिण्यपिमयूरके॥८४॥शार्ककः शार्करापिंडे दुग्धफेनेचशार्ककः॥हारकः कितवेचौरे गद्यवि
ज्ञानभेदयोः॥८५॥स्यात्सकारण्यां च चार्वाके करकादेश्च बुद्बुदे॥द्रावकस्तु शिलाभेदे विदग्धे मो
षकेपि च॥८६॥ध्मामको जंबुके धूर्ते स्तूर्यावर्तद्रुमभेदयोः॥काव्रकः कुक्कवाकौ स्यात्सीनमस्तक
कोकयोः॥८७॥क्षारकः पक्षिमत्स्यादिपिटके जालकेपि च॥पिण्याकं सिल्हके हिंगौ तिलचूर्णे च
कुंकुमे॥८८॥पिनाको हरकोदंडे पांशुवर्षत्रिशूलयोः॥पाटकः स्यान्महाकिष्कौ कटकांतरवाद्य
योः॥८९॥अक्षाक्षिप्तोलने मूलद्रव्यापचयरोधसोः॥बराकः शंकरे रणे च्यपराको व्रतखड्गयोः॥
पुलाकस्तुच्छधान्ये स्यात्संक्षेपे भक्तसिक्थके॥विपाकः कीर्त्यते स्वादे परिणामे च दुर्गतौ॥९०॥

॥ विश्व ॥

॥८॥

विपाकः पचनेस्वादेप्यसत्कर्मफलेपिच॥ तंपाकोलंपटेदेन्ते॥ किंपाकः फलमूर्खयोः॥१२॥ ग्राम्याकरुलकेबद्ध

स्त्रेन्ग्राम्याकश्चलुरगुले॥ मोचकंकदलीत्रिशुनिर्मोचकविरागिषु॥१३॥ सेचकोगजलांगूलपर्यंतपुलभे

दयोः॥ मेचकोबर्हिचंद्रेस्यान्मेचकंस्यामलेपिच॥१४॥ तिमिरेकृष्णवर्णेतुमेचकंवाच्यवद्भवेत्॥ सूचकः

सीवनद्रव्येबाधकेदुष्टदंशके॥१५॥ पिशुनेशुनिकाकेचसेचकः सेक्तृमेघयोः॥ लोचकोमांसपिंडे

स्यादक्षितारेचकज्जले॥१६॥ ललाटाभरणेस्त्रीणांकदलीनीलवस्त्रयोः॥ निर्बुद्धौकर्णपूरेचमौर्व्यां

भ्रूम्लथचर्मणि॥१७॥ मोदकोहर्षकोज्ञेयः खाद्यभेदेचमोदकः॥ खोल्किः पादवल्मीकपूगकोषसिर

स्त्रके॥१८॥ गोलकोविधवापुत्रेजारोत्स्यान्मणिकेगुडे॥ कूपकोगुणवृक्षेस्यात्तैलपात्रेककुंदरे॥१९॥

॥ कोश ॥

॥ राम ॥

॥८॥

उपदानेच्युतायां तु कूपिकां भोलवोपले ॥ कूलकं कृमिशैलेच प्रतीपस्तूपयोरपि ॥१०॥ रूपकं ना
टके मूर्तेका व्याऽलंकरणे विदुः ॥ मूलकं कूपके प्यास्त्रे मूलकं रसजन्मनो ॥११॥ हूनकः स्यात्पञ्चगोभि
त्रपञ्चकः प्राव्रुढरसो ॥ कीचको दैत्यभेदे च स्युष्कवंशद्रुमांतरो ॥ कीटकः कृमिजातौ स्यान्निष्ठुरे
कीटको ऽन्यवत् ॥ जीवकः पीतसाले स्यात्कृपणे वृद्धिजीवविनि ॥१३॥ सेदिनि प्राणके प्याहितुं डिके पाद
पांतरा ॥ आजीवे जीविकामाहुर्जीवंत्यामपि कुत्रचित् ॥१४॥ दीपकं वागलंकारे दीपको दीप्तिकारके ॥ चिं
रके धिक्कियालेखपतंग्यां चीरिकामत ॥१५॥ सेवकस्तु प्रसेवे स्यादनुजीविनि वाच्यवत् ॥ अशोको वंजु
लेमानद्रुमनिः शोकयोर्मत ॥१६॥ अशोका कटुरोहिण्यामशोकं पादः स्मृत ॥ आलोको दर्शनो

17

द्योले आलोके बंदिभाषणे॥८॥ पेटकः पुस्तकादीनां मंजूषायां कदंबके॥ हेरुको बुद्धभेदे स्यान्महाका
लगणेपि च॥९॥ धेनुकं करणे स्त्रीणां धेनूनामपि संहतौ॥ विवेकः स्याज्जलद्रोण्यां विचारेपि रहस्यपि
गैरिकं कनके धातौ प्रसेकः सेचने स्रुतौ॥ वाजिकं त्रिपुतैले च हेतौ सद्यांकुरेपि च॥१०॥ कोरकं कुड्म
ले विद्यात्कंकोलक मृणालयोः॥ कौतुकं चाभिलाषे स्याद्दुत्सवे नर्महर्षयोः॥११॥ परंपरासमायात मंग
ले च कुतूहले॥ विवाहसूत्र गीतादि भोगकामेषु च स्मृतं॥१२॥ कौशिको नकुले व्यालग्राहे गुग्गुलश
क्रयोः विश्वामित्रेपि कोशज्ञे उलूकयोरपि कौशिकः॥१३॥ कौशिकी चंडिकायां च नदीभेदे च कौशि
की॥ प्रतीकोवयवे प्रोक्तः प्रतिकूलविलोमयोः॥१४॥ पूर्तिकमपि भूनिंबे दीप्यकर्पूरकतृणे॥ आभी

कः कामुके क्रूरेक्रौंचभयवर्ज्जिते॥१५॥वल्मीकोवामलूरेस्यान्मुनिरोगविशेषयो॥आलीकमप्रियेश्रो

क्तं अलीकमनृतेदिवि॥१६॥अनूकंतु कुलेशीलेप्यनूकोगलजन्मनि॥उलूकः कुरुयोधेस्यात्पेचके

जंभभेदिनि॥१७॥शंबूकोगजकुंभांतेदैत्यभेदेपिवाघके॥बंधूकंबंधुजीवेस्याद्बंधूकः पीतसालके॥

मंडूकंबंधभेदेपिदर्दुरे शोणकेविदु॥मंडूकपर्ण्यांमंडूकीवर्णकश्चारणेस्मृत॥विलेपनेचंदनेपिव

र्णकंस्यादथार्भकः॥डिंभेमूर्खेकृशे भ्रूणेवर्तकोश्वखुरेखगे॥२०॥पुष्पकं विरिनेत्ररोगयोरत्न

कंकणे॥कुबेरस्यविमानेचकासारेचरसांजने॥२१॥गेहकांस्यमृदंगारक्षाकव्यांचैवपुष्पकं॥पूर्ण

कः स्वर्णचूडेस्याभासाछिन्न्यांतुपूर्णिका॥२२॥वराटकः स्यात्प्रतीहारेदर्शयितृप्रवीणयोः॥अभ्रकं

॥विश्व॥

॥१०॥

पद्मकाष्ठेभबिंदुजालकयोर्मतः॥२३॥ अहीरः कुक्कुराजमोदेस्याद्यवानीबर्हिश्चूडयोः॥ त्रसरेणुः स्यात्तुरुष्क
द्रुमभेदयोर्भेषजांतरे॥२४॥ वृश्चिकस्तुद्रुणे राशौ ऊर्णकीटे तथौषधौ॥ अंशुकं सूक्ष्मवस्त्रे स्याद्वस्त्रमा
त्रोत्तरीययोः॥२५॥ अंतिकं निकटे चुल्यामंतिकासातलौषधौ॥ तथाज्येष्ठभगिन्यां तु नाट्योक्त्यां
कीर्त्यतेंतिका॥२६॥ स्वस्तिको मंडलद्रव्ये चतुष्कगृहभेदयोः॥ पिष्टकस्य विकारे च स्वस्तिको रतिल
लिके॥२७॥ कंचुको वारबाणे स्यान्निर्मोकेक भेपिच॥ वर्धापकगृहीतांगस्थितवस्त्रे च चोलके॥२८॥
औषधौ कंचुकी चाथ वंचकः खलधूर्तयोः॥ बंधकं स्याद्विनिमये पुंश्चल्यां स्याच्च बंधकी॥२९॥ गांधि
कं लेखकं प्राहुः सुगंधव्यवहारिणि॥ ग्रंथिकं पिप्पलीमूले ग्रंथिको गुग्गुलद्रुमे॥३०॥ माद्रेये च करी

॥कोश॥

॥ग॥

॥१

रेचदैवज्ञेच प्रकीर्त्तितः॥२४॥ ल्हीकोदेशभेदेच बल्हीकोचीरहिंगुनोः॥ अनयोरपि बाल्हीकोया

ज्ञिकोयाजके कुंद्रे॥२५॥ वार्षिकं त्रायमाणे स्याद्वर्षाकालभवेन्यवत्॥ पट्टिको महिषीक्षीरफेन

सैनिकयोरपि॥२३॥ आह्निकं दिननिर्वर्त्ये भोजने नित्यकर्मणि॥ गुड्को मल्लने धूमलौकलोक्ति स्नेहपात्रयोः

गंडकः खड्गिनि ख्यातः संख्याविद्याप्रभेदयोः॥ अवच्छेदेंतरायेच गंडकी सरिदंतरे॥२५॥ तंडकः खं

जनेफेन समासप्राय वाचिचा॥ गृहदारुतरुस्कंध मायाबहुल्ययोरपि॥२६॥ कंटकः क्षुद्रशत्रौच कर्म

स्थानकदोषयोः॥ रोमांचेच द्रुमांगेच कंटके मकरेस्यपि च॥२७॥ तक्षकः फणिभेदे स्याद्वर्धकी द्रुमभे

दयोः॥ पक्षकः पार्श्वमात्रेच पक्षद्वारेच पक्षकः॥२८॥ शंखकं वलये कंबौ शिरौगेच शंखकः॥

नंदकोहरिखड्गेच हर्षके कुलपालके॥३९॥शीतकः शीलकालेचसुस्थिलेदीर्घसूत्रिणि॥उष्णकस्तु
निदाघेस्याद्दातुरेक्षिप्रकारिणि॥४०॥टंककोगंधकुव्यांस्याद्विहारेद्यवकाद्रके॥हुडकः शोष मेत्रूरे
सुल्लकः खलनीचयोः॥४१॥पिष्टकोनेत्ररोगेस्याद्धान्यादिचमसेपिच॥भ र्मकंरोगभेदेपिविङ्कंक
■र्कंधौतयोः॥४२॥चुंबकः स्याद्बहुगुरुधूर्तायस्कांतकामुके॥जंबुकः पूरवेनीचेप्रतीचीदिक्पला
वपि॥४३॥हुडुकोवार्घभेदेस्याद्दात्यूहेमदमत्तके॥तुरुष्कः सिल्हकेमुछजालो श्रीवासकेक्वचित्
कार्मुकंवंशाधनुषोः कर्मसक्तेतुवाच्यवत्॥निर्मोकोमोक्षकेव्योम्निसन्नाहेसर्पकञ्चुके॥४४॥इ
क्ष्वाकुः कटुतुंब्यांचसूर्यवंश्यान्नृपेपिच॥कुशाकुस्तुदुराधर्षेदुःशीलेचबिलेशये॥४५॥कुलाकुर्मे

कंटभानौपरोत्तापिनिपावके॥ पृदाकुर्वृश्चिकेव्याघ्रेचित्रकेचसरीसृपे॥४५॥ मृदाकुरनिलेवज्रे

द्रावाग्नौप्रतिसूर्यके॥ गौरेकुः पक्षिजालेतुभवेत्रमकदंबिनो॥४६॥ त्रिशंकुः शलभेराज्ञविड्रो

षेवृत्रादंशके॥ पल्यंकोमंचपर्यंकवृषीपर्यस्तिकासुच॥४७॥ करंकोमस्तकेशास्येनारिकेलफ

लास्थिनि॥ कलंकोंकेऽपवादेचकालायसमलेपिच॥४८॥ भालांकः करपत्रेस्याच्छागकभेदेचरोहि

ते॥ महालक्षणसंपूर्णपुरुषेकच्छपेहरे॥४९॥ वृषांकः शंकरेसाधौभल्लातकमहत्वयो॥ आत

कोरोगसंतापशंकासुमुरजध्वनौ॥५०॥ पालंकुः सल्लकीशाकभेदयोःप्राजिपक्षिणि॥ अ

लर्कोधवलार्केस्याद्योगोन्मादितकुक्कुरे॥५१॥ उदर्कएष्यत्कालीनफलेमदनकंटके॥ संपर्कः

॥विश्व॥

॥१२॥

॥कोश॥

सुरतेप्रक्तौविलर्कः संज्ञायोहयोः॥५४॥अंबिकापार्वतीपांडुजनन्योरपिमालरि॥अंधिकाकेलवे
सिद्धेशर्वर्यामपिकीर्त्यते॥५५॥अम्लिकातित्तिडीकाम्लोद्गारे चां गिरिकासुच॥यूथिकामूानके
पुष्पविशेषेपिचयूथिका॥५६॥शाजिकाप्यिनकेदारेराजसर्षपरेखयोः॥रसिकापिरसाल्ला
यांकांचीरसनयोरपि॥५७॥तुंडिकाहारपिंडयांचदूतिकायांरणाक्षिते॥भूमिकारचनायांस्या
न्मूर्त्यंतरपरिग्रहे॥५८॥कर्णिकाकरिहस्ताग्रेकरमध्यांगुलावपि॥क्रमुकादिच्छदांशेचकर्णि
काकर्णभूषणे॥५९॥बीजकोशेसरोजस्यकुट्टिन्यामपिकुत्रचित्॥कणिकाकथ्यतेत्यंतसूक्ष्म
वत्स्वग्निमंथयोः॥६०॥गणिकायूथिकावेश्यातरीषुकरिणीषुच॥गणकोपिचदैवज्ञेकारिका

॥राम

॥१२॥

नार्योषिति॥९२॥ कृतौ विचरणश्लोके यातनायां च कारिका॥ नापितादिकशिल्पे च जालिका जा

लनीफले॥९३॥ भ(टा)नाम भ्रमर विलांगरक्षिण्यां च जालिका॥ गिरिसारे जलौकायामपि स्या

द्विधवास्त्रियां॥९४॥ जालकः पुनरुद्दिष्टो यामकूटे च धीवरे॥ नीलिका नीलिनीक्षुद्ररोगसे

फालिकास्वपि॥९५॥ कालिका योगिनीभेदे को(र्य) गौर्यां घनावलौ॥ क्रमादेये वस्तुमूल्ये धूस

रीनवमेघयोः॥९६॥ पटोलन्नागरवारो मालीमांसीकाकीषु कालिका॥ तथा वृश्चिकपत्रेपि मा

लिकासरिदंतरा॥९७॥ ग्रैवेये पुष्पमालायां पक्षिभेदे च मालिका॥ बालिका वालुका वाला पिच्छो

लाकर्णभूषणे॥९८॥ तूलिका कथिता लेख्यकूर्चि(का)तूलशय्ययोः॥ चूलिका नाटकस्यांगे कर्ण

॥विश्व॥ ॥कोश॥

॥१३॥

मूलेचदंतिना॥मल्लिकातृणमत्स्येचर्मनमृत्पात्रभेदयोः॥मल्लिकोहंसभेदेच॥झल्लिकासिल्लि
[उद्वर्तन] कापिचा॥६९॥विलेपनप्रदेसिं[ट्यां]मातपस्यरुचिस्मृता॥वालुकासिकतासुस्याद्वालुकंत्वेल
वालुके॥७०॥अनाग्निकापिकुमार्यांस्यादथक्षपणबंदिनोः॥नग्नकोधेनुकाधेनौस्त्रीकरेणुप्रसू
तयोः॥७१॥रेणुकापिहरेणौस्याज्जमदग्नेस्त्रियामपि॥जलुकाजिनुपत्रायांजलुकंहिंगु
त्वग्रसयोः॥७२॥कूर्चिकासूचिकायांचतूलिकायांचकुड्मले॥कपाटांकुडलेक्षीरविकृताव
पिकूर्चिका॥७३॥मातृकाधातृकामात्रोर्मात्रिकाकरणेस्वरे॥पलाकावैजयंत्यांचसौभाग्यांक
ध्वजेपिच॥७४॥स्यात्पुत्रिकापुत्तलिकादुहित्रोर्यविलूलके॥पुत्रकः सरभेधूर्तेशैलवृक्षप्रभेद

॥राम॥

॥१३॥

योः॥७५॥छाद्विकामृत्तिकाभांडभेदेपिकरभास्त्रियां॥बिंबिकाजलबिंबेस्यान्माणकेकामुक

स्त्रियां॥७६॥श्यामिकानीलिकायांचश्यामीकोनाकवृक्षयोः॥दूषिकातूलिकायांचदूषिकानेत्र

योर्मले॥७७॥ऊर्मिकात्वंगुलीयेस्याद्दूस्वभंगलरंगयोः॥तथोद्दालहुलिकेपिस्याद्दूर्मिकामधु

पध्वनौ॥७८॥स्याच्छलाकापिमदनशारिकाशल्ययोः शरो॥छत्रपंजरकाष्ठ्यांचशल्लुकीवृ

क्ष...यो॥७९॥चुलुकीशिशुमारेचकुंडीभेदेकुलांतरे॥चतुष्कीमंत्रकाहार्यांचतुष्कीयष्टि

कांतरे॥८०॥नर्तकीलासिकायांचकरेण्वामपिनर्तकी॥नर्तकःकेवले॥पो गे चारणयोर्नटे

॥८१॥एवंकत्रयं अथकचतुष्टयं॥अलर्मकःपिकेभेकेमधूकेपद्मकेसरे॥भवेदालिपिको

॥विश्व॥ ॥२४॥

भृंगेकोकिलेरतिहिंडिके॥६२॥स्मृतः कुरवकः शोणाम्लानाझिंटीप्रभेदयोः॥भवेन्मरुबकः पु
ष्पविशेषेमदनद्रुमे॥६३॥बलाहकोगिरौमेघेदैत्यरागविशेषयोः॥भ्रमरकोजलेभृंगेगिरिके
चूर्णकुंतले॥६४॥वराटकः स्थूल रज्जौपद्मबीजेकपर्दके॥शृंगाटकंभवेद्वारिकंटकेपिचतु
ष्पथे॥६५॥गोकंटकेगोक्षुरकेस्थपुटेचगवांखुरे॥आकल्पकस्तमोमोहग्रंथावुत्कलिकामुदोः॥
आक्षेपकोनिलव्याधौव्याधेनिंदाकरेपिच॥प्रचलाकः शराघातेबर्हिचंद्रेभुजंगमे॥६६॥वृंदार
कः सुरश्रेष्ठेमनोज्ञेपुनरन्यवत्॥नियामकः कर्णधारेपोतवाहेनियंतरि॥६७॥विनायकस्तुहेरं
बेताक्ष्र्येविघ्नेजिनेगुरौ॥निश्वारकः पुरीषस्यक्षयेस्वैरेसमीरणे॥६८॥भट्टारकः सुरराज्ञिक

॥कोन॥ ॥गप॥ ॥१४॥

थिँ श्च तपोधनो ॥ दासेरकः स्यात्करभे दासीपुत्रे च धीवरे ॥१०॥ अंकारकः कुजे विद्ध्यां कोरंगे

कुरंटके ॥ अंगारिके क्षुकांडे स्यात्कोरके किंशुके चा ॥११॥ थाद्दल्लादकस्तु कुंदे स्यात्करिकर्णद्विरीष

यो ॥ स्वयंजालालिलेफेनेरवालकेनागकेसरो ॥१२॥ भावा यां प्रश्नकायां च गैरिके च महत्तरो ॥ पूर्णानके

भवेत्पूर्णपात्रे पटह पात्रयो ॥१३॥ अप्रकीर्णभेदेयंथे च चामरे विस्तरे ह्यो ॥ पुष्कलके गंधमृगक्षप

णकीलयो ॥१४॥ कोत्रातकः कटे ज्योत्स्नापटोलीघोषके षु च ॥ कोत्रातकी वाणिजके वड्वाग्नौ वणि

ज्यपि ॥१५॥ निर्यूथिकः स्यात्क्षपणे निष्कलेह्न परिच्छदे ॥ स्याद्वनुमंतकस्तुद्रानेमल्लिका दनेपि चा ॥१६॥

कठिल्लकस्तु पर्णासे वर्षाभूकारवेल्लयो ॥ कंदर्पको वराटस्याज्जटाजूटे च धूर्दैर्जो ॥ जगोमेदकं

पीलुमाणो कांकोले पत्रकेपि च ॥ मंडोरकं चित्ररोगे भवेद्राजतपर्णेपि च ॥ २८ ॥ शतानीको मुनेर्भेदे वृद्धे
चाथ खरालिका ॥ ग्रामणी भंडिना चौरा प्रधानेषु प्रयुज्यते ॥ २९ ॥ लेखनीकोलेखरे हा स्वहस्तस
चलेख नेतालेखेषु परहस्तेन तत्राप्येष प्रदर्शितः ॥ ३० ॥ भवेन्मंडलकं बिंबे कुष्ठभेदे च दर्पणे ॥ पिप्प
लंकं सूत्रवृत्ते गलसीवनसूत्रके ॥ ३१ ॥ पिंडीतकः स्यान्नरे गमदनद्रौ फणिज्जके ॥ त्रिवर्णकं गोक्षु
रके त्रिफलायां कटुत्रिके ॥ ३२ ॥ शालावृकः शृगालेपि सारमेये बलीमुखे ॥ कौलेयकः कुलश्रेष्ठे स्या
दिंद्रमकामुके ॥ ३३ ॥ सुप्रतीकः शोभनांगे भवेदीशानदिग्गजे ॥ जैवातृकः कृशे चन्द्रे भैषज्यायु
ष्मतोरपि ॥ ३४ ॥ रतहिंडकः स्याद्दिवसे सुखस्नाहेष्टमंगले ॥ वैनाशिकः स्यात्क्षणिके पर्तंत्रोर्णना ॥

भयो ॥२०५॥ वैदेहिको वाणिजिके शूद्राद्वैश्यासुतेपि च ॥ विलुन्नकं तुध्यान्याके तथाऽऽमाटामलोषधौ

गोकुलिकः केकरेस्यात्पंकस्थागत्युपक्षके ॥ भयाटको भवेद्द्वार्यानिर्जितेहरिणांतरे ॥ रूपादिको

न्यमर्मज्ञे छात्रेस्यात्कालदेशिनि ॥ वैकुंठिकोदांभिकेस्याद्दर्दुरेप्रेरिलेक्षणे ॥ लालाटिकः प्रभो

भालदर्शिन्याश्लेषणांतरे ॥ कार्याक्षमेव्याकुलिते शिलाटकास्तिलाट्टयो ॥२०७॥ कर्कोटकः स्यान्मा

लूरकाद्रवेयम्रभेदयो ॥ वरंडकस्तुमातंगवेद्यांयौवनकंटके ॥२०८॥ संवर्तनेश्वरखनिकश्चौरेक्रोडेच

मूषके ॥ वैतालिको बोधकरेरवेटिलालेप्युदीरित ॥२०९॥ तिक्तशाकस्तुखदिरे वरुणे पत्रसुंदरे

मयूरकोप्यपामार्गेतुत्थकेतु मयूरकं ॥२१०॥ विशेषकः स्यात्तिलके विशेषावाहकेपि च ॥ विदूषक

31

श्वाटुबटौ परनिंदाकरेपिच॥१॥ अथवेतसे बलितकं मातृयात्रामंगलसूत्रयोः॥ तथासन्यस्तसंदेहजीविक्षप
णकेष्वपि॥१४॥ एडमूकः स्मृतोधीरैः ऊर्ग्वाकुश्रुतिवर्जितो॥ वर्तरूकोनदीभेदे काकनीडेजलेवटे॥
काकरूकः पुल्लूकेस्यान्निस्वेस्त्रीजितदंभयोः॥ दिगंबरेभीरुकेच दंदशूकोहिरक्षसोः॥ मृष्टेरूको
वदान्येपि मृष्टान्नान्यतिथिद्विषि॥ कृकवाकुर्मयूरेपि सरटेचरणायुधो॥ सेधरंकुः सुनासीरेसी
करेपिघने फलो॥ गंधोपलेगंधिकेतु सौगंधिक इतिध्वनिः॥१९ध्वंसोमवल्कस्तु धवलेखदिरेकटु
फलेपिच॥ भयानकस्मृतोव्याघ्रेसैंहिकेयेच भीषणे॥१०॥ पुंडरीकं सितांभोजे सितछत्रेच भेषजे
कोषकारांतरे व्याघ्रे पुंडरीकोग्निदिग्गजे॥२॥ जर्जरीकं बहुच्छिद्रे जर्जरीकोजरांतरे॥ बर्बरीको

32

महाकालेकेशविन्यासशाकयोः ॥१॥ पुनर्नरीकं वहित्रे स्यान्नरीकश्च पारगे ॥ फर्फरीकस्त्वफेटास्या

त्फर्फरीकं तु मार्दवे ॥२॥ भवेदुत्कलिकोत्कंठाहेलासलिलवीचिषु ॥ शृगालिका त्रिवायां स्याद्भयादपि

पलायने ॥३॥ चंडालिका किंनरायामुमायामोषधीभिदि ॥ पांचालिका भवेद्वस्त्रपुत्रिका गीतभेदयोः

कनीनिका तारके स्यान्नोः स्यात्कनिष्ठांगुलावपि ॥ भवेद्गुणनिका नृत्ये शून्यांके पाठनिश्चिते ॥ संतानिकापि

क्षीरादिरसे मर्कटजालिके ॥ संदंशिका पिशुन्चुटीलोहयंत्रविशेषयोः ॥५॥ संघाटिका तु युग्मे स्यात्कु

ट्टन्यां घ्राणयोरपि ॥ जीवंतिकापि जीवाख्ये शाकवंदाकयोः स्त्रियाम् ॥६॥ वाल्हिका क्षिप्ता मूलवस्त्र

प्रभेदयोः ॥ बकेरुका बलाकाभिर्वाता वर्जितशाखयोः ॥७॥ स्मृता घर्घरिका क्षुद्रघंटिका भृष्टधान्य

योः॥वाद्यप्रभेदेवादित्रदंडयोरापगांतरे॥ एवंकचतुष्टयं॥अथकपंचकं॥स्यादाढुरिलकंचित्राविडंगोदुंबरेषुच सुवसंतकइत्येषवासंत्यांमदनोत्सवो॥२॥कस्पावेसकमिच्छंतिसुहृदांतोद्यानपालयोः
द्वारपालेकषोसहूरंगाजीविन्यपिकचित्रु॥३॥स्याद्वीहिराजिकःकांगुलि(धान्य)चीनेधान्य(के)के॥ शीलंचंपकत्राह्योयंस्यादातर्पणदीपयो॥२॥अभौ(जो) जल(र)लंकःस्यान्नारिकेलफलेंबुदोष्टांखेजललतायांचकथ्यतेजलवाह्के॥३॥अकाकचीराजशफरमत्स्ययोःकदरवादकः॥स्वादकेकाचफलके॥ बलिपुष्टेचजंबुके॥४॥स्याच्चिल(मी)लिकाकंठीभेदेखद्योतविद्युतो॥स्यान्नवफलिकानव्येनवजातरजस्त्रियां॥५॥स्याच्छुतपर्विकादूर्वावचयोरूपकारिका॥पिष्टभेदेगृहेराज्ञामुपकर्यामपीष्यते॥

ध्य

स्या[illegible]व्यवहारिकालोक[illegible]यात्रासंमार्जनीगुंदो॥स्याद्धेमपुष्पिकायूथ्यांपंचकेहेमपुष्पकः॥ [illegible]वंक

पंचकं॥अथकषट्॥ लूतामार्कटकः पुत्र्यांनवमा॥स्यांलवंगमे॥सिंदूरतिलकोनागेसिंदूरतिलका

स्त्रियां॥३॥धवर्णवीरोकश्लोकः स्याच्छायाहारिणिकुंभिको॥मातुलपुत्रकोधूर्तफलेस्यान्मामका

त्मजे॥३॥श्यामम‌द्गुरिकाश्टंग्यांयामयुद्धेचकीर्त्यते॥स्यान्मदनाग्निशलाकापिसार्यकामोदयोषधो

॥४०॥ इतिकांनवर्गः॥अथरवैकं॥खमिंद्रियेसुखेस्वर्गेशून्येबिंदौविहायसि॥पुरेसंवेदने

क्षेत्रेकुणहेल फलेकचित्॥एवंरवैकं॥अथरवद्वयं॥नखः कररुहेस्युगौगंधद्रव्येनरवंनरवी॥

मुरवंनिःसरणेवक्त्रेप्रारंभोपाययोरपि॥१॥सुरवंत्वार्मणिनाकेचसुखापुर्यांप्रचेतसः॥लेरवोले

॥विश्व॥

॥२८॥

॥कोश॥

ख्ये सुरेलेखा लिपिराजिकयोर्मता ॥४३॥ पुंखस्यान्मंगलाचारे शरांगश्येनयोरपि ॥ पुंखः संप-
म्प्रमोदे स्यात्साम्नः षड्विवर्णेष्वपि ॥४४॥ शंखो निध्यंतरे कुंभे कपालास्थिनखेषु च ॥ शिखा शि-
फायां चूडायां ज्वालायां मं मामके ॥४५॥ लांगलिक्यां च शाखायां चूडायां च शिखंडिनः ॥ सखा
मित्रे सहाये च शाखा पक्षांतरे भुजे ॥४६॥ शाखा वेदविभागे च पादपांगे ऽन्तिकेपि च ॥ प्रेंखा पर्यटने
नृत्ये भवेदश्वगतावपि ॥४७॥ रिंखा गतिविशेषे च शृंकाशिंव्यां च नर्तने ॥ इति खद्वयं ॥ अथ खत्रयं ॥
त्रिशिखं शिखरे विंद्यात् त्रिशूले राक्षसांतरे ॥४८॥ सुमुखस्तार्क्ष्यतनये फणिभेदे च पंडिते दुर्मुखो
नागराजेपि मुखरे वानराश्वयोः ॥४९॥ गोमुखः कुटिलाकारे वाद्यभेदे ऽनुलेपने ॥ प्रमुखः प्रथमे श्रे-

॥राम॥

॥१९॥

छेविशिखस्तोमरे शरे॥५०॥रथ्यानिष्पोर्विशाखा च नलिकायामपि क्वचित्॥वैशाखो मा॥सपाषां

विशाखं गंधवेश्मनो॥५१॥पीयूषममृतं दुग्धे मयूखः करतेजसोः॥इति खत्रयं अथ खचतु

ष्टयं॥अग्निमुखो द्विजे देवे भल्लातके चित्रके क्वचित्॥५२॥पंचमुखो गजे केसरिणि॥शिलीमुखो लि

बाणयोः॥भवेद्व्याघ्रनखः कंदगंधद्रव्यविशेषयोः॥५३॥महानखो नरास्थ्ये स्यान्निधिसं

ख्याप्रभेदयोः॥इंदुलेखामृता सोमलता। त्रांशिकलासु च॥५४॥चन्द्रशिलेखा कलाभागे बाकु

चीवृत्तभेदयोः॥अग्निशिखो रक्तागलिक्यां कुंकुमे भिशिखः स्मृतः॥५५॥दृढशिखो जटायां

स्याद्वालो बद्धशिखो मतः॥एवं खचतुष्टयं॥अथ खपंचकं॥स्यान्मलिनमुखः प्रेते लांगू

37

॥विश्व॥

॥१९॥

स्यात्

के

लेन लं खल्ले॥५८॥ अथ शीतमयूखो पिंत्रा शांकघनसारयो ॥ सर्वतो मुखमाख्यातमंतरिक्षेच

पथासि॥५७॥ विधिस्रेत्र ज्ञरुद्रे बुधैःकथितः सर्वतोमुखः॥ एवं खांतवर्गः अथ गांतः गैकं ॥॥॥

गौस्वर्गे वृषभे रश्मो वज्रे चंद्रमसि स्मृतः॥ अर्जुने नेत्र दिग्बाण भूवाग्वारिषु गौर्मता॥ ग्वगैकं॥

अथ गद्वयं॥ अगः शैले द्रुमे भानौ नगवत्पवनात्रानो॥ खगः सूर्ये ग्रहे देवे मार्गणे च विहंगमे॥

भगमैश्वर्य माहात्म्य ज्ञान वैराग्य योनिषु॥ यशोवीर्य प्रयत्नेच्छा श्री धर्म रवि मुक्तिषु ॥ युगं ह

स्त च तु ष्केपि रथसीरांगयोर्युगं॥६१॥ युग कृतादौ युगले वृद्धिनामौषधेपि च॥ मृगः पशौ कु

रंगे च करि नक्षत्र भेदयोः॥६२॥ याच्ञायां मृगया याच मृगी तु वनितांतरे॥ भृगुः शुक्रे प्रतापे च जम

॥कोश॥

॥१९॥

दृश्योपिनाकिनि॥ भागोरूपार्द्धरेकांशो भागधेयैकदेशयोः॥ नागंतुसीसकेरंगेस्त्रीबंधकरण
लेरा॥६४॥ नागःपन्नगमातंगक्रूराचारिषुतोयदे॥ नागकेसरपुंनागनागदंतकमुस्तके। देहानि
लप्रभेदेषुश्रेष्ठेस्यादुत्तरस्थितः॥ रागोनुरले मात्सर्येक्लेशादौलोहितादिषु॥ गांधारादौ
नृपेरागस्त्यागोवर्जनदानयोः॥ भोगःसुखेधनेचाहेः शरीरफणयोर्मतः॥ पालनेभ्यवहारेच
निवेशोपण्ययोषितां॥ योगोपूर्वार्थसंप्राप्तौसंगतिज्ञानयुक्तिषु॥६५॥ वपुःस्थैर्यप्रयोगेचविष्कं
भादिषुभेषजे॥ विश्रब्धघातिनिद्रव्योपायसंहननेष्वपि॥६६॥ कार्मणेपिचयोगःस्याद्रोगःकुष्ठो
षधेगदे॥ वेगोजवप्रवाहेचमहाकालफलेपिच॥६७॥ पूगस्तुक्रमुकेवृंदेचांगःशोभनदक्षयोः॥

इंगः स्यादद्भुतेज्ञातेजंगमेंगितयोरपि॥ टंकः कृपाणभेदेचजंघायांचखनित्रके॥ अंगंगात्रांतिके
पायप्रतीकेषुप्रधानके॥ अंगोदेशविशेषः स्याद्दंगसंबोधनेऽव्ययं॥ तुंगः पुन्नागनगयोर्बुधे
स्यादुन्नतेऽन्यवत्॥ बर्बरानिम्नयोस्तुंगीवंगसीसकरंगयोः॥ वंगाः कार्पास कावालीकदेशभेदेषुभा
षितः॥ लंगः षिड्गेचसंगेच वं गोहीनांगभेकयोः॥ भंगस्तरंगेरुग्भेदेच्छेदेजयविपर्यये॥ भंगः
शाणाख्यसस्येपिभृंगोधूम्याटषिंगयोः॥ भृंगश्चधूकलायांस्यादिंगितेचप्रसाधने॥ मधुव्र
तेपिभृंगभृंगराजगुडत्वचोः॥ रंगोरणेखले गेरागेनृत्येगरंत्रपुण्यपि॥ लिंगंचिन्हेनुमानेपि
सांख्योक्तप्रकृतावपि॥ शिवमूर्तिविशेषेपिमेहनेपिप्रयुज्यते॥ धृष्टिंगंप्र भु त्वेशिखरेचिन्हेक्री

ङ्गं बुयंत्रके॥विषाणोत्कर्षयोश्चाथशृंगंस्यात्कूर्च्चशीर्षके॥७९॥शृंगीविषायामृषभेस्वर्णमीन
विशेषयोः॥गांगस्तुगंगासंभूतेभीष्मेशाक्तिधरेपिच॥८०॥पिंगः पिशंगेपिंगीतुशम्यांपि
गंतुचबालके॥रामठेनालिकायांतुपिंगागोरोचनोमयोः॥८१॥खड्गोगंडकशृंगासियुद्धभे
देषुगंडके॥दुर्गः स्याद्दुर्गमेदुर्गागौरीनीलिकयोरपि॥८२॥सर्गस्तुनिश्चयाध्यायमोहोत्सा
हात्मसृष्टिषु॥मार्गोमृगमदेमासप्रभेदेऽन्वेषणाऽध्वनोः॥८३॥शार्ङ्गंकार्मुकमात्रेपिविष्णो
रपिशरासने॥वल्गुच्छागेमनोज्ञेचवल्गुभाषितेऽन्यवल्गु॥८४॥फल्गुप्रोक्तमंलघ्वांचनिःसा
रेफल्गुवाच्यवत्॥शृंगीवटाम्रातकयोःकर्कट्यामपिविश्रुत॥८५॥गर्गोमुनिविशेषःस्या

41

तूवृषेकीचुल्लकेपिच॥ एवंगद्वयं॥ अथगत्रयं॥ पन्नगः पद्मकाष्ठेस्यात्पन्नगोपिभुजंगमे॥ प्लव
गोवानरेभेकेसारथौचोष्ट्रगदीधिले॥ जिह्मगोमंदगेसर्पेविहंगश्चाशुगेखगे॥ ६७॥ सर्वगंसलि
लेख्यातंसर्वगः शंकरेविभौ॥ अभोगोवारुणच्छत्रेपूर्णतायत्नयोरपि॥ ६८॥ आयोगोव्यापृतौ
गंधमाल्योपहारगंधयो॥ अयोगोविधुरेकूटेविश्लेषकठिनेघने॥ ६९॥ आसुगोमारुतेबाणेप्यु
द्वीकसुकीफले॥ उद्वेगोप्युद्वाहुल्लकोद्वेजनोद्गमनेषुच॥ ७०॥ संभोगः सुरतेभोगेसंभोगोजिन
शासने॥ परागः पुष्परजसिधूलीस्नानीयेयोरपि॥ ७१॥ गिरिप्रभेदेविख्यातावुपरागेपिचंद
नेप्रयागस्तीर्थभेदः स्याद्यज्ञेशलमरवाश्वयो॥ ७२॥ प्रयोगः कर्मणिमोक्षः प्रयुक्तौचनि

द्रुग्ने ॥ बालिशः कथितो भंडे धातुवादिनि वादिल ॥ तडागस्तु जलाधारे विन्नोषे पि हाद ॥ पुन्ना
गः पुरुषश्रेष्ठे पांडुनागे सितोत्पले ॥ जाति पुष्पे च पुन्नागो निसर्गः शीलसर्गयोः ॥ विसर्गः स्या
द्दाने विसर्गो मलनिर्गमे ॥ १५ ॥ विसर्जनीयेऽध्ययनप्रभेदेऽपि विभावसोः ॥ उत्सर्गो वर्जने त्या
गे सामान्ये न्यायदानयोः ॥ १६ ॥ त्रिवर्गो धर्मकामार्थे त्रिफलायां कटुत्रिके ॥ वृद्धिस्थानक्षये सत्व
रजस्तमसि चेष्यते ॥ १७ ॥ नातग्रुस्तु द्रुतातेस्याज्जनयित्री हिलेपि च ॥ अनंगो मदने नंगमाका
न्नामनसोः स्मृतः ॥ १८ ॥ मृदंगः पटहे घोषे भुजंगः षिड्गसर्पयोः ॥ प्लवंगः त्रालभे त्रगालिम भेदे
विग्रहे रवौ ॥ १९ ॥ पतंगः पारगे कापि तुरंगस्तु तरंगके ॥ रापे तुरंगमे प्याहुर्निषंगः संगतूणयोः ॥ २० ॥

विडंगं कृमिकारख्यातं विडंगो नागरेन्यवत् ॥ कलिंगः पूतिकरजे धूम्याटे निंबूदंलरे॥ ४॥ कलिंगं कौट
जफले कलिंगी योषितिस्मृता॥ अपांगमंगहीने स्यान्नेत्रांते तिलके पिच॥ ५॥ वरांगं योनिमातंग
मस्तकेषु गुडत्वचि॥ पत्रांगः पद्मके भूर्जे पत्रांगं रक्तचंदने॥ रथांगश्चक्रवाकेपि रथांगं चक्रमिष्यते
रक्तांगो विद्रुमे भौमे विंध्याह्व कपिलधीरयोः॥ कालिंगी राजकर्कट्यां धारांगः खड्गतीर्थयो॥
रक्तां... पैंजी वंत्यां मातंगोश्वपचे गजे॥ ६॥ कलिंगो भूमिककरै दंतावल भुजंगयोः हेमांगो
द्रुहिणे तार्क्ष्ये नारंगं पिप्पलीरसे॥ ७॥ नारंगं द्रविडे जातो यमजेपि प्रकीर्तितः॥ सारंगः श्वातके
भृंगे कुरंगे च मतंगजे॥ पक्षिभेदे च सारंगः सारंगः शाबले न्यवत्॥ प्रियंगुः फलिनी कंगु पिप्प

क्षीराजिकासुचा॥२१॥नीलंगुः कृमिजातौस्याद्ड्ड स्म रालीसुलेसोयोः तुरगीचाश्वगंधयालुर

गः चित्तवाजिनो॥२२॥चक्रांगीकटुरोहिण्यांचक्रांगोमानसौकसि॥एवंगत्रयं॥अथगचतुष्टयं

इहामृगोवृकेजंतौप्रभेदेरूपकस्यच॥२३॥मल्लनागोभ्रमातंगेवात्स्यायनमुनावपि॥उपरागःपरी

वादेराहुग्रस्तार्कचंद्रयो॥२४॥दुर्नयेयहकाल्लोलेऽपवर्गस्त्यागमोक्षयो॥क्रियावसानेसाफ

ल्येप्यपवर्गः प्रयुज्यते॥२६॥उपसर्गस्मृतोरोगभेदोपप्लवयोरपि॥सामयोगस्तुसंयोगेसमनायेप्र

योजने॥२७॥संप्रयोगेरतेविंद्यादन्वितौकार्मणेपिच॥दीर्घाध्वगः श्रृंखलकेलेख्यहारेतुभेद्यवत्

अभिषंगोथशापथेस्यादाक्रोशेत्रोपराभवे॥छत्रभंगस्तुवैधव्येस्वातंत्र्येनृपनाशयो॥२८॥प्रकटभ

।।विश्व।।

।।२३।।

।।कोश।।

गस्तुसस्यानांहस्तछदेन्तृपात्ययो।।एवंगचतुष्टयं।।अथगपंचकं।।।।कथाप्रसंगोवातूले विषवैद्येचवा
च्यवत्।।नाडीतरंगः काकोले हिंडकेरतहिंडके।।एवंगपंचकं।।विश्वप्रकाशेगांतवर्गः।।अथघांतः
तत्रघद्वयं।।अघंतुव्यसनेप्रोक्तं अघंदुरितदुःखयो।।अर्घः पूजाविधौमाल्येप्यंघ्रिःपादद्रुमूलयोः
वौघोवृंदेपयोवेगेद्रुतनृत्योपभोगयो।।ओघः परंपरायांस्यान्मोघो निष्फलदीनयो।।मघामघीच
नक्षत्रेभे धान्ये द्वे यथाक्रमं।।श्लाघामताप्रशंसायांपरिचर्याभिलाषयोः।।एवंघद्वयं।।अथघत्रयं
अनघोनिर्मलापापमनोज्ञेषुचभव्यवत्।।परिघः काचकलशेघटेप्राकारगोपुरे।।परिघोयो
गभेदेस्त्रेमुद्गरेर्गलघातयोः।।२४।।प्रतिघः प्रतिघातेस्याद्राधेचप्रतिघोत्तमे।।कचिघः कांचने

।।२३।।

उल्लाघोपि शुचौ दक्षो दक्षनीयोगयोरपि ॥ २

प्रोक्तः मंडे मूषके पिच ॥ २२ ॥ महार्घस्तु महामूल्ये तथा लावकपक्षिणि ॥ निदाघो ग्रीष्मकाले

स्यादुष्णस्वेदांबुनोरपि ॥ २३ ॥ सर्वे घोगुरु वेगार्थ सर्वसंहननार्थयो ॥ अमोघः सफले मोघा

विडंगाभययोः स्मृता ॥ २४ ॥ एवं घांतवर्गः ॥ अथ चांता ॥ तत्रैवैकं ॥ अन्योन्यार्थे समाहारे समवा

ये समुच्चये ॥ पक्षेप्यवक्ष्ये पुनरर्थे मर्यादायामनुक्रमे ॥ अर्थार्थे वाक्यविस्तारे प्रसंगे पादपूरणे

समपाने बलेऽत्रो षेच शब्दः परिपठ्यते ॥ २६ ॥ एवं चैकं ॥ अथ द्व्यक्षराः ॥ कचः केशे गुरोः पुत्रे बंद्रे

स्युष्कं णे पिच ॥ कचा करिण्यां काचस्तु मणौ शिक्ये मृदंतरे ॥ नेत्ररोगे चनीचस्तु वाने रपामरे स्मृ

तः ॥ मोचः शोभांजने मोचा मोचा शाल्मलिकदलिभयो ॥ २७ ॥ पिचुस्तूले च कर्षे च कुष्ठरोगे सुरा

॥विश्व॥ ॥कोश॥

॥२४॥

तरे भैरवस्यास्थदेशेचपिचुव्वापिप्रकीर्तितः॥२९॥कूर्चोविकत्थनेमध्येभ्रुवोःश्मश्रूणिकैतवे॥क्रौंच
खगनगद्वीपप्रभेदेषु प्रयुज्यते॥३०॥वंचौभल्ल निर्माणेचंचालुत्तृणपूरुषे॥चंचुःपंचांगुलेत्रोट्यां
गोनाडीकेप्युडंबके॥३१॥शुचिःशुद्धेनुपहतेशृंगाराषाढयोःसिते॥ग्रीष्मेहुतवहेपिस्यादुपधा
शुद्धमंत्रिणि॥३२॥रुचिर्मयूखेशोभायामभिषंगाभिलाषयोः॥वीचिःस्वल्पेतरंगेस्यादवकाशेसुखे
पिच॥३३॥सूचिकाराद्यभिनयेनारीणांकरणांतरे॥सूचीचसीवनद्रव्येशचीद्राण्यांशतावरी॥
कांचीस्यान्मेखलादाम्निगुंजायांनीवृदंतरे॥वचास्यादुग्रगंधायांसारिकायांशुकेवच॥३४॥
अर्चापूजाप्रतिमयोश्चर्चास्थासकचित्रयोः॥चर्चिकायांचरुक्शोभाकरणेच्छासुकथ्यते॥३६॥

॥गम॥

त्वक्चर्मवल्कलयोन्यङ्कुनीचेनिम्नकार्थयोः ॥वाग्वाचनेसरस्वत्यांभाषागीर्भषणेतथा ॥२५॥

॥एवंचद्वयं ॥अथचत्रयं ॥कवचोगर्दभांडेस्यात्संनाहेपटहेपिच ॥विकचःक्षेपणेकेतुग्रहेद्बु

स्फुटितेन्यवत् ॥२६॥ककचःकरपत्रेपियंथिलारव्यद्रुमेपिच ॥संकोचमपिकारम्भीरेसंकोचोमी

नबंधयोः ॥२७॥नाराचोलोहबाणेस्यात्नारचोहयहस्तिनोः ॥नाराचोकलिकायांचसम्युगस

गीतहृद्धयोः ॥२८॥प्रपंचःसंचयेश्टंगेविस्तारेचप्रतारणे ॥मरीचिःकृपणेदीप्तावृषिभेदेचदृश्य

ते ॥२९॥मारीचोरक्षसोभेदेकंकोलेयाजकद्विजे ॥मारीचोदेवलाभेदेनमूचिःस्मरदैत्ययोः ॥३०॥कुणी

चिःपुष्पितलतायुंजयोश्राकटेपिच ॥अवीचिर्नरकान्तर्म्योर्विपंचीकेलिवीणयोः ॥३१॥प्राग्रुद

49

कुमत्यगीत्येले दिग्देशकालेत्तोऽव्ययं।प्राचोदीच्यांप्रतीच्यानां वाचकंस्यादनव्ययं ॥एवंचत्रयं
॥अथच चतुष्टयं ॥मलिम्लुचोनले चौरेजलसूचिर्जलौकसि।शृंगाटके शिशुमारे कंकेत्रोटिझ
षेपिच ४५ ॥एवंचचतुष्टयं ॥अथचपंचकं ॥रलनारीचइत्येषकथितोरलवल्लभे कुक्कुरेरल
नारीचंसीत्कारेवरयोषितां ४६ ॥एवंचांतवर्गः ॥अथछांतः ॥छद्वयं ॥अच्छःस्फटिकभल्लूकविम
लेष्वच्छमव्ययं।अभिमुख्येथकच्छस्यादनूपेत्तुन्नकद्रुमे ४७ नौकांगेपरिधानेश्चपश्चादंगे स्या
पल्लवे।कच्छालुचीरिकायांचवाराह्यांचनिगद्यते ४८ गुच्छस्योच्छस्तवके स्तवेहारभेदकपालयोः
पुच्छः पश्चात्प्रदेशेस्यात्लांगूलेपुच्छमिष्यते ४९ मूर्छः पापरतेजालिभेदेस्याल्पभाषणे।

जूराकाशेसरस्वत्यांपिश

पुछाग्रेतुत्राल्मलीवेष्टेमंडेचाश्वपदामये॥५१॥पंक्तौपूगच्छटाकेशरोमांचाविजयिलेषु॥पिछं

पुछेमदाकच्छः समुद्रेचमचेतसि॥५१॥एवंछद्वयं॥अत्रषड्लपदंच॥एवंछांतवर्गः॥अथजांतः

तत्रैकं॥जूराकाशेसरस्वत्यांपिशाच्यांजवनेपिच॥एवंजैकं॥अथजद्वयं॥कंजः केशेविरिंचे

चकंजंपीयूषपद्मयोः॥५२॥अजोहरौहरेकामेविधौछागेरघोः सुते॥अजोगोष्ठाध्वद्वंदेषु

निजमात्मीयनित्ययोः॥५३॥ध्वजश्चिन्हेपताकायांध्वजः शौंडिकशेफसोः॥खट्वांगेचास्त्रजं

रक्तेस्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः॥५४॥द्विजोविप्रेंडजेदंतेभार्ङ्गीरेणुकयोर्द्विजा॥बीजंरेतसित

त्वेचहेतावंकुरकारणे॥५५॥आधानेपिचसज्जः स्यात्सन्नद्धेसंभृतेपिच॥वाजंघृतेपियज्ञान्ने

॥ विम्ब ॥

॥ २६ ॥

ठ्या

वाजो निस्वनपक्षयोः ॥२१॥ ध्वजाजं जले मुनौ वाजो व्याजश्शापापदेशयोः ॥ भुजः पाणौ च बाहौ च कुब्जः

स्यान्नारकारयोः ॥२२॥ अब्जो धन्वंतरौ चंद्रे निचुले शंखपद्मयोः ॥ अब्जः स्यादथ कुब्जोपि स्यु

ब्जे स्यात्सादपालरो ॥२३॥ [illegible]जोतुकर्मरंगे स्यान्नून्युब्जः प्रोक्तः कुब्जः श्रुचि ॥ अधोमुखे च कु

ब्जे च [illegible]ब्जो वाच्यवदिष्यते ॥२४॥ आजिः समावनौ युद्धे राजिः स्यात्पंक्तिरेखयोः ॥ खगजास्तु

स्पष्टधान्येषु राजः स्याद्रक्ततंडुले ॥२६॥ शौरिलाजमुदिष्टप्रजासंतानलोकयोः ॥ गुंजापि

पटहे प्रोक्ता काकचिंच्यां कलध्वनौ ॥२६॥ गंजा खनौ सुरागेहे स्याद्गांजगाररीढयोः ॥ गजः

कुंजे निकुंपि हनौ दंते च दंतिनि ॥२७॥ स्रंजः प्रजापतौ रुद्रे लंजः स्यात्पटकच्छयोः ॥ इपर्जावछ्

॥ कोन

महोत्साहेरवंजामंथः महस्तयोः॥६३॥ पिंजातूले हरिद्रायांपिंजस्तुव्याकुलेन्यवत्॥ ५ ॥बले

वधेपिंजारज्जुवेण्यांगुणेस्मृता॥६६॥ खर्जूःखट्वांगकीटेचखर्जुरीपादपेपिच॥मंजूःस्या द्धुं

च्चकेस्तुद्वौसर्जूर्वणिजिविद्युति॥६७॥ एवंजद्वयं॥अथजत्रयं॥करजस्तुकरंजेस्यात्नखेव्याघ्र

नखेपिच॥कुब्जोवृक्षभेदेस्यादगस्त्यद्रोणयोरपि॥६८॥ सहजस्तुनिसर्गेस्यात्सहोत्थेपुनर

न्यवत्॥नीरजंकमलेकुष्ठेजलजंतुशंखपद्मयोः॥६९॥ वलजंगोपुरेक्षेत्रेसस्यसंगरयोरपि

कारुजःशिल्पिनांचित्रेकलभेनागकेसरे॥७०॥ स्वयंजातिलभेदेवल्मीकेगैरिकेपिच॥

वनजोमुस्तकेपद्मेवनजोवनजेगजे॥७१॥ वनजामुद्गपर्ण्यांचवणिकुवाणिज्यजीविनि॥

वणि क्करणभेदेच वणिज्यायामपीष्यते॥ सामजस्तु गजे प्रोक्तः सामोत्थे पुनरन्यवत्॥ भूमिजो
नरके गारेसीतायामपि भूमिजा॥७१॥ गिरिजं चाभ्रके ख्यातं शिलाजतु सुगंधयोः॥ नगे हे
पि गिरिजा गौरी मातुलुंग्योरुदीरिता॥७२॥ कंबोजे हस्तिभेदे च वरांखवद्दंगविशेषयोः॥ अंग
जं रुधिरे नंगे केशे पुत्रे मदे ंगजा॥७३॥ कांबोजस्तु रगे सोमवल्कपुन्नागपादपे॥ कांबोजी माष
पर्ण्यां हिंगुपत्र्यामपि क्वचित्॥७४॥ अंडजः कृकलासे स्यात्खगे मीने भुजंगमे॥ कस्तूर्या
मंडजा प्रोक्ता परजस्तैलयंत्रके॥७५॥ फेने च करवाले च परजं तुंदुरिकाफले हिमजापि क्षुरखी
गौर्यां मैनाके हिमजः स्मृतः॥७६॥ एवं जत्रयं॥ अथ जचतुष्टयं॥ जघन्यजोनुजे शूद्रे भर

द्वाजः स्मृतो मुनौ॥ द्रोणे च वनकार्पास्यां भारद्वाजी तु कथ्यते॥ ७५॥ क्षीराब्धिजा श्रियः प्रोक्ता

चंद्रो क्षीराब्धिजो भवेत्॥ द्विजराजस्तु शशधरे सुपर्णे नलभोगिनि॥ ७६॥ धर्मराजो यमे बुद्धे ध

र्मराजो युधिष्ठिरे॥ भारद्वाजो गुरौ पुत्रे व्याघ्राटाख्ये विहंगमे॥ ७७॥ काश्मीरजा ख्याति विष॥

कुष्टकुंकुम पुष्करे राजराजः कुबेरेपि सार्वभौमे सुधाकरे॥ ७८॥ भृंगराजस्तु मधुपे मार्क

वे विहगांतरे॥ ग्रहराजो रवौ चन्द्रेप्यहिभुक्कोकिलातार्क्ष्ययो॥ ७९॥ यक्षराट् त्र्यंबक सखे मल्ला

नां रंगचत्वरे॥ इति जचतुष्टयं॥ एवं जांतवर्गः॥ अथ झांतः॥ तत्र झादि॥ झंझा ध्वनिविशेषेपि

थानुजलवर्षणे॥ ^८ अथ जंपूचक^ मुनि भेषज मगास्ति हरितक्या स्वर्लंघने॥ वृषभध्वजस्तु शाम्बो सोऽष्टांकरे च॥

॥विश्व॥

॥२८॥

हृदं त्वरे॥ एवं ञांतवर्गः॥ अथ ज्ञांताः॥ ज्ञेकं॥ ज्ञो विरंचे बुधे सौम्येप्यज्ञस्तु जडमूर्खयोः॥ एवं
ज्ञेकं॥ अथ ज्ञाद्वि॥ संज्ञा बुद्धौ प्रतिज्ञैते च संज्ञो वाच्यवदिष्यते॥ संज्ञा नाम्नि गायत्र्यां चलनायां र
विस्त्रियां॥ अर्थस्य सूचनायां च हस्ताद्यैरपि कथ्यते॥ ८५॥ एवं ज्ञाद्वि॥ अथ ज्ञत्रितयं सर्वज्ञः शंक
रे बुद्धे कृतज्ञः कुक्कुरेपि च॥ दैवज्ञो गणकेपि स्यान्नृसत्ररः स्त्रेक आत्मनो॥ एवं ञांतवर्गः॥ अथ
टांतः॥ तत्र टद्वयं कटिः श्रोणौ क्रिया कारे कलिंजे लिंगायेद्रुमे॥ समये राजदंष्ट्रे च पिप्पल्यां च क
टीमता॥ ८६॥ खट्वा टो धेकूपकफयोः ग्राहारासरटंकयोः॥ भट्ट पामरभेदे च वीरे च प्रगमे टिनु॥
घटः समाधिभेदे च गिरिकूटे कुटे घटुना॥ घटा घटानगोष्ठी॥ घटना सुचटन्यते॥ ८८॥ कुटः

॥कोष

॥राम

कोटेघटेगेहेशालायां कुट्टपुरुषे॥ स्यात्कुटीकुंभदास्यांच सुरायांचित्रगुच्छके॥१७५॥ प्रियाल
वृक्षेचचैलेचपुरौ क्कलो॥ लुटः समदवचनदोषयोरप्युदाहृतः॥१७६॥ टः कपर्देन्यग्रोधेस्नुविव
र्तिकयोर्वटी॥ विटोद्रोलवणे [illegible]गेमूषकेखदिरेपिच॥१७७॥ स्फुटोव्यक्तेप्रफुल्लेचव्याप्तेचफलितेत्
न्यवत्॥ निभिन्नेकर्कटीसस्येपादस्फोटेस्फुटिर्मता॥१७८॥ कूटंयंत्रेनृपेराज्ञोगेनिश्चलेलोहमु
द्गरे॥ मायाद्रिशृंगयोस्तुच्छेसीरावयववदंभयोः॥१७९॥ पुरद्वारेचवितथेत्लाटोदेशांशुकेपिच॥
ञ्झाटानिकुंजेकांतारेश्व[illegible]संमार्जनेपिच॥१८१॥ वाटोवृतेचमार्गेचवाटीलुयहनिः कुटी॥ चटुस्त्व
टोपिचंडेच व्रतिनामासनांतरे॥१८२॥ कटुः सुगंधेतीक्ष्णेस्यादकार्येमत्सरेरसे॥ कटुः प्रियंगु

कटुराजिकास्वपिप्यदूषणे॥ ८७॥ कटुः प्रोक्तो पटुर्तीक्ष्णे निरोगे चतुरेन्यवत्॥ पटुः पटोलपत्रेपि

छात्रालवणयोः पटुः॥ खेटः कफे ग्रामभेदे निंदितेच वसुनंदके॥ अट्टो भक्ते च शुष्के च क्षौमे

त्यर्थे गृहांतरे॥ ८९॥ पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च बंधने॥ चटुः पथे च राजादीनां सनांतरपी

ठयोः॥ ९०॥ पट्टीललाटभूषायां पट्टी लक्ष्मा प्रसादने॥ कुष्टं च रोहने रावेक ष्टं गहनकृच्छ्रयो

रुष्टमात्रं सितेपूज्यतमे प्रियतमेन्यवत्॥ इष्टं संस्कारयोगे च यागे च क्रतुकर्मणि॥ ९१॥ अरि

ष्टं क्षेमास्तुभाभावरूपणेषु प्रचक्षते॥ क्लिष्टमव्यक्तवाच्यं स्यात् प्रजाम्लानेन्यवन्मतं॥ ९२॥ अदिष्टं

देवे च काले स्याद्दिष्टं स्पृष्टं च निर्मिते॥ युक्तनिश्चितयोः माज्ये हृष्टो तृषितवन्मतः॥ ९३॥ रोमां

चिते प्रहसिते जातहर्षे च विस्मिते ॥ इष्टिः स्यादभिलाषेपि संग्रहश्लोकयागयोः ॥४८॥ व्युष्टि

स्त्रिनिदेवानां तथा वृद्धिकिसूतयोः ॥ व्युष्टं दिने प्रभाते च पत्न्ये पर्युषितेपि च ॥४९॥ विष्टिः कर्मक

रे भद्रे प्रेषणे वलनेपि च ॥ दिष्टिः परिमाणमुदो दृष्टिर्धीर्दर्शनाक्षिषु ॥५०॥ रिष्टिः खड्गसमृद्धौ च

कृष्टिः स्यादाकर्षणे बुधे ॥ सृष्टिः स्वभावनिर्माणे पुष्टिर्वृद्धौ च पोषणे ॥५१॥ यष्टिर्हारलता शस्त्र

भेदयोर्ध्वजदण्डके ॥ भार्ग्यां मधुयष्ट्यां च मुष्टिर्बद्धकरे फले ॥५२॥ व्युष्टिरुक्ता समृद्धौ चानि

यमादिफलेपि च ॥ वृष्टिः स्याद्वर्षणे शून्ये वाटिकायां च भाषिता ॥५३॥ शृष्टिरेकप्रसूता स्त्री

वराहक्रान्तयोरपि ॥ घृष्टिः स्याद्घर्षणे विष्णुक्रान्ता स्याद्वारिधेरपि ॥५४॥ जटा लम्बकचे मूले

हु

॥विश्व॥

॥३०॥

॥कोश॥

पुंस्येमांसिकयोर्जटी॥ सटाजटाकेसरयोः फटाच फणदंस्तयोः॥ घोंटास्याद्बदरेपूगेघटीखं
उच्चवाससा॥ परीक्षार्थेतुलायांचघटः सूरिभिरिष्यते॥ पटिः पटविशेषेस्याद्घासुलोकुंभिका
द्रुमे स्यात्कोटिरस्त्रैंवापाग्रेसंख्याभेदप्रकीर्षयोः॥ स्यात्त्रुटिः संशयेलेशेसूक्ष्मेलाकाल
मानयोः॥ त्रोटिः स्यात्कट्फलेचंच्वांखगमीनविशेषयोः॥ खटिः किणेशबरयेखादिरे
कुगृहेस्मृता नटीहट्टविलासिन्यांनर्तकेशोणकेनटे ३६॥ एवंद्वयं अथत्रयं॥ अवटः
स्याल्लिगेर्ते कूपेकुहकजीविनि॥ विकटः सुन्दरेप्रोक्तोविशालविकरालयोः॥१॥ धक्करटोगज
गंडेस्यात्कुसुंभेनिंद्यजीविनि॥ एकादन्तागहस्त्राद्रेपिदर्दुंरुरुगेपिवाघसो॥२॥ धक्करटोवाद्यभेदेपि

॥ रम

निर्दिष्टोनिर्[ये]णयेपिच।परापवादसंरक्ते।निर्दिष्टोनिःप्रयोजने॥१९॥पिच्चिटः स्यायभेदेपि।वर्त्मपिवि

स्त्रृतेन्यवत्॥राजकुटोमलयेख्यातोवार्ताकेकुःसुमेस्तुनि॥२०॥निष्कुटस्तुगृहोद्यानेकेदा

रककपाटयोः॥कुटुटः कच्छपे सूर्येप्युत्कटस्तीव्रमत्तयोः॥२१॥पिच्चटोनेत्ररोगेपि।पिच्चिटं

सीसकेत्रपो॥र्व्यंकटः॥क्यभेदेचधौतंजन्यामपिस्मृतं॥२२॥आकर्दटः करहा[टे]स्यात्संकसंक

रयोरपि॥कर्पटस्मुदरेचोक्तंकार्पटोजतुकार्थिणो॥२३॥कुक्कुटस्ताम्रचूडेस्यात्कुक्कुभेग्नि

कणेपिच॥निषादश्शूद्रयोः पुत्रेतालमध्येतुकुक्कुटी॥२४॥परसोनस्यप्रभेदेस्यात्तुउच्चटादंभ

चर्चयोः॥कोशटस्क्रोणकेविष्ठावर्गटोनर्गतेगने॥२५॥पूर्कर्कटः करणेस्त्रीणांराज्ञिभेदकुली

॥विश्व॥ ॥३१॥

रयोः ॥ शाल्मली फञ्जिकालुक्योः कर्कटी कर्कटः खगे ॥ २४ ॥ कीटक क्षुरगे निस्वेदेऽश्वभेदे मितंपचे ॥ मोचाटः कदलीजीरे पिरंभास्थिमलयोद्भवे ॥ २५ ॥ चक्राटो विषवैद्येपि धूर्तदीनाररयोरपि ॥ कर्णाटो गायने चित्रकरस्त्रीजीवने ॥ २६ ॥ भावाटो भावुके साधौ निवेशे कामुके पि च ॥ शैलाटो देवले सिंहे स्फुक्त काचकिरातयोः ॥ २७ ॥ द्रोहाटः कथितो गाथाप्रभेदे मृगलुब्धके ॥ विडालधूलिके पि स्याद्धाराटः श्वालकाम्बुदयोः ॥ २८ ॥ मोरटं तु भवेदिक्षुमूलकोठप्रसूनयोः ॥ सप्ताहरात्रात्परक्षीरे स्याद्विकायां तु मोरटः ॥ २९ ॥ विकटः स्याद्देकटिके तथा संजालयोवने ॥ वरांगे मिश्रिते नीचे वैराटं बदरीफले ॥ ३० ॥ त्रिकूटं सिंधुलवणे त्रिकूटः स्वसुवेलके ॥ भाकूटः कथ्यते मीन

॥कोश॥ ॥राम॥

भेदेद्रोलांतरेपिच॥२३॥अरिष्टंफेनिलेनिंबेलसुनेकाककंकयोः॥अरिष्टंसूतिकागारेन

केचिन्हेशुभाशुभे॥२४॥संसृष्टंसंसर्गविद्यात्संसुद्धेवसनादिना॥अवट्टुः कथ्यतेघाटाकूपग

र्तेषुसूरिभिः॥२५॥आपरीष्टिःपरिचर्यायांप्राकाम्येपिगवषणे॥वरटाहंसयोषायांगंधोल्याव

रटापिच॥२६॥त्रिपुटामल्लिकायांचत्रिपुटात्रिहलावपि॥पर्कटीनूतनफलेपूगादेःप्लक्षपाद

पे॥२७॥सतीनिकेचतीरेचत्रिपुटःसमुदाहृतः॥बर्बटीव्रीहिभेदेस्याद्बर्बटीपण्ययोषिति

मर्कटीवानरीस्यूकशिंब्योःस्यात्करजांतरे॥कुरंटोदारुपुत्र्यांचकुरंटोम्लेझिंटिकांतरे॥चिं

रंटीतुसुवासिन्यांस्याद्द्वितीयवयस्त्रियां॥एवंट्त्रयं अथट्चतुष्टयं॥भ्रुकुटिः प्रांचले

63

हेम्नायश्चित्रभुजंगयोः॥ उच्चिंगटोमीनभेदेतथाकोपनपूरुषे॥ कुटंनटः स्तुद्रोणाकेकैव

र्तीसुस्तकेपिच॥ स्यात्खं[ड्गा]रीटः फलिकासिधारावृत्रधारिणोः॥ कुंडुकीटस्तुचार्वाकेवचना

भि[सं]पपूरुषे॥ जारकब्राह्मणीपुत्रदासिकापुत्रयोरपि॥ नारकीटोस्मकीटेस्यात्स्वदत्ताशाविहं

तरि कार्यपूटः स्यात्क्षपणोन्मतानर्थकरेषुच कामकूटस्तुवेश्यायांप्रियविभ्रमयोरपि॥ ४४

चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यंतेचाग्निरखांतरो॥ कर्करटः करालेस्यात्तरुणादित्यरोचिषि॥ ४५॥

स्त्रीणांपयोधरोत्संकांतदत्तनरवेरपिच॥ करहाटः जबकंदेस्यात्पुष्पवृक्षप्रभेदयोः॥ ४६॥

परपुष्टंपरभृतेपरपुष्टापण[स्त्रि]यां॥ प्रतिलष्टंसमलंगुल्येह्रिरावृत्याचकर्षिते॥ ४७॥ प्रतिस्पृष्टः प्रेषि

तेस्यात्सत्याख्यातेच वाच्यवत्॥३॥ पिविष्टस्तु खलतौ त्रिवेदुश्चर्मणिस्मृतः॥ चतुः षाञ्चबहुत्वे
पिचतुः षष्ठिकलास्वपि॥ स्याद्गुटमुष्टिकूपणेकृपाणादिषुचेष्यते॥४॥ गंधकुटीसुरायांच बुध
द्या यत्लेनेपिच॥ एवं टच तुष्टयं॥ अथ टपं चकं॥ ॥अथस्याद्ध्यानो छिद्रे निश्वासाधरस्तुबये:
एवं टांत वर्गः॥ अथठांताः॥ ठद्व यं॥ कठंस्वरेरुचांभेदेस्यादध्येतृवेदिनोः॥ मुनावपिकठोवा
रिपण्यंस्यात्प्रसभेपिच॥१॥ कठोमध्येपुरुषेत्रागोधत्तूरधूर्त्तयोः॥ शठो लासेच मूर्खेच कुं
ठो कर्मण्यमूर्खयोः॥१॥ पाठस्यात्पठनेविद्धेपर्ण्यापांगेपिकथ्यते॥ कंठो गलेसंनिधाने ध्वनौम
दनपादपे॥१॥ कोष्ठः कुसूलेचात्मीये कुक्षौ लेगृहेपिच॥ कुष्ठं रोगे सुगंधेच गोष्ठं गोस्थानके म

65

तं॥ गोष्ठीसभायां संलापे प्रष्ठः स्याद्दुर्बलेऽधमे॥ प्रष्ठः श्रेष्ठाग्रयायोः प्रष्ठा चंडालकौषधौ॥ ६४॥
ज्येष्ठः श्रेष्ठे लिवृद्धे च ज्येष्ठो मासांतरेपि च॥ गृहगोधस्त्रियोर्ज्येष्ठा श्रेष्ठो वैश्रवणे वरे॥ ६५॥ काष्ठा दारु
हरिद्रायां काल मान प्रकर्षयोः॥ स्याद्दिग्स्थानमात्रे च काष्ठमाख्यातमिंधने॥ ६६॥ निष्ठा निष्पत्ति
नाशांतयाच्ञा निर्वहणे षु च॥ षष्ठी षष्ण्णां च पूरण्यां कात्यायन्यामपीष्यते॥ ६७॥ एवं ष्ठद्वयं अथ
ठत्रयं॥ कमठः कच्छपे भांडभेदे च कमठं स्मृतं॥ जरठः कर्कशे पांडौ जरठः कठिनेऽन्यवत्॥ ६८॥ धनमे
ठश्चिबुके खिंगे वै कुंठः कृष्णाशाकयोः॥ श्रीकंठः खंडपरशौ मयूरे कुरुजांगले॥ ६९॥ वरिष्ठः स्याद्
रुतैमे भवरे त्तित्तिरावपि॥ वरिष्ठं मरिचे ताम्रे साधिष्ठो लिष्ठदार्थयोः॥ ६९॥ ठंबष्ठो देश भेदे च विप्र

द्वैरंध्यासुतेपिच॥अंबष्ठाचाम्ललोण्यांस्यात्पाठायूथिकयोरपि॥६२॥कनिष्ठो[त्ये]ऽनुजयूनकनिष्ठा

दुर्बलांगुलौ॥लघिष्ठोत्यल्पके[illegible]केभैंवै विपद्गुःकाक[illegible]बाणयो॥६३॥आमकोष्ठोविस्तृतेकरेभू त

पकस्यांतरेपिच॥कूर्परादधरेचापिप्रतिष्ठास्थानमात्रके॥६४॥गोरखेयागनिष्पत्तिचतुरस्रसरपद्य

यो:॥मकुष्ठोव्रीहिभेदेस्यान्मकुष्ठोमंथरेन्यवत्॥६५॥एवंठत्रयं अथठचतुष्टयं॥जंबीरस्या

दंतशठःकपित्थेकर्मरंजके॥नागरंगेपिचांगेर्यांस्मृतादंतशठाबुधैः॥६६॥घासूत्रकंठोद्विजेमोकः

खंजरीटकपोतयोः॥हारिकंठःपरभृतेहंसान्वितगलेपिच॥६७॥नीलकंठश्चराद्यूहेकलविंकेचखं

जने॥निद्र॥यागेहरेपीतसारकेनीलकंठवत्॥६८॥कलकंठःकलध्वानेहंसेपारावतेपिच॥पूतिक

67

छत्तुसरलदेवदारुमहीरुहोः॥ कालपृष्ठं भवेत्कर्णचापे कोदंडमात्रके॥ कालपृष्ठस्तु सारंगविशे
षे कंकपक्षिणि॥ एवं ठांतवर्गः॥ अथ डांतः॥ तत्र डद्वयं॥ गुडः स्याद्गोलके हस्तिसंन्नाहे स्नुवि
कारयोः॥ गुडास्तु स्त्री गुडिकयोर्गडो मीनांतराययोः॥१॥ जडो मूर्खे हिमग्रस्ते मूकवृद्ध्यां ज
डा मता॥ गडुः पृष्ठगुडे कुब्जे षंडे पेयांतरे भिदि॥२॥ व्याडो हिंस्रपशौ सर्पे ताडस्ताडनघोष
योः॥ मुष्टिमेयतृणादौ च ताडी तालीदलद्रुमौ॥३॥ नीडं स्थाने कुलाये च सकारपूर्वकोलिके॥ क्रो
डः सूकरमातंग्योः क्रोडं क्रोडा च वक्षसि॥४॥ चोडो देशविशेषे स्याच्चोडः प्रावरणांतरे॥ क्ष्वेडं क
र्णामये ध्वाने गरले कुटिलेऽपि च॥५॥ लोहितार्कफले क्ष्वेडुं घोषपुष्पे द्रासदो योधानां सिंह

नादे[च] क्ष्वेडास्याद्धंद्राकल्पके॥७६॥अंडं खगादिकोशेस्यात्तु मुष्केदीर्घेपि। क्वचित्॥स्याद्दंडः

द्राकल्पेचस्सुविकारमणिदोषयोः॥७७॥गंडः कपोलेपिटके योगभेदेचगंडके॥गंडः प्रवीरे चि

न्हेस्यादश्वभूषणबुद्बुदे॥७८॥चंडोदैत्यांतरेतीव्रेचंडोदासे यमस्यच॥चंडाधनहरीशंखपु

ष्प्योश्चंडोलिकोपने॥७९॥चंडीकात्यायनीहिंस्राकोपनस्त्रीषुसंमता॥खंडः पद्मादिसंघातेखं

डः स्याद्दोषपतावपि॥८०॥कुंडं देवजलाधारेपिठरेयकमंडले॥कुंडीकुंडस्मृतोजारात्पतिप

त्नीसुतेपिच॥८१॥दंडोयमेमानभेदेलगुडेदंडसैन्ययोः॥व्यूहभेदेप्रकांडेश्वेकोणमंथनयोर

पि॥८२॥अभिमानेगृहेदंडःखंडांड्रोः पारिपार्श्विके॥गोंडः पामरजातौचवृद्धनाभौचवाच्यवत्॥

पिडंसांद्रेबले बोले गृहांगे जीवनायसोः ॥ पिंडो देहे जपापुष्पे निवापे शिल्हके पिच ॥८॥ पिंडीतु पिंडी
तगरेऽलाबुखर्जूरभेदयोः ॥ पंडषंडे धियां पंडा पांडुः कुंतीपतौ सिते ॥९॥ मुंडं मस्तकनिश्शंके च
मंडं स्यात्तारपिच्छयोः ॥ एरंडे भूषणे चाथ मंडा धात्र्यां सुदीरिता ॥१०॥ मुंडो दैत्यांतरे राहौ मूर्द्ध
मुंडितयोरपि ॥ शौंडो मत्तेपि विख्याते शौंडी पिप्पलिचव्ययोः ॥११॥ कांडं नाले तरुस्कंधे बाणे वस
रनीरयोः ॥ कुत्सिते रहसि स्तंबे कांडमस्त्री प्युदाहृता ॥१२॥ भांडं भूषणमात्रेपि भांडं मूलवणिग्धने
नटीपुत्रे तुरंगाणां भूषणे भाजनेपि च ॥१३॥ इडा वाचि गवि स्रोतोविडा च बुधयोषिति ॥ क्रीडा केलि
प्रकारे स्यात् खेलावज्ञानयोरपि ॥१४॥ चूडा शिखायां वलभौ चूडा बाहुविभूषणे ॥ पीडा लकृगाशिरो ॥पर

मात्सर्य मर्दसरघङ्घुषु॥१४॥नाडीनाले शिरागंडदूर्वयोः स्याद्व्रणांतरे॥नाडी कुहनकाले स्याच्च

यां कुहनस्य च॥१५॥करंडा मूषककर्ण्यां च तथा विधवयोषिति॥ रंडापि पांसुलायां स्या रुंडो हस्तादि

वर्जिते॥१६॥शुंडापि जलहस्तिन्यां मदिराकरिहस्तयोः॥नलिन्यां वारयोषायां शुंडस्तु मदनिर्भरे॥

एवं उद्वयं॥अथ डत्रयं॥गारुडं स्यान्मरकते विषशास्त्रे च गारुडं॥द्राविडः स्याज्जनपदे वेधमुख्यकस

ख्ययोः॥१८॥प्रचंडो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि॥पिचंडमुदरे पि स्या[illegible] पशोरवयवे पिच॥१९॥धूर्तरंडो

वडित्रीसूत्रबद्धकां ष्ठा दिवे ल्प वे॥वरडोप्यंतरावेदौ संदोहमुखरोगयोः॥२०॥मूत्यडो गंधकीटे पि त

था गंधमृगे पि च॥मार्तंडस्तपने क्रोडो व्रीरवंडो बर्हिचूडयोः॥२१॥प्रकांडो विटपे शस्ते मूलस्कंधांतरे

॥ निस्व ॥

॥ ३६ ॥

॥ कोन्न ॥

पिच कोदंडो भूलतायां स्याद्देशभेदे च कार्मुके ॥ शरंडः सरटे धूर्ते शरंडो भूषणांतरे ॥ मारुंडोंडे भुजं
गानां मार्गे गोमयमंडले ॥ ९० ॥ करंडो मधुकोशासिकारंडे खुदलाढके ॥ कूष्मांडो गणभेदे पि भ्रूणे
कर्करुके पि च ॥ ९१ ॥ कूष्मांडी त्वोषधी गौर्यां भेरुंडो भीमदर्शने ॥ भेरुंडा देवताभेदे यक्षिणी च भि
धीयते ॥ ९२ ॥ चारुंडः सेकपात्रे स्यान्मलेह कर्णयोरपि ॥ मणि राजैर्वारुंडी द्वारपिंडयामुदीरि
ता ॥ ९३ ॥ तिंतिडी भूरुहे कालदासे दैत्यांतरे पुनः ॥ तिंतिडा स्तिंतिडीलुस्यात्त्रिंचाद्वक्षों योर
पि ॥ ९४ ॥ वरंडा सारिकावर्ति बहुधेनुषु कथ्यते ॥ वितंडा वादभेदे स्यात्कबी रा के शिलाव्हये ॥ ९५ ॥
विलंडः करवीर्यां च निर्गुंडी सिंदुवारके ॥ नीलशेफालिकायां च करहाटे पिचक्कचितु ॥ ९६ ॥ एवं डत्रय ... र

श्रयुड नुष्यं॥ भेवेद्दातैं डुवोबात्यावामार्यो राजन्नोगणिते॥ पछ्डुि स्या [illegible] यांचदेव [illegible] डा॥

[illegible]॥१०७॥सं हिकेयेयहेचापिदेवलाडोहुताशने॥ चक्रवाडोद्रि भेदेस्याच्चक्रवाडंचमंडले

जलरुंडेजलावर्तेपयोरेणोभुजंगमे॥ अभोगंडंस्त्रिस्युकेविकलांगे [illegible] तिभीरुके॥ १०९॥ एवंड

लवर्गः॥ अथढांताः॥ तत्रढद्वयं॥ ढ्ढस्थूले भृत्रोद्रोके भ्रगाढेपिढ्ढोमतः॥ बाढंद्दढे प्रतिज्ञायां

मूढस्तंद्रितबालयोः॥ गूढंरहसिगुल्येचसंवृतेपुनरन्यवत्॥ व्यूढंसंहतविन्यस्तपृथुलेषुचभे

द्यवत्॥१ षंढोवर्षधरे क्लीबेगोपतौवध्यपूरुषे॥ वोढास्याद्दाशिके सूते सोढामर्षणन्नाकयोः॥ २॥ अ

राढास्गुह्येषुत्रो भायांदाढादंष्ट्राभिलाषयोः॥ माढिः पत्रादिभेदेस्यान्माटिर्दैन्यप्रकाराग्नेः॥ ३॥ भ्र

एवं ढद्वयं॥ अथ ढत्रयं॥ आषाढो व्रतिनां दंडे मासे मलयपर्वते॥ वारूढः त्वावलेपि स्याद्दृत्तां च लक्ष्माव

यो॥१४॥ पंजरे॥ पावके न्वॆसरूढो जवरे स्मृतः॥ बद्धमूले विरूढस्तु संजाते कुरुले न्यवत्॥१५॥ सुस

मूढः पूजिते मुग्मे सद्यो जाते तु पंडुले॥ उदूढः मूढे स्थूले स्यादुपोढो निकटोढयोः॥१६॥ विरूढोग

हिते सुप्ते प्रमीढो मूत्रित घनासंरूढो कुरुले प्रौढे प्रगाढो दृढ कृच्छ्रयोः॥१७॥ अध्यूढा कृतसापत्नी

नार्यामध्यूढ ईश्वरे॥ एवं ढत्रयं॥ अथ ढचतुष्टयं॥ अध्यारूढं समारूढे भ्यधिके चाभिधेयवत्

एवं ढांतवर्गः॥ अथ णांताः॥ णद्वयं॥ कणो तिसूक्ष्मे धान्यांशे कृष्णाजीरकयोः कण॥ कुंभी

र मक्षिकायां च रणः कोणे क्वणादिषु॥१९॥ गुणोप्रधाने रूपादौ मौर्व्यां सूत्रे वृकोदरे त्यागी सत्व

दिसंध्या दिविद्यादिद्द्विरिता दिष्णु॥२३१॥पणो वराटमानस्या न्मूलेकप... वहो॥ कथ्य ...काद्दृ
कद्यूतव्यवहारेभृतौघने॥२३२॥गणः समूहेप्रमथेसंख्यासैन्यप्रभेदयोः॥घ्राणं घ्रातेचनासायां
काणः काकेकचक्षुषो॥२३३॥बाणः स्यात्केवलेकांडेकांडावयवदैत्ययोः॥बाणाझिंट्यांमन
धीरैः शाणोमाषचतुष्टये॥२३४॥कर्षणेकरपत्रेच शार्णप्रवरणोलरो शाणस्तु त्रायमाणायांराह्
लिशारणेपिच॥२३५॥प्राणोहृन्मारुतेबोलेकाव्यजीवेनिलेबले॥वाच्यवत्पूरितेप्राणाः प्राणास्त्वसु
षुकीर्तिताः॥२३६॥द्रुणं चापेचखड्गेच द्रुणीत्वश्विकभृंगयोः॥द्रुणीकच्छपिकायांचजलद्रोण्यासु
दाहृता॥२३७॥द्रोणः कृपीपतौकर्मकारेस्यादाढकेपिच॥आढकानांचतुष्केचद्रोणीस्यात् श्री वृंद

75

तरोः॥२७॥द्रोणीकाष्ठांबुवाहिन्यां गवां घासस्रुजि स्थितौ॥ मोणः शुष्कफले नक्रमासिकाहिकरं
डयोः॥२८॥ कोणो वाद्यप्रभेदे स्यात्कोणोऽश्रौ लगुडेऽर्कजे॥ गीर्वाणादिवादिनो पायेप्येकदेशे गृहादि
नः॥२९॥ शोणः स्योनाकनदयोः शोणः कोकनदच्छवौ॥ रोहिताश्वे कृशानौ च भ्रूणः स्त्रीगर्भ
डिंभयोः॥३०॥ तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोहा जि मुष्कयोः॥ तीक्ष्णः क्षारे च तिग्मात्मत्यागिनोर्वा
च्यवद्धवेलूः॥३१॥ कर्णः पृथाज्येष्ठसुते सुवर्णालौ श्रुतावपि॥ जूर्णः चंद्रे चवस्ते च ऊर्णकांचन
यज्ञयोः॥३२॥ सवर्णो द्विजादौ स्मुक्तादौ स्तुतौ रूपयशोक्षरे॥ विलेपने कुथायौ वर्णः स्याद्गु
णभेदयोः॥३३॥ अगलौ याने सहाये च पलत्रांगरुहेषु चापि पल्लवेषु तरूणां च पर्णं शब्दः प्रकीर्तितः

पर्णस्या त्किंशुके पत्रे शीर्णं तु तनु विशीर्णयो ॥ पूर्णशब्दः समयेन्च तृ [illegible] चापि बा[illegible] [illegible]वत्सु ॥
चूर्णः स्योदे क्षारभेदे चूर्णी नीवासयुक्तिषु ॥ कीर्णं छन्नेच विक्षिप्ते हिंसिते कीर्णमिष्यते ॥ ३६
जीर्णं पक्के पुराणेच दीर्णं दारित भेदयो ॥ उष्णः स्यादालपे ग्रीष्मे दक्षे कृष्णः स्तु केशवो ॥ ३५
व्यासेर्जुने पिकाकेच कृष्णं मरिचलोहयो ॥ कृष्णा तु द्रौपदी नीलीकणाद्राक्षासु कथ्यते ॥
३७ ॥ वाच्यवन्मेचके कृष्णो जिष्णुः शक्रे धनंजये ॥ जित्वरे चाथ जिष्णुः स्यात्कृष्णोर्के वसु
दैवते ॥ ३८ ॥ गेष्णुर्नटे गायने च देष्णुर्दाता दिदृगमो ॥ वृष्णिस्तु यादवे मेषे वृष्णिः पाण्डवचन्द्रयो ॥
पार्ष्णिः पाश्चात्यभागे स्यात्सूत्तोन्मद स्त्रियो ॥ सेनापृष्ठेच कुंभ्यां च तृष्णा लिप्सापिपासयो ॥

77

ऊर्णामेषादिलोम्निस्यादंतरावर्तकेभ्रुवो ॥ मणिर्गोलेमहनांगरत्नेछागगलस्तने ॥४२॥ अणि
राणिर्वक्षायकीले स्यादश्रिसीमयो ॥ कुणिस्तुनकवृक्षे स्यादपिस्यात्कुकुरेन्यवत् ॥४३॥ झूणिः
क्रमुकभेदेपिदुष्टेदैत्यश्रुतावपि ॥ श्रेणिः पंक्तौकेदारयान्तो श्रोणिः स्यात्करुसंहतौ ॥४४॥ वाणीस्व
रैलिभारत्योर्वाणीमूल्येबलाहके ॥ वेणीकचस्यबंधेस्यान्नदीनांमेलकेपिच ४५ द्वेवलाडेच
तूणीचे नील्यांतूणोनिषंगके ॥ घृणाजुगुप्साकृपयोः फाणिर्गुडकरंबयो ॥४६॥ घ्राणायवाप्यांपक्वे
तुश्राणंस्थूणायसिस्मृता ॥ प्रतिमायांगृहस्तंभेवीणावल्लकिविद्युतोः ४७ वेणुर्भूपांतरेवंशोस्था
णुः कीलस्थिरेहरो ॥ रेणुः पर्पटकेधूल्यांमात्येणुर्व्रीहिसूक्ष्मयोः ॥ एवंणद्वयं ॥ अथणत्रयं ॥ ७

अरुणोव्यक्तरागेस्यात्संध्यारागेर्कसारथौ॥ निःशब्दे कपिलेकुष्ठे सूर्ये[illegible] यचवा

च्यवत्॥४९॥ अरुणातिविषाश्यामामंजिष्ठात्रिवृतासुच॥ करुणास्तुरसेवृक्षेकृपायांकरु

णामता॥५०॥ धरुणःसंमतेनीरेस्वर्लोकेपरमेष्ठिनि॥ तरुणःस्यान्नवेयूनिकुब्जःपुष्पो

रुबूकयो॥५१॥ वरुणस्तुरुभेदेपिप्रतीचीपतिसूर्ययोः॥ वरुणःस्त्रिक्तमाकेपिप्राकारेवरु

णंवृतेः॥५२॥ चरणोबकृचादौस्यान्मूलेगोत्रेपदेपिच॥ चरणोभ्रमरेवन्हौचरणंरासभध्व

नौ॥५३॥ लवणोरसरक्षोब्धिभेदेषुलवणात्विषि॥ करणंसाधनक्षेत्रकाययकायस्यकर्मसु॥

गीतांगहारसंवेशक्रियाभेदेंद्रियेषुच॥ धरणंमानभेदेपिधारणेधरणीभुवि॥५५॥ रमण

॥८९॥

79

स्यात्पटोलस्य मूलेपि रमणः प्रिये॥ शरणं वधरक्षित्रोः शरणं रक्षणे गृहे॥ ५८॥ कत्तृणं तृणभेदे स्या
द्रौहिपर्ण्यां च कत्तृणं॥ यंत्रणं स्यान्नियमने बंधने रक्षणेपि च॥ ५९॥ द्रघणस्ताम्रकुंभे स्यादलिंदेल्ले
हमुद्गरे॥ द्रुघणो मुद्गरेपि स्याद्द्रुहिणौ परमस्वधो॥ ६०॥ क्रमणः क्रमनिम्नो व्यामा यतेत्र चतुष्पथे
भगुणोपि क्षणेपि स्या दीरणं शून्यऊषरे॥ ६१॥ ग्रहणं तूपलब्धौ स्यादादरे ग्रहणं करे॥ ग्रहो पारागस्वीका
र बंदीषु ग्रहणं मतं॥ ६२॥ ईक्षणं दर्शने दृष्टौ प्रोक्षणं सेचने विधौ॥ लक्षणं नाम्नि चिन्हे च सौमित्रौ
चापि लक्षण॥ ६३॥ लक्ष्मणं त्वंछनेनाम्नि रामभ्रातरि लक्ष्मणः॥ लक्ष्मणौषधिसारस्यों सश्री
केत्वभिधेयवत्॥ ६४॥ दक्षिणः सरलो वामपरच्छंदानुवृत्तिषु॥ वाच्यवद्दाक्षिणा वाचियज्ञदानप्र

तिस्थयोः॥६३॥द्रविणं कांचने वित्ते द्रविणं च पराक्रमे॥ मसृणा कर्कन्ध्वोर्[illegible]स्निग्ध[illegible]उमायां म[illegible]सृणा भवे

त्॥६४॥ऊषणं मरिचे रव्या तं कणायामूषणा भवेत्॥ धिषणस्त्रिदशाचार्ये धिषणा बुद्धिसंमता॥६५॥

धर्षणं स्यात्परिभवे रते सत्यां तु धर्षिणी॥ भीषणो दारुणे गूढे भीषणं सल्लुकीरसे॥६६॥ हरणं यो

तकद्रव्ये भुजे पि हरणं हृतौ॥ हिरण्यं तेजसि स्वर्णे वराटे च हिरण्यवत्॥६७॥ हरिणः स्यात्कुरंगे पि

हरिणः पांडुरे न्यवत्॥ हरिणी हरितायां तु चारुस्त्री वृत्त भेदयोः॥६८॥ सुवर्णप्रतिमायां च हर्ष

णो क्षि रुगंतरे॥ हर्षणो योगभेदे च श्राद्धदेवे पि च क्वचित्॥६९॥ श्रवणं स्याद्दक्षभेदे श्रवणं श्रुति

कर्णयोः॥ श्रावणो मासि पाषंडे गंधोत्यां श्रवणा मता॥७०॥ श्रमणो यतिभेदे पि श्रमणो निंद्यजी।

विनि सुदर्शनासुंडिरिकासीमौषुश्रवणाविदुः॥ कल्याणमक्षये स्वर्गे कल्याणं मंगलेपि च॥ कृपीव
सौ कृपाणी च छुरिकायां च कर्त्तरी॥७२॥ सिंघाणं काचपात्रे स्यात् लोहनासिकयोर्मले॥ पुराणं वाच्य
वत्प्रत्ने पुराणं पंचलक्षणे॥७३॥ निर्याणं चारणापांगदेशे मोक्षे च निर्गमे॥ निर्माणं निर्मितौ सारे नि
र्माणं च समंजसे॥७४॥ निर्वाणमस्तंगमने निर्वृतौ गजमज्जने॥ कारणं कारणे हेतु वधे योरपि कारणं
कारणा यातनायां च कृपणः कुत्सिते कृमौ॥ कर्मणं मंत्रतंत्रादि योजने कर्मकारके॥७६॥ मार्गणं
प्रार्थनेन्वेषे मार्गणे याचके शरो॥ मत्कुणो निर्विषाणेभे निश्मश्रु पुरुषेपि च॥७७॥ उद्दंशे नारिके
रे च धर्मणो हिंभिंदयोः॥ कौंकणो देशभेदेपि शस्त्रभेदेपि कौंकणा॥७८॥ कंकणं त्रो खरे हस्तसूत्र

मंडनयोरपि पूरणः पूरके पिंडभेदे पूरणमुच्यते ॥ ...नकसूत्रेच ... पूरणी ... ॥ सुषेणः करमर्दे स्याद्विष्णुसु...वि वैद्ययो ॥ ...रोषणः पारदे देहे घर्षपो... षयोरपि ॥ रोषणोपि विषाणं तु क्रोडद्विरददंतयोः ॥ १ गोशृंगे विषाणी तु मेषशृंग्यां प्रकीर्तिता ॥ करेणुर्गजहस्तिन्योः कर्णिकारेपि च क्वचित् ॥ हरेणुस्तु सतीने स्याद्रेणुका कुलयोषितोः ॥ सुवर्णं स्वर्णपात्रे स्यात्सुवर्णे कर्षवित्तयोः ॥ सुवर्णश्च सुवर्णा तु कृष्णागुरु मरवांतरे ॥ सुपर्णः स्वर्णचूडे स्याद्गरुडे कृतमालके ॥ ४ सुपर्णा कमलिन्यां च सुपर्णा स्तार्क्ष्यमातरि ॥ श्रीपर्णमग्निमंथे श्रीपर्णी शाल्मलौ हटे ॥ सुवर्णं च कुवर्णं स्याद्बालुकरूप्योः ॥ पत्रोर्णं धौतकौशेयं पत्रोर्णः श्योणकेपि च ॥ ५ ध्वसं कीर्णं निश्चि

लेश्मोकमरूढेऽपिचभेद्यवल्गु॥गोकर्णोस्वेतरेसर्पेसारंगेमेभेथान्तरे॥अंगुष्ठानामिकोन्मानेगोक
र्णीमूर्विकौषधौ॥अरणिर्वन्हिमंथेचस्मृतानिर्मंथदारुणि॥८६॥तरणिस्तरणेभानौकुमार्योषधिनौ
कयोः॥विपणिःपण्यवीथ्यांचभवेदापणपण्ययोः॥८८॥प्रवेणिर्वेणिकुथयोःसरणिःपंक्तिवर्त्म
नोः॥निःश्रेणिरधिरोहिण्यांखर्जूरीपादपेपिच॥८९॥भरणीघोषकेऽर्क्षेभरणंवेतनेभृतौ॥भ्रम
णीकाष्ठडिंकायां॥क्रीडा(या धी)त्यांमोष्णिहुतः॥९०॥ग्रामणीर्भोगिकेपत्योप्रधानेनापितेचवै॥ग्रामणीर
न्तिकायांचग्रामणीपण्ययोषिति॥९१॥धरणीनाडिकायांस्याद्धोलेमंत्रमिद्यपि॥इन्द्राणीकर
णेस्त्रीणांपौलोमीसिंधुवारयोः॥९२॥एषणीव्रणमार्गानुसारिण्यांचतुलाभिदि॥क्षेपणीजाल

भेदेस्यान्नौका[illegible]दंडेचकथ्यते॥वारुणीगंडदूर्वायां[illegible]सुरयार[illegible]रम्भा[illegible]
प्रसारिण्यांतुसारिणी॥१५॥सारणःस्यादतीसारेसन्निवेरावणस्यच॥काकिणीपणतूर्यांशे
मानदंडेचकाकि[illegible]णी॥१६॥कृष्णालेकरवायोश्चदुरमानां[illegible]शाकेपिच॥ब्राह्मणीपुंजिकाष्टके
द्विजपत्नीषुविस्मुला॥१७॥विप्रेस्त्वब्राह्मणेवेदेब्राह्मणंद्विजसंहतौ॥पक्षिणीपूर्णिमायांस्या
त्पक्षिणीशाकिनीभिदि॥१८॥शम्यांश्वोवर्तमानाहर्युक्तायांनिशिपक्षिणि॥रोहिणीकटु
रोहिण्यांरोहिणीलोहितागवो॥१९॥शाकंवरोगांतरेभेचसोमवल्केचरोहिणी॥एवंणत्रयं
अयणचतुष्टयं॥आतर्पणंचसौहित्येविंद्यात्[illegible]लिम्पनेपिच॥१॥अथर्वणिर[illegible]थर्वज्ञेब्राह्मणे

पिपुरोधसि॥ आरोहणं स्यात्सोपाने समारोहे प्ररोहणे॥ रक्तरेणुस्तुसे दूपलग्नाकलिकोद्गमे
उत्क्षेपणं च व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि॥ २॥ उद्धारणं समुद्धारवार्तायां मोन्मूषकेष्वपि॥ निगरणं भोज
नेपि स्यात् गलेनिगरणो मतः॥ ३॥ निःसारणं स्यान्मरणोपाय निर्याणमुक्तिषु॥ संसारणं रणारंभे
पुरनिर्गमगोपुरे॥ ४॥ घंटापथे च संसारेऽप्यसंबाधे च मूगले॥ निस्तरणं स्यादुपाये निस्तारे निर्गमेपि
चा॥ ५॥ विदारणं रणे भेदे विडंबे च विदारणं॥ निरूपणं स्यादालोके विचारे च निदर्शने॥ नारायणो
च्युते भीरुगौर्योर्नारायणी विदुः॥ पारीरणः स्यात्कमठे दंडे च पट्टशाकैः॥ पारायणं समासांगे
कात्स्न्र्येपारगतावपि॥ पर्परीणस्तु पर्षस्याच्छिरायां द्यूतकबलो॥ ६॥ [illegible] चूर्ण रसेपि स्यात्पर्परीण

लुपर्वाणि तंडुरीणः कीटमात्रे वर्बरे तं डुल्लोदके॥ [illegible] णा॥ दुरा [illegible] वाणि श्वेव [illegible]
रणं निषेधे स्यात्काम्यदाने प्रवारणं॥ ४१॥ बहुवाणो नलो ध्वर्योर रिहाणो हरे बरे॥ देवमणिः त्रिवेश्च
स्यकंठावर्ते च कौस्तुभे॥ ४२॥ चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिंचाफलेपि च॥ परवाणिः स्मृतो धर्माध्य
वत्सरयोरपि॥ ४३॥ मंदारवाणिः मंदारमुरे वपापिछे मंदारजीविनी॥ लंबकर्णः स्मृतः कोलपादपे छग
लेपि च॥ ४४॥ हस्तिकर्णो रुबूके स्यात्पलाशगणभेदयोः॥ जीर्णपर्णं तु निंबेपि खर्जूरीपादपेपि च
रागचूर्णः स्याद्दंतधावने रक्तबाकुले॥ तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिल्हकेपि च॥ ४५॥ पूर्णपीलुपर्णी
तु निंबेपि बिंबायामोषधीभिदि॥ द्राक्षायणी त्वपर्णायां रोहिण्यां तारकासु च॥ ४६॥ पुष्करिणीस

रोजिन्यां हस्तिन्यां च जलाशये॥ शिखरिणी स्याद्रोमाल्यां रसालवृत्तभेदयोः॥१९॥ स्त्रीरत्ने मल्लिका

यां च प्रोक्ता शिखरिणी बुधैः॥ अंगारिणी हसंत्यां च भास्कर त्यक्तदिक्यपि॥२॥ स्याद्वै[illegible]तरिणी न

द्यां प्रेता यां यालुमातरि॥ एवं णचतुष्कं॥ अथ णपंचकं॥ अवग्रहण मित्याहुः प्रतिरोधेप्यन

दरो॥१॥ प्रविदारणमाख्यातं संगरे च विदारणे॥ अवतारणं च भूतादिग्रहे वस्त्रांचले[illegible]र्चने॥२॥ रोम

हर्षण मित्येतद्रोमांचे च बभीतके॥ परिभाषणमालापे नियमे परिभाषणं॥ निंदोपलंभ वचने परिभ

षण मिष्यते॥ मत्तवारण मिच्छंति दानाक्रांत कलद्विपे॥ महाप्रसाद वीथीनां वरंडे चाप्युपाश्रये वात

रायण उन्मत्ते निःप्रयोजन पूरुषे॥ २ अक्षकांडे च करपत्रे च कूटे च प[illegible]संक्रमो॥ मंडूकपर्णी रिलुके च [illegible]

णाके चकपीतने॥२४॥मंडूकपर्णीमंजिष्ठाब्राम्हीगे[illegible]कारुचा[illegible]च[illegible]

कं॥॥ द्रोहः लक्षणंगर्भेवयः संधौचदृश्यते॥यौवन लक्षणं गर्भेवयःसंधौचदृश्यते यौ

वन लक्षणम॥ ख्या त लावण्येचपयोधरे॥एवं णांत वर्गः॥अथ तान्ताः॥त त्रद्वयं॥ततं वितते [illegible]मात्रे

विस्तृतेवाच्य वन्मतं॥ततं वीणादिवाद्येचपवमानेततः पुनः॥२७॥इलंगते स्याद्विज्ञाते रतं सु

रतगुल्ययोः॥२८॥तसुंछ शिलतोयेदीप्ते सत्येभिपूजिते॥२९॥कृतं युगेप्पिपर्याप्ते विहिते चहिंसिते

फले॥ घृतमाज्येप्रदीप्तेच सलिलेपि घृतंमतं॥३०॥मृतंस्याद्याचितेमृत्यौ मृतेनाप्यभिधेयवत्॥

गतंयाते चांगतेमतं पूजितसंमते॥३१॥धुतंत्यक्तेविधूतेच धूतंकंपितभर्त्सिते॥पूतं पवित्रसलिले

पूतंचबहुलीकृते॥२१॥प्लुतंशास्त्रावधृतयोस्यूतंमूलप्रसेवयोः॥नतंस्याद्वाच्यवंनम्रेनतं तगरपाद
पो॥२२॥प्लुतंशीघ्रेविलीनेचविद्राणेचाभिधेयवत्॥युतंहस्तचतुष्केस्याद्युतेयुक्तेयुतंपृथक्॥२३॥
स्थितमूर्ध्वेगत्यभावेप्रतिज्ञातेसुनिश्चिते॥सितं समाप्तेधवलेविबद्धज्ञातयोरपि॥२४॥ज्ञातंज्ञाते
निश्चिते कृष्ट्रोज्ञातंतेचकर्मणि॥हितंगलेधृतेपथ्येसुतःपार्थिवपुत्रयोः॥२५॥आप्लुतंतुरंगमगते
समाश्लिष्टेत्रिमा॥तके॥प्रोतंगुंफितेवस्त्रेप्रोतोध्यतांलरस्मृते॥२६॥सूतःस्यात्सारथौतक्षिणिप्रसू
तेप्रेरितेपिच॥क्षत्रियाद्ब्राह्मणीजेपिसूतःपारदबंधिनोः॥२७॥श्वेतंरूप्येन्यवच्छुक्लेश्वेतोद्वीपा
द्रिभेदयोः॥श्वेतावराटिकाकाष्ठपाटलाशंखिनीषुच॥२८॥असत[illegible]स्तेविद्यमानेसत्याभ्यर्चित

साधुषु॥ सतीपतिव्रतागौर्योरेतः कुर्बुरः आगलो लातानु कुप्ये जनके ...लजात्याद्यजन... सुपात

स्यासतनसेत्रो घातः कांडप्रहारयोः॥ पोतः शिशौ वहित्रे च स्रोतनमश्रुणि चोरितो॥ गीतं स्याच्छब्दिते

गानेप्रीतं हर्षितनर्मणो॥४ थवीतं त्वसारे हस्त्यश्वे वीतमंकुशकर्मणि॥ भीतं भये भययुते वाच्यवत्प

रिकीर्तितं॥४ भूतं क्ष्मादौ पिशाचादौ न्याये सत्योपमानयोः॥ भूते देवलके प्राप्तवित्तयोरभिधेय

वत्॥४ अके तु नौपाताकायांयहोत्पातादिक्षु सुवर्ततिधातुशाक्ष्ोयविशेषादास्थि गैरिके॥४॥

ऋतुस्त्रीकुसुमे मासि वसंतादिसु धारयोः॥ गातुः पुंस्कोकिले भृंगे गंधर्वे रोषणे पि च॥४ प्रामंतु

स्यादपराधे च मनुष्ये पि प्रजायतेः धूर्तः स्यात्वंजलक्षणे ... ःशाठधूर्त्तयोरपि॥४ धापूतं तु

॥विश्व॥

॥४६॥

पूरिते छिन्ने पूर्तं खातादिकर्मणि ॥ मूर्तं मूर्तिमति प्रोक्तं मूर्छालेकठिनेन्यवत् ॥४७॥ गर्तस्त्रिगर्तदेशे
स्यादवटे च कुकुंदरे ॥ आप्तः सत्ये च लब्धे च प्राप्ते चिन्हे समंजसे ॥४८॥ व्याप्तः ख्याते समाक्रांते
गुप्तं रक्षितगूढयोः ॥ लिप्तं स्या तु विषाक्ते च वाच्यवत्स्याद्धि लेपने ॥४९॥ दीप्तं निर्भासिते दग्धे वदांतज्वालि
लिपि च ॥ अस्तं क्षिप्ते गते प्रोक्तमस्तः पश्चिमभूधरे ॥५०॥ न्यस्तं यासीकृतेपि स्यात् लुप्तवर्णपदो
द्दिते ॥ पुस्तं तु पुस्तके लेप्यकर्मविज्ञानयोरपि ॥५१॥ ग्रस्तं क्षमे भग्नास्ते च व्याप्तं व्याप्ते च संकुले ॥
हस्तो नक्षत्रभेदे स्यात् करे भकरयोरपि ॥५२॥ प्रकचात्परे कलापार्थे समकोष्णनताखुले ॥ वित्तं ख्या
ते धने लब्धे वित्तं ज्ञाते विचारिते ॥५३॥ वृत्तं तु वेष्टिते छन्दः त्वं विस्राणिते विले ॥ वृत्तो नीते वृत्त रव

॥कोश॥

तेवर्तुलेपि मृतेव्रले॥ वाच्यवत्कर्मनिर्वृत्तंचरित्रच्छदसोरपि अं॰ आलतिकेर्त्रोने स्वरूपो॰

मनोहरे॥ ३९ वृंतंप्रसवबंधेस्यात्तु घटीधाराकुचाग्रयोः दंतोनिकुंजेदशनेदंतः सानुनिकष

ते॥ ४० दंती स्याद्दोषधीभेदेस्वातंचैतसिगह्वरे॥ कुंतः प्रासेचंडभावेस्युद्रजंतोगवेधुके॥ उल्क

मेकाक्ष रच्छंदस्युक्तं स्याद्भाषितेपिच॥ उक्तोमूपरुषपूते व्यक्तः स्फुटमनीषिणो॥ ४१ धलिकोरसे

सुगंधेचतिक्तंपर्पटकेस्मृतं॥ तिक्तातुकटुरोहिण्यां रिक्तंकाननशून्ययो॥ ४२ रनःस्यात्खुंकुमे

ताम्रेप्राचीनामलकेस्रजि॥ अनुरागिणिनीत्यादिराजितेलोहितेन्यवत्॥ ४३ त्रेतायुगेभित्रित

ये भर्तास्वामिनिधारके॥ यंताहास्तिपकेसूते वद्याम्लिरिपागवे॥ ४४ ग्रास्लाचग्रासके युद्धेवक्त

वाग्मिनि पंडिते॥ मुक्ता तु मौक्तिके मुक्तः प्राप्त मुक्तौ च मोचिते॥ क्षत्ता शूद्रात्क्षत्रियजे प्रतीहारे च
सारथौ॥ भुजिष्यातनयेक्षत्ता नियुक्ते च प्रजासृजि॥६३॥ धाता विरंचौ सूर्ये स्यात्पाता लेत्वभिधेय
वत्॥ माता पृथ्वी मातृगोषु ब्राह्म्याण्याद्यास्तु मातरः॥६४॥ लता ज्योतिष्मती पृक्का स्यात् गरवावल्लीप्रियं
गुषु॥ लताकस्तूरिकायां तु माधवी दूर्वयोरपि॥६५॥ लूता पिपीलिकायां तु दूर्णनाभे गदांतरे॥ पी
तास्मृता हरिद्रायां पीतं स्यात्पानगौरयोः॥६६॥ सीता रामकलत्रे स्यात्तथा लांगलपद्धतौ॥ नभोग
ंगायां च शीतस्तु वानीरबहुवारयोः॥६७॥ शीतं हिमगुणे प्राहुर्वाच्यवच्छीतलेलसे॥ चित्तं चिन्ते
चुल्लिकायां चिता संहतिचिन्हयोः॥६८॥ वार्तावातिंगणे वृत्तौ वार्ता कृष्याद्युदंतयोः॥ कृत्तिमं

रुजोवर्त्तोवार्त्तमारोग्यफल्गुनो ॥३॥ गतिर्मार्गेदशायांचज्ञानेयात्राभ्युपाययोः ॥३॥ नाडीव्रणसर
ण्यांचमतिर्धीच्छास्मृतिष्वपि ॥ चित्तिःसमूहेचित्यांचदितिःस्यात्खंज्नेदनौ ॥ पत्तिःप्रभोगतौ
मूलेदलिश्चर्मपुटेझषे ॥७०॥ यतिर्निकारे यत्तिर्नैपादच्छेदे पतिः ॥ सितिःकृष्णासितिर्भूर्जे
भृतिर्भरणमूल्ययोः ॥७१॥ क्षितिर्निवासेमेदिन्यांस्थानमात्रेचपिक्षिप्ति ॥ धृतिर्योगांतरेधैर्यधा
रणाध्वरतुष्टिषु ॥७२॥ श्रुतिःश्रोत्रेतथाम्नायेवार्त्तायांश्रोत्रकर्मणि ॥ स्मृतिरिच्छाधियोर्धर्मसं
हितायामपिस्मृतिः ॥७४॥ रतिःस्मरप्रियायांचरागेचसुरतेरतिः ॥ ऋतिर्गलौजुगुप्सायांस्पर्धा
मंगलयोरपि ॥७५॥ पीतिःपानेतुरंगेचभीतिःसाध्वसकंपयोः ॥ प्रीतिर्योगांतरेप्रेम्णिस्म

रपत्नीप्रमोदयोः॥भूतिर्मातंगशृंगारेजातौभस्मनिसंपदि॥सूतिःसवीलसंलत्योरुत्‌लिस्यू
तौचरक्षणे॥७॥हेतिःस्यादायुधेज्वालाहेतिस्तरणितेजसि॥वृत्तिर्विवरणेजीव्येकौशिक्यादि
षुचेष्यते॥७४॥कृतिश्चर्मत्वचोभूर्जेकृत्तिकायांचकीर्तिता॥पत्तिःपदातौगमनेवीरसैन्यप्रभेदयोः
वित्तिर्ज्ञानेविचारेचलाभसंभवयोरपि॥भित्तिःकुड्येप्रदेशेचसंविभागावकाशयोः॥८०॥आ
प्तिःसंवरणप्राप्त्योः प्राप्तिर्लाभेमहोदये॥गुप्तिःकारायहेप्रोक्ताभूगर्तेरक्षणेपिच॥८१॥सुप्तिःस्प
र्शज्ञतायांचस्वापेविश्रंभघातिनि॥शांतिःश्रामेपिकल्याणेक्षांतिःक्षोभाभिलाषयोः॥८२॥जातिश्छ
दसिसामान्येमालत्यांगोत्रजन्मनोः॥जातिर्जातीफलेधात्र्यांचुल्लीकंपिल्लयोरपि॥८३॥ज्ञाति

॥कोश॥

96

सगोत्रे पितरि व्याप्तिर्व्यापनलंभयोः ॥ सातिर्दानेवसाने च आलिः पूर्ति[illegible]दन्नायोः ॥८४॥ वर्तिर्दीप
दशादीपगात्रानुलेपनीषु च ॥ वर्तिर्भेषजनिर्माणे नयनांजनलेखयोः ॥८५॥ आर्तिः पीडाधनुः
कोट्योर्मूर्तिः काठिन्यकाययोः ॥ कीर्तिः प्रसादयशसोर्विस्तारे कर्दमेपि च ॥८६॥ भ्रांतिर्मिथ्या
मतौ ख्याता भ्रमणे चानिश्चिते ॥ नर्तिः कूर्मे नर्तके च चतुःसरितिवर्मणि ॥८७॥ भक्तिर्विभागे
सेवायां पक्तिर्गौरवपाकयोः ॥ मुक्तिः स्यान्मोचने मोक्षे युक्तिर्न्याये च योजने ॥८८॥ पंक्तिर्दशाक्ष
रच्छंदो दशसंख्यावलीष्वपि ॥ शक्तिर्बले प्रभावादौ शक्तिः प्रहरणान्तरे ॥८९॥ शुक्तिः कपालशक
कले नखश्यावर्णयोरपि ॥ मुक्तास्फोटे च दुर्नाम शंखशंखनखेषु च ॥९०॥ एवं तद्द्वयं अथ तत्रयं

॥विश्व॥

॥४१॥

॥कोष॥

अमृतं यज्ञशेषेस्यात्पीयूषे सलिले घृते॥ आयाचिते च मोक्षे च धन्वंतरि सुपर्वणोः॥११॥ स्यादमृ
तामलापथ्या गुडूच्यामलकीषु च॥ अमृतं कृशावसह्योप्यजितः कमलापतौ॥१२॥ अक्षतं च
पिल्लाजेषु तृतीयाप्रकृतावपि॥ अहिंसिते पि चापालस्तद्वात्त्वपतनेपि च॥१३॥ आघ्रातं सिंघि
ते म्रातेप्याख्यातं भाषिते निशि॥ आध्मातः पं वनम्याधौ दग्धद्रुमांबिलयोरपि॥१४॥ आप्लुतः
स्नातके स्नातेप्याहतः सादरेर्चिते॥ आचितः शाकटोन्मायेपल्लानामयुतद्वयो॥१५॥ अच्युतो
निर्जितेपि स्यात्स्थिरे च गरुडध्वजे॥ आर्दितं याचिते त्रेयवालव्याधौ च हिंसिते॥१६॥ छिन्नेपि
संगृहीते स्यादाहतं तु मृषार्थके॥ आहतं गुणितेपि स्यात्ताडिते मानकेपि च॥१७॥ स्यात्पुरागत

नवस्त्रेच नूत्नवस्त्रेप्यनाहतं ॥ आनर्त्तो दिशभेदेच नृत्यस्थाने जलारणे ॥ जानलआ ग्लेनस्यात्त्व
लेनचांभसांभ्रमे ॥ संवर्तः प्रलये प्रोक्तो बिभीतकलरावपि ॥ १० ॥ त्रिगर्तोस्याज्जनपदे त्रिगर्तो गणिक
तरो भवे घुं र्घुरिकायांतु त्रिगर्ता कामुकास्त्रियां ॥ १० ॥ विवर्तः समुदाये स्यादपवर्तन नृत्ययो ॥ उ
त्त्पन्नं सुष्कमांसेपि संलग्नेपि परिप्लुते ॥ १० ॥ उचितं प्रोक्त मभ्यस्ते मितेज्ञाते समंजसे ॥ स्यादुच्छूतं
तु उच्छ्रिते परिमुक्ते तिके पि च ॥ १०२ ॥ उच्छ्रितं वृद्धि युक्तेपि प्रोच्छ्रितोत्पन्नयोरपि ॥ उषितं व्युषितेद
ग्धे मुषितं खंडिते हृते ॥ १०३ ॥ उद्भ्रान्तः कथितः पादस्खलने समुपक्रमे पवनाभ्यास योगाय कुंभका
दित्रयेपि च ॥ १०४ ॥ उत्तुंगः मुद्गरेपि स्यादुदितं प्रोक्तमुद्गते ॥ स्यादुत्थितं तु संजाते समुन्नद्ध प्रवृद्धयोः

रजतं विषदे दंतिदंतयोस्तारहारयोः॥ सुरतं स्यान्निधुवने देवत्वे सुरतामत॥ प्रहतं विततेक्षुण्णे सं
हतं संगते द्वयोः॥ रसितं तु सुवर्णादि खचिते स्तनिते रुते॥ पलितं शैलजे तापे पांडुके शैलकर्दमे॥
ललितं हारभेदे स्याद्दीप्सिते ललिते पि च॥ ७०॥ स्खलिते च लिते भ्रष्टे विषितं विदिताश्रयोः॥ ज्व
लितं भासुरे दग्धे त्वरितं प्रजवे द्रुते॥ ७०॥ स्तिमितं च चले क्लिन्ने हिंसितं क्षिप्तदग्धयोः॥ सुहितो
निहिते तृप्ते मूर्छितं सोच्छ्रये द्वयोः॥ ७१॥ हर्षितं विस्मिते प्रीते प्रहृष्टे हृष्टरोमणि॥ गर्जितो मत्त
मातंगे गर्जितं जलदध्वने॥ ७१॥ वर्धितं प्रसृते छिन्ने पूरिते चापि वर्धितं॥ स्थापितं निश्चिते
न्यस्ते चेंगितं गतिचेष्टयोः॥ ७२॥ चेष्टितं लसके कंदुरे स्त्रीणां चरुरणांतरा॥ भावितं भासितं प्राप्ते

विदितं बुधितार्थयो ॥९१॥ आवेल्लितं कुटिले प्रोतं कं वा च्यवा ॥९॥ धुतं धूतं ॥ याथितं गुफितं ॥ क्रालाहां
तेघुसमीरितं ॥९१॥ श्लथितं निर्जलोदस्वितं प्लोडितनिर्मृष्टयोः ॥ प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धे
भि हितेपि च ॥९२॥ पुष्टं भितं करणे स्त्रीणां मीहा स्फुटितयोरपि ॥ कंदितं ख्यातमाख्यातं क्रंदितं रु
दितेपि च ॥९३॥ ध्मातोक्षितं निहिते सिक्ते नापितं मुंडितेमतं ॥ बीजाकृते दंशितं स्तुट दृष्ट वर्मितयोरपि
क्षारितं क्षावितं क्षारे प्यभिशस्ते च रंसितं ॥ सुकृतं तु शुभे पुण्ये सुविधाने च वाच्यवत् ॥९४॥ नि
कृतं विप्रलब्धे स्यान्नीचे विप्रकृते पि च ॥ विकृते स्याद्वीभत्से रागिते पि च ॥९५॥ संस्कृतः कृत्रिमे
शस्ते भूषिते मेध्यवन्मत ॥ संस्कृतं लक्षणोपेते प्रभूतं प्राज्य उद्गते ॥९६॥ प्रसृतः सुप्रसारे स्याद्वि

नीले वेगलेपि च॥ अहंयुर्जिह्मगे च प्रसृतिर्जंघायां प्रसृता मता॥२१॥ सूनृतं मंगले सत्ये प्रियवाचि
च सूनृतं॥ प्रसूतो वाच्यवज्जाते प्रसूतं कुसुमेपि च॥२२॥ विभृतं ज्ञानसंहृष्टप्रतीतेष्वभिधेय
वत्॥ निर्मुक्तस्त्यक्तासंगे स्यात्त्यक्तकंचुकभोगिनि॥२३॥ अव्यक्तः शंकरे विष्णावव्यक्तं मह
दादिके॥ आत्मन्यपि स्यादव्यक्तमस्फुटे त्वभिधेयवत्॥२४॥ विविक्तः स्यादसंपृक्ते विवेकान्वि
तपूतयोः॥ वाच्यवद्दर्शितो धीरैः विविक्तं रहसि स्मृतं॥२५॥ रोहितं रुधिरे धीरैः ऋजुशक्रशरा
सने॥ रोहितो मीनमृगयोर्भेदे रोहितकद्रुमे॥२६॥ लोहितं कुसुमे रक्ते गोशीर्षे च कुचंदने लोहि
तं स्यान्नदे भौमे वर्णभेदे तु वाच्यवत्॥२७॥ पुटितं स्याद्धस्तपुटे पाटितस्यूतयोरपि॥ पीडितं बाधि

ले स्त्रीणां करणे चापि यंत्रितो॥२८९॥ इंगितं गुणिते सांद्रः पाडेलः स स्त्रूकः कवो॥२९०॥ रालः पार्श्वे

दे स्यान्मुनिभेदेऽन्यके लवो॥२९१॥ प्रीणितः संस्कृते वन्हौ विहिते च प्रवेशितो॥ विक्षिप्ते चोपसंपन्ने

प्रणीतो भेद्यवन्मतः॥२९२॥ प्रमीलः सादरे स्नाते प्रलीनः ख्यात हृष्टयोः॥ वाच्यवत् स्यात् प्रमीत

स्तु प्रोक्षितेऽपि मृतेऽपि च॥२९३॥ विनीत सुपनीते स्याद् पनीते जिते द्वियो॥ वाणिज्ये सुवहाश्वे च निभृते च

भिधेयवत्॥२९४॥ भरतो नाट्यशास्त्रेऽपि दौष्यंतौ शबरे बटौ॥ रामानुजेऽपि भरतस्तंतुवायेऽपि च क

थितः॥२९५॥ भारतं ग्रंथभेदे स्यात् जंबुद्वीपे तु भारतं॥ भारती तु सरस्वत्यां पक्षिभेदे वृत्तभेदयोः॥२९

पृषतो हरिणे बिंदौ पृषतश्चाश्वरोहितो॥ भवेत् पृषद् दिवसतो बिंदुयुते च वाच्यवत्॥२९७॥ दुर्जा न

103

व्यसनेप्रोक्तमसन्यकुञ्जालवस्तुनि। परेतोभूतभेदेस्यात्परेतोवाच्यवन्मृते॥३६॥ पारावतेकपो
तास्यात्कविकारव्यविहंगमे। कपोतमञ्जनेसज्ज्यांकपोतानांचसंहतौ॥३७॥ व्यायतंव्यापृतेदीर्घे
दृढेचातिशयेन्यवत्॥ व्याघातोयोगभेदेस्यादंतरायप्रहारयोः॥३८॥ संघातःसंहतेघातेसंहतोन
रकांतरे। रैवतस्तुसुवर्णालौशैलभेदेचशूलिनि॥३९॥ स्यात्किरातस्तुभूनिंबेम्लेच्छेचाल्पतना
वपि। मंदाकिन्यांकिरातीस्यात्कुट्टिन्यामपिदृश्यते॥४०॥ आस्फोतश्चार्कपत्रेस्यादास्फोतःको
विदारके। आस्फोतागिरिकर्ण्यांचवनमल्यांचविश्रुता॥४१॥ उदात्तःस्वरभेदेस्यात्काव्यालंकार
भेदयोः॥ उदात्तोदातृमहतोर्निमित्तंहेतुलक्ष्मणोः॥४२॥ उन्मत्तउन्मादवतिधत्तूरमुचुकुंदयोः

पर्वतः [illegible] द्रौ लदेवर्ष्यो प्रपातो निर्झरे भृगौ ॥ पर्याप्तं तु यथेष्टं स्यात्तृप्तौ शक्तनिवारणे ॥ जोमुतस

द्युतिकरेन्नाकादौ घोषके घने ॥ जीवातु जीविते भक्ते जीवातुर्जीवनौषधो ॥ धलुः पुरुषे वन्हे वहतु

मूर्छे

पाथिके वृषे ॥४५॥ विहस्तो विह्वलेव्य[illegible] पर्यस्तः पतिले हते ॥ आयस्ते[illegible]ाजितो क्षिप्ते क्रुशले कुपिते

स्ते

हते ॥४६॥ निरस्तः प्रेषिते बाणे निष्ठ्यूते त्वरितोदिते ॥ संत्यक्ते च प्रतिहते निश्वस्तो निभृते स्मृ

नम्रून्येपि

त ॥४७॥ विश्वासयोग्ये विश्वस्तो विश्वस्ता विधवास्त्रियां ॥ निवातो दृढसंनाहे वो[illegible]ले [illegible]भ्याश्रये [illegible]

अनंतः शेषविष्णो स्यादनंतं सुरवर्त्मनि ॥ अनंतं स्यादनवधौ वाच्यवत्समुदाहृतं ॥४८॥ अनंता

रिवा दूर्वा विशल्या लांगलीषु च ॥ अनंता हैवमत्यां च गुडूच्यां च क्षितावपि ॥४९॥ राकुंतः पक्षि

भेदे स्याद्भासपक्षिविहंगयोः ॥ दृष्टांतः शास्त्र उभयोदाहरणे प्रकीर्तितः ॥ ५१ ॥ कृतांतो यमसि-
द्धांतदैवाकुशलकर्मसु ॥ नितांतं कलिले शांते नितांतो भवनोषयोः ॥ ५२ ॥ वृत्तांतोऽवसरे भावो
कात्स्न्यवार्ताविशेषयोः ॥ दूनांतः प्रक्रियायां च क्वचित्कालवाचक ॥ ५३ ॥ उद्दांतो निर्मदगजे
समुद्गीर्णे च वाच्यवत् ॥ रुद्धांतोंतःपुरे राज्ञो रहःकक्षांतरेपि च ॥ ५४ ॥ अश्मंतमस्तु भेचुल्ल्यां म-
रणे नवधावपि । क्षेत्रेपि कथ्यते ऽश्मंतो मुदंतः साधुवार्तयोः ॥ ५५ ॥ जयंतः शंकरेपि स्याज्जयंतः
पाकशासने ॥ जयंती पार्वती गौर्यामिंद्रपुत्रीपताकयोः ॥ ५६ ॥ गोदंतो हरिताले स्याद्दंशितवर्मिते
पि च ॥ भासंतः सुंदराकारो भासंतो भासपक्षिणि ॥ ५७ ॥ महद्राज्ये विशाले च महतीवल्लकीभिदि

जगदाख्यास्मृतावाले विष्टपे जंगमेपि च ॥ ५१ ॥ जगती भुवने क्ष्मायां छंदोभेदे जनेपि च ॥ पत्तनं द्रुगमे

सि पत्तने खेषु नं (स्त्रिषु) ॥ ५२ ॥ हरित्कुकुभि वर्णे च तृणवाजिविशेषयोः ॥ हरितेपि च दूर्वायां हरिद्वर्णयुते न्यवत् ॥

गर्भुत्सुवर्णलतयो रोहितस्तु र्यलताभिदो ॥ ५३ ॥ भरद्वाजो लेच पत्रतपातुक पक्षिणो ॥ ५४ ॥ कुर्वत्कर्मकरे भृ

त्ये अकुर्वत्कुत्सिते न्यवत् ॥ अवर्ती कुंभदास्यां च वाम्यां च परिकीर्तिता ॥ ५५ ॥ श्रीमांस्तिलकवृक्षे स्यान्मनो (ज्ञत्र)

ज्ञे धनिके पि च ॥ धीमान्वान्वस्पतौ ख्यातो भास्वान्भासुरसूर्ययोः ॥ ५६ ॥ सुवृत्तासुरवसंदोह्य शुभ नेत्रा

नि ॥ ५७ ॥ च्यवद्दिवृत्ताक्षुद्ररोगे स्याद्विवृत्तं स्फुटे ॥ ५८ ॥ वनिता जनितात्यर्थरागयोषिति योषिति ॥ व

निलोयाश्चितपि स्याद्वानितं सेवितेपि च ॥ ५९ ॥ जामाता वल्लभो (भर्ता) र्यावर्तेपि दुहितुः पतौ ॥ विनेता देशिके

राज्ञि। विधाता वेधसि स्मरे॥६६॥ विनता पिटकाभेदे विनता तार्क्ष्यमातरि॥ विनतः प्रणते भुग्ने त्रिषु लिंगेत्व-
भिधेयवत्॥६७॥ पंचता पंचभावे स्यात्पंचता मरणेपि च॥ द्विजाताख्या प्रसूतायां जनिते विहितेपि च॥
सिकता वालुकायां च सिकता ष्यामयांतरे॥ सिकतान्वितदेशे च शर्करायां च कीर्तिता॥६९॥ वासिता
करिणानार्योर्वासितं सुरभीकृते॥ ज्ञानमात्रे खगाँशे वा वासितं वस्त्रवेष्टिते॥७०॥ पिसिता मांसिकायां
स्यादामिषे पिशितं मतं॥ तृणतापि तृणत्वे स्यात्तृणता कार्मुकेपि च॥७१॥ द्विजातिरंडजे विप्रे श्रीपति
क्ष्मापतौ हरौ॥ गोपतिः शंकरे षंडे पार्थिवेपि विकर्तने॥७२॥ स्थपतिः शिल्पिभेदे स्यात्स्थपतिः कंचु
किन्यपि॥ जीवेष्टियाजके स्वर्गेप्यहं तिरस्त्यागरोगयोः॥७३॥ अंकतिः स्यादग्निहोत्रे ज्वलनांबुजयोः

निषु॥२मतिर्निर्णायके स्वर्गेप्यहंतिरस्त्यागरोगयोः॥निर्ऋतिः स्यादलक्ष्म्यांतु दिक्स्यां[illegible]पि रुपद्रवे॥अ
स्तिर्वृक्षभेदेस्यादगस्तिः कुंभसंभवे॥७५॥गभस्तिकिरणेसूर्येस्वाहायांचविलोक्यते॥संगतिःसंग
मेज्ञानेसंनतिःप्रणतौध्वनौ॥७६॥आयतिःसंयमेदीर्घेप्रभावागामिकार्ययोः॥आयत्तिःस्यात्स्ने
सपत्ति
स्नेहेवाशित्वेवासरेपिच॥७७॥मर्यादायांतथापत्तिर्यालनापदोः॥नियतिर्नियमेदैवेपङ्क्तिःपांक्ते
वर्त्मनोः॥७८॥संततिःपंक्तिविस्तारगोत्रेषुकविभिःस्मृता॥परंपराभवेपिस्यात्संततिःपुत्रकन्ययोः
संततिस्यादनुज्ञानेप्यतिमानेपिसंनतिः॥समितिःसंगरेसाम्येसभायामपिसंगमे॥८०॥अदिति
र्वसुधायांस्याददितिर्देवमातरि॥वसतिस्यादवस्थानेयामिन्यांचनिकेतने॥८१॥पक्षतिःपक्षमूले

॥ विश्व ॥

॥ ५५ ॥

स्यात्पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ॥ उंनतिस्तार्क्ष्यदारेषु समृधावुदयेपि च ॥ प्रसूतिस्तनयोत्पत्तौ तथा दुहितरिस्मृत
व्रततिर्विस्तृतौवल्यांवहतुः पथिकेगवि ॥ ६३ ॥ दुर्गतिर्नरके निःस्वे विकृतिर्डिंबरोगयोः ॥ निष्कृतिर्भर्त्सनेक्षेप
वदंति शव्याव्ययोः ॥ ६४ ॥ आकृतिः कथिता रूपेसामान्यवपुषोरपि ॥ प्रकृतिः सहजेयोनावमात्येप
मात्मनि ॥ ६५ ॥ निर्वृतिः सुस्थितौ च स्यादस्तंगमनसौख्ययोः ॥ सुनीतिः शोभननयेसुनीतिर्ध्रुवमा
तरि ॥ ६६ ॥ प्रवृत्तिः कथितावृत्तौप्रवाहोदंतयोरपि ॥ विच्छित्तिरंगरागेपिहारविच्छेदयोरपि ॥ ६७ ॥ संवित्ति
प्रतिपत्तौस्यात्सकामेपरिरक्षणे ॥ समाप्तिश्चावसानेस्यात्समाप्तिश्चसमर्थने ॥ ६८ ॥ बृहतीक्षुद्रवा
र्ताक्यांकंटकार्यांचवाचिच ॥ ६९ ॥ वारिधान्यां महत्यांच छंदोवसनभेदयोः ॥ सात्वतीवृत्तिभेदेस्याच्छिशुप

लस्यमालरि॥ रेवतीहलपत्न्यांच ताराभेदेपिमातृषु॥ १२ ॥ मालतीजातिभेदे स्याज्योत्स्नासु सरिदंतरे॥ काकमाच्यांविशालायांवि भावर्यामपीष्यते॥ १२ ॥ भवतीवाणभेदेस्यादंन्यव स्तु सामर्थयो॥ पार्वतीसल्लकीदुर्गाद्रौपदीजीविनीषु च॥ १३ ॥ अवंतीचंद्रवंतीच सरिद्धिभेदयो॥ ॥ जीवंतीजीवनीनाम्न्योर्गुडूची वृंदयोरपि॥ १३ ॥ हसंत्यगारधान्यांच मल्लिकाशाकिनीभिदि॥ वासंतीमाधवीयूथ्योः पाटलायांक्रमेलके॥ १४ ॥ वासंतः कोकिलेपिस्याद्वासंतोविहिलेवटे॥ एवं तत्रयं॥ अथ ततचतुष्कं॥ भवेदसितं ज्ञातेगले ... वसानयो॥ ॥ अंगेलितं विस्मृते स्यान्मध्यमाङ्गेच कथ्यते॥ अवदातं सितेपीते विशुद्धे प्रवरेपिच॥ अवगीतं तु निर्वादे स्याद्दुष्टे विहिर्गतो॥ अंगारितं रिंमल्लाश्री

य कलिकोद्गमदग्धयोः ॥ ९७ ॥ अपावृतः स्वतंत्रेस्यात्पिहितेचाप्यपावृतः ॥ अभिनीतोमर्केन्याय्येसंस्कृतामर्षिणोरपि ॥ ९८ ॥ अत्याहितंमहाभीतौजीवनोपेक्ष्यकर्मणि ॥ उपाहितोनलोत्पातेआरोपितउपाहितः ॥ ९९ ॥ उपाकृतोध्वरहतपशूपद्रुतयोर्मतः ॥ उदास्थितः स्त्रीनिहारेध्यक्षेचप्रणिधौचरे ॥ ८० ॥ आभिजातः स्थितोन्यायेकुलीनप्राप्तरूपयोः ॥ पारिजातः सुरतरौमंदारेपारिभद्रके ॥ ८०१ ॥ भवेत्परिगतोज्ञातेमयातेन्वेष्टितेपिच ॥ उल्लिखितंसमुत्कीर्णेवाच्यवच्चतनूकृते ॥ ८०२ ॥ विंद्यादुपचितंदग्धेसमृधेचसं(मा)हिते ॥ समुच्छ्रतः समुद्गीर्णेर्ध्वं(प)नीतेसमुच्छ्रतः ॥ ८०३ ॥ कुहरितंपिकालापेरतिरतिनिस्वने ॥ भवेत्सद्धुवितंस्मात्कारस्तेचमसवेतते ॥ ८०४ ॥ उज्जृंभितंचचेष्टायामुत्फुल्लेत्व

भिधेयवत्॥ उद्ग्राहितमुपन्यस्ते बद्धग्राहितयोरपि॥८०५॥ निस्तुषस्त्वथ ह्रीनोर्जिते चलघूकृते॥ ऐरावतो

भ्रमातंगनारंगत्वकुचादिषु॥ ८०६ ॥ ऐरावतं महेंद्रस्य ऋजुदीर्घशरासने॥ ऐरावतीस्यात्तडितिल

द्रदेचकथ्यते॥८०७॥ कलधौतंरूप्यहेम्नोः कलधौतः कलध्वनौ॥ दिवाभीतः कुमितेस्यादुलूके कु

मुदाकरे॥८०८॥ पशुपतौ[ब]क पुष्ये॰ पशुपत्यधिदैवते॥ निष्कासितो निर्गमिते व्यूहिते धिक्कृतेपि

व्यतीपातो महोत्पाते योगभेदापयानयो॥ समाघातो वधे युद्धे परिघातो स्त्रघातयो॥ विनिपातो निपाते

स्याद्दैवादिव्यसनेपिच ॥ उपरक्तः सैंहिकेयेन[ले]ग्रस्ते व्यसनातुरे॥८९०॥ अतीमुक्तस्तुवासंत्यां

निस्संगे तिनिसेपिच॥ समाहितः प्रतिज्ञाते समाधिस्थे यतात्मनि॥८९१॥ अवाच्यवन्निहितासिद्धेसमा

धानेसमाहितो॥नंद्यावर्तः स्मृतोवेश्मप्रभेदेमुगरद्रुमे॥१॥ परिवर्तोविनिमयेकूर्मराजेप्रवर्तने॥ अभि

युक्तः परैरुद्धेतथास्या दनितत्परे॥१॥ सूर्यभक्तोबंधुजीवेतथाभास्करजीवके॥ नदीकांतः समुद्रे

स्यासिंधुवारेपि चेज्जले॥१॥ नदीकांतामताजंबुकाकजंघालतासुच॥ नागदंतोद्विपरदे गृहान्निर्गतद

रुणि॥१॥ धृतगदंतीलुकुंभायांश्रीहास्तिन्यामपीष्यते॥ पुष्पदंतस्तु दिङ्नागभेदेविद्याधरांतरे॥ च

द्रकांतोश्मभेदेस्याच्चंद्रकांतंतुकैरवे॥ वैजयंतोगृहेन्द्रस्य प्रासादध्वजयोरपि॥१॥ वैजयंतीपताक

यांजयंतीवान्हिमंथयोः॥ पुरस्कृतोमित्राभिरियस्तयोरभिधेयवत्॥१॥ अग्रेकृताभ्यर्चितयोः सि

क्तेचापिपुरस्कृतः॥ अवध्वस्तंपरित्यक्ते निंदितेप्यवचूर्णिते॥१॥ धूमकेतुस्मृतोवन्हावुत्पातग्रहभेद

योंश्चित्रगुप्तः कृतांतेस्यात्खेरवेकैंवा च्यवन् [illegible] ॥ धूमकेतु [illegible] ॥ अधिष्ठा
स्तः प्रणिहिलेलथानिर्भार्त्सितेपिच ॥२१॥ प्रतिक्षिप्तंप्रतिहतेप्रेषितेचनिराकृते ॥ आयुष्मान्योगभेदे
स्यादायुष्मांश्चिरजिवनि ॥२२॥ विवस्वान् विबुधेभानोभगवान्जिनपूज्ययो ॥ द्वीपवान् सिंधुनदयो
र्द्वीपवत्यापगाभुवो ॥२४॥ गरुत्मान्विहगेतार्क्ष्येसंख्यावान्पंडितेमतः ॥ अंशुमान्भास्करेशाल
पर्ण्यामंशुमतीमता ॥२५॥ अर्थपतिः कुबेरेस्यादीश्वरेर्थपतिस्तथा ॥ गृहपतिर्गृहस्थेस्याद्दंद्याध्या
नैर्सन्त्रिणि ॥२६॥ सेनापतिः कार्तिकेयेप्यनीकाधिपतावपि ॥ लक्ष्मीपतिर्वासुदेवेलवंगद्रुमपूगयो ॥
प्रजापतिर्विधौभूपेहिमारातिः खलेनले ॥ वनस्पतिर्वृक्षमात्रेविनापुष्पफलद्रुमो ॥२७॥ सदागतिस्या

115

त्यवने निर्वाणे च सदीश्वरे॥ दिवाकीर्तिस्तु चंडाले नापितोलूकयोरपि॥ १९॥ शलधूलिधलिरिंद्रे सुधासू
तिर्मरवे विधौ॥ भवेदपचितिः पूजाव्ययहानिषु निष्कृतौ॥ २०॥ अनुमतिः स्याद्धूनेंदुः पूर्णिमानुज्ञयोरपि
प्रतिकृतिः प्रतीकारे प्रतिमायां च पूजने॥ २१॥ निराकृतिः प्रतिपेक्षे प्यस्वाध्याये प्यनाकृतौ॥ प्रति
पत्तिः पदप्राप्तौ प्रवृत्तौ गौरवेपि च॥ २२॥ प्रागल्भ्ये च प्रबोधे च प्रतिपत्तिः प्रयुज्यते॥ उपपत्तिस्तु युक्तौ स्या
दाप्तावुपगमे जनौ॥ २३॥ उपसत्तिः संगमात्रे सेवायां प्रतिपादने॥ अभिशस्तिः स्मृतो लोकापवादे प्र
र्थनेपि च॥ २४॥ पारावतीगोपगीतिलवलीफलयोर्मता॥ पारावतः कलरवे शैले मर्कटतिंदुके॥ भोग
वती भुजंगानां नगरीसरितोरपि॥ गंधवती सुराभूम्योः पुरीयोजनगंधयोः॥ २५॥ हेमवत्यभयास्वर्ण

५१

क्षीर्योः स्वेतवचोमयोः॥ चर्मण्वतीनदी भेदेक दलीपादपेपिच॥३५॥ कुमुद्वती कुमुदिन्यां कुवरापत्न्यां

कुमुद्वती॥ सुभ्रदंती सुदंत्यां स्यात्पुष्पदंतस्ययोषिति॥३६॥ सरस्वती सरिद्भेदे गोवाग्देवतयोर्गिरि॥

स्त्रीरत्नेवाप गायांच सरस्वान्नूरसिके बुधौ॥३७॥ नदेच रंगमातालु कुट्टन्यां भूरुहामयोः॥ धूपित

कुंत्रितायां सूर्यगंतव्यदिव्यपि॥४॥ ब्राजिता मपस्विन्यामुडीर्यां मांसिकौषधौ॥ अथ्यश्री कान्ता

तावार्यांश्लूकशिब्यं वल्गादिभि॥४१॥ कृष्णावृत्ताप्रलायां माषपर्ण्यांच भाषिता॥ समुद्रांतातु

कार्पासीपृक्कादुरालभासुच॥४२॥ एवं तचतुष्टयं॥ अथ तपंचकं॥ स्याद्वल्गोकितोयुद्धे

प्रोक्षितेत्ववल्गोकिते॥ उपधूपित आसन्न मरणे परिधूपिते॥४३॥ स्यादपरा जिताविष्णौ श्रीरवंजेच

117

पराजित॥श्वेताजयंतीदुर्गास्विनिर्जितेत्वभिधेयवत्॥४४॥गणाधिपतिरित्याख्याशंकरेपिगजान-
ने यादसांपतिरंभोधौप्रतीचीदिक्पतावपि॥४५॥स्यात्पृथिवीपतिर्भूपेऋषभख्योषधोपि च॥मूर्द्धा-
भिषिक्तोभूपालेप्रधानेक्षत्रियेपि च॥४६॥वसंतदूतश्चैत्रेस्यात्पिकेपंचमरागयो॥वसंतदूतीपाद-
ल्यांप्रतीताप्यतिमुक्तके॥४७॥एवंतपंचक॥अथतषट्॥अर्धपारावतश्चित्रकंठेतित्तिरिपक्षिणो॥स-
मुद्रनवनीताख्यापीयूषामृतरोचिषो॥४८॥एवंतसप्त॥एवंतांतवर्गः॥अथथान्ताः॥तत्र-
द्वयं॥रथस्यात्स्यंदनेकायेचरणेवेतसेपि च॥४९॥कुथप्रवेणीकुशयोःपाथोर्केपाथअंभसि॥४९॥
कोथस्तुशटितेनेत्ररुग्भेदेमथितेपि च॥प्रोथोध्वगेश्वघोणायांकटिस्त्रीगर्भयोरपि॥५०॥छ॥

क्वथः स्याद्द्रवनिष्पाके दुःखव्यसनयोरपि सक्थं नील्यां मधूच्छिष्टे सक्थ[ओ]दनसंभवे ॥५०॥ पृथुर्भूपे पृ

ष्णाजीरे त्वे[कृ] ण्यर्थेन महत्यपि ॥ दुःस्थं स्याद्दुर्गते मूर्खे प्रस्थः शिखरमानयोः ॥५१॥ तुत्थं यावंजने तूत्था

नीलीसूक्ष्मैलयोरपि ॥ मंथः स्याद्द्रवमंथाने निद्राणामयनिद्राकरो ॥५२॥ ग्रंथो धने स्यात्संदर्भे द्वात्रिंशद्वर्ण

निर्मिते ग्रंथिः पर्वणि कौटिल्ये ग्रंथिपर्णे गदांतरे ॥५३॥ अर्थः प्रकारे विषये वित्तकारणवस्तुषु ॥ अभि

धेयेपि शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने ॥५४॥ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाध्यायमंत्रिषु ॥ अवतार

र्षिजुष्टांभस्त्रीरजस्वपि विश्रुतं ॥५५॥ सार्थो वणिक्समूहे स्यादपि संघातमात्रके ॥ पार्थस्तु ककु

भे जिष्णौ गाथा वाग्भेदवृत्तयोः ॥५६॥ कंथा मृन्मयभीत्तौ स्यात्कंथा प्रावरणांतरे ॥ अस्थावलंबनास

॥विश्व॥

॥६०॥

नयत्नापेक्षासुकथ्यते॥४४॥संस्था स्थितौ चरे व्यक्तिनाशे सादृश्ययोरपि॥वीथी यहांगणे पंक्तौ ना
ट्यरूपकवर्त्मनोः॥४५॥यूथी च लुप्यसे देस्यान्मागध्यां च कुरंटके॥यूथं तिर्यक्समूहे स्याद्धृद्मात्रेपि भा
षिते ६०॥एवं थद्वयं॥अथ थत्रिकं॥मन्मथः कामचिंतायां कपित्थे कुसुमायुधे॥उन्माथः कूटयं
त्रे स्यान्मारणे घातकेपि च॥६१॥प्रमथो पिंगणे प्रोक्तः पथ्यायां प्रथमा भवेत्॥निशीथो रात्रिप्रहर
द्वयेपि रात्रिमात्रके॥६२॥उपस्थो योनिर्लिंगयोरु...द्रथः स्यान्मुनिकुक्कुटे॥शमथः सचिवे शांतौ दमथो
दमदंडयोः॥६३॥वरूथो रथगुप्तिस्स्याद्वरूथं चर्मवेश्मनोः॥अतिथिः कुशपुत्रे पि कोपे प्राघुणकेपि
च॥६४॥वमथुर्वमनेपि स्यात्तु गजस्य करशीकरे॥वमथुः कथितः शोके हिक्कायामपि कथ्य

॥कोश॥

॥र

॥८९

पि

लो॥६५॥समर्थोविहितेन्याकेसंवधार्थेसंमतः॥सिद्धार्थोमुनिसिंहेस्यात्सिद्धार्थःसितसर्षपे॥६६॥धूका
यस्योपिनृजालेस्यात्प्रभेदेपरमात्मनि॥कायस्थास्तुहरीतक्यांआमलक्यांचदर्त्रिनि॥६७॥वयस्थो
वाच्यवद्यूनिवयस्थान्नाल्मलिद्रुमे॥ब्राह्मीगुडूचीकाकोलीसूक्ष्मैलामलकीषुच॥६८॥अश्वत्थोग
र्दभांडेस्यात्सिप्पलेपूर्णिमातिथौ॥उपस्थोमेढ्रउत्संगेयोनौपायौचकथ्यते॥६९॥निर्ग्रंथोनग्नकेपि
स्यान्निस्वबालिशयोरपि॥गोग्रंथिस्तुकरीषेस्याद्गोष्ठेगोजिह्विकौषधौ॥७०॥अव्यथाख्याहरीतक्यां
पन्नगेनिर्व्यथेपिच॥षड्ग्रंथास्याद्वचायांचषड्ग्रंथोपिप्रकीर्यजे॥७१॥एवंथत्रिनयं॥अथथचतुष्कं
चित्ररथःस्याद्गंधर्वेरवौविद्याधरांतरे॥चतुष्पथश्चतुर्मार्गेसंगमेपिद्विजेपिच॥वानप्रस्थोमधू

केस्यात्नु किंमुके चाश्रमांतरो॥स्वशामीष्टं नस्वबीजेस्थ विरेपिम चक्षते॥७३॥अनीकस्यं रण गातेग

जशिक्षाविचक्षणे॥राजरक्षिभुचिन्हेच वीरमर्दनकेपिचा॥७४॥भवेदतिकथानष्टे धर्मेपार्थवच

स्यपि॥ स्याद्वा श्रयेप्चुदरथि: समुद्रे चवियन्मणे॥७५॥ एवंथांतवर्ग:॥अथदांत:॥अत्रदद्वि॥ गदोत्र

तरिविष्णोस्यादामये चायुधे गद॥नद: समुद्रे निनदे नदीतुसरिति स्मृता॥७६॥मदोरे त सिकस्तू

र्यगर्वेहर्षेभदानयो:॥मद्येपि मद आख्यातो मदिलेक्रूरावस्तुनि॥७७॥पदंन्नाब्दे चवाक्ये च व्यवसाय

प्रदेशयो:॥पादलचिन्हयोस्थानत्राणयोरंकवस्तुनो:॥७८॥छदः पर्णागरुतिस्यं थिपर्णतमालयो:॥रदे

विलेरवलेदन्ते भद्रं कल्याणशर्मणो:॥७९॥भेदोद्वैधे विशेषे स्यादुपजापविदारणे॥स्वेदस्तु स्वेदने

घर्मे शारदः कर्दमग्राम्ययोः ॥ ८ ॥ पादो बुध्ने तुरीयांशे शैलप्रत्यंतपर्वते ॥ चरणे च मयूखे च क्षोदो रजसि
पेषणे ॥ ९ ॥ सूदस्तु स्यात्पवत्प्रकारे च व्यंजनेपि च ॥ स्वादुर्मनोज्ञे मिष्टेपि मृदुः स्यात्कोमलेऽखरे ॥ १० ॥
अब्दः संवत्सरे मेघे गिरिभेदे च मुस्तके ॥ बिंदुस्तु दंतनाले स्याल्लूरथ वेदिस्तु विदुषो ॥ ११ ॥ कुंदस्त्व
भ्रमे माध्ये निधिभेदे सुरद्विषि ॥ कंदस्तु सूरणे सस्यमूले जलधरेपि च ॥ १२ ॥ मंदः खले मंदरवेस्मू
रवे स्वैरिणि रोगिणि ॥ अभाग्येपि च मातंगगजजातिप्रभेदयोः ॥ १३ ॥ छंदो वशाप्यभिप्राये हृद्दारब्ध
चित्तबुद्धयोः ॥ वेदिरंगुलिमुद्रायां बुधेलंकृतभूतले ॥ १४ ॥ अद्रुः स्याद्धनद्रव्यप्रभेदे भूषणस्य
च ॥ विदा ज्ञाने बुद्धौ च धीदा कन्यामनीषयोः ॥ १५ ॥ नंदिरानंदने द्यूतप्रतीहारे हरस्य च ॥

॥विश्व॥

॥६२॥

निंदापवादे कुत्सायां नंदा मणिकसंपदोः॥ एवं दद्वयं॥ अथ दत्रयं॥ धनदो मातरिश्वीशे जलदो मस्तुकें
बुदे नलदः स्यात्पुष्परसे मांसिको शीरयोरपि॥ प्रमदः संमदे मत्तेकामिन्यां प्रमदा मता॥ विनादः पां
डुरे व्यक्ते जीवदो वैद्यविद्विषो॥१०॥ वरदोपि प्रसंनेस्याद्दूरदः शांतचेतसि॥ वरदापि च कन्यायां आमो
दो गंधहर्षयोः॥११॥ अंगदः कपिभेदे स्यात्केयूरे गदमिष्यते॥ अंगदा याम्यदिग्दंतिहस्तिन्यां समु
दाहृता॥१२॥ नर्मदः केलिसचिवे नर्मदा सरिदंतरे॥ क्षणदो गणके रात्रौ क्षणदा क्षणदं जलं॥१३॥
कपर्दः खंडपरशोर्जटाजूटे वराटके॥ आस्पदं च पदे कृत्ये निषादः श्वपचेस्वरे॥१४॥ प्रसादोनुग्रहे
काव्यगुणस्वास्थ्यप्रसत्तिषु॥ प्रासादः कथ्यते देवनरदेवनिवासयोः॥१५॥ शारदः पीतमुद्गे स्या

॥राम॥

॥६२॥

द्धा लीनेप्रतिभेनवो॥ वर्णेयजत्यपिपत्स्यांसप्तपर्णेच्चशार दी॥९६॥ द्वारदोविषभेदेपिहुंगुलेपारदेपिच

तोयदंतुघृतेप्रोक्तंतोयदेमुस्तकाब्दयो॥९७॥ निर्वादःस्यात्परीवादेपरनिष्ठितवादयोः॥ अर्बुदोमां

सकीलेस्याद्दशकोटिषुचार्बुद॥९८॥ शैलेर्बुदोथसंभेदःस्फुटनेसिंधुसंगमे॥ कुशीदंजीवनेवृद्ध्या

कुशीदश्चकुसीदिके॥९९॥ प्रणादस्तारशब्देस्यात्प्रणादःश्रवणामये॥ प्रल्हादःप्राणदेदैत्येदा

पादोज्ञातिपुत्रयो॥१००॥ मेनादःकेकिमार्जारच्छगलेपुसमीरितः॥ गोविंदोवासुदेवेस्याद्गवा

ध्यक्षेबृहस्पतौ॥ १०१॥ आक्रंदोदारुणरणेमित्रेत्रातरिरोदने॥ माकंदःसहकारेस्यान्माकं

द्यामलकीफले॥१०२॥ अर्धेंदुश्चंद्रशकलेगलहस्तनखांकयो॥ अर्धेंदुःस्यादतिप्रौढस्त्रीगुह्यां

125

गुलियोजने॥ कर्णांदुरुक्षिसिकायां कर्णपाल्यामपिस्मृता॥ स्यात्कौमुदः कार्तिके चंद्रिकायांच कौमु
कुमुदं कैरवे रक्तपंकजे कुमुदः कपौ॥ दैत्यांतरे च दिङ्नागनाग [illegible] योरपि कीर्तितः॥ कुमुदा कुंभि
गंभारियोः [illegible] कुमु [illegible] पणेन्यवत्॥ कुमुदेपि कुमुत्प्रोक्तं कव्यौ [illegible] सा शरक्षसो ॥१०६॥ कुमुद्वत्कुमुद
श्रेष्ठे वृषांसे राजलक्ष्मणि॥ कुमुदः पुंडरीकाख्ये रत्नभेदेपि कुंदुरौ॥१०७॥ दरत्संभापाद्रिभये शरत्संवत्स
रे ऋतौ॥ दृषत्पेषणपट्टे स्याद्दृषत्पाषाणमात्रके॥१०८॥ संपद्भूतौ गुणोत्कर्षे हारभेदेपि दृश्यते॥ भास्व
त्प्रभास्वरे योनौ तर्कारंडवेपुवो॥१०९॥ संविज्ञाने प्रतिज्ञायां संकेताचारनामसु॥ संभाषणे तोषणे च
क्रियाकारे च संगरः॥११०॥ कामदा धेनुकायां स्याद्वाच्यवत्कामदोग्धरि॥ सुनंदा रोचनो नाम यो मर्यादा

सीम्निच स्थिते॥१११॥ एवं दत्रयं॥ अथ दचतुष्कं॥ एकपदं स्यात्तत्काले पद्व्यामेकपद्यपि॥ चतुष्पदी स्त्री

करणे गवाद्यादिपशुष्वपि॥११२॥ भवेद्विष्णुपदाभिख्या क्षीरोदे गगने कुजे॥ प्रोक्ता विष्णुपदी गंगा संक्रा

न्तिद्वारकासु च॥११३॥ भवेज्जनपदो देशे जने जनपदेपि च॥ प्रियंवदः खेचरे स्यात्प्रियवादिषु वाच्यवत्॥

अपवादस्तु निंदायामाज्ञाविस्त्रंभयोस्त्रिषु॥ परीवादः कलंके स्याद्वीणादनववस्तुनि॥११४॥ समार्यादः स

मीपे स्यान्मर्यादा सहितेपि च॥ पुटभेदो नदीवक्रे पत्तनातोद्ययोरपि॥११५॥ अष्टापदं स्यात्कनके सारीण॥

फलकेपि च॥ अष्टापदीश्वसरभे चंद्रमल्यां च मर्कटे॥११६॥ मेघनादस्तु वरुणे रावणस्य सुतेपि च॥ वि

नारदो बुधे धृष्टेऽभिमर्दे रिणमंथयोः॥११७॥ महानंदः कुंजरे स्याद्दर्षुकाष्ठे भयानके॥ भवेत्कोकनदं रक्त

पंकजे कुमुदे पि च॥१९॥ पीतमर्दोपि धृष्टे स्यान्मुनिदैत्यविशेषयोः॥ कुरुविंदस्तु मुस्तायां कुल्माषव्री
हिभेदयोः॥२०॥ हिंगुले पद्मरागे च मुकुलेपि समीरितः॥ अभिष्यंदो निवृद्धौ स्यादास्रावेक्षिगदेपि च
कटुकंदं विदुः शृंगवेररसोनयोः॥ तमोनुदग्नींद्वर्केषु भ्रांति पत्तिं संविदोः॥२२॥ रालह्रदाभवेद्ब्रह्म
सौदामन्यां च कीर्तितः॥ एवं दचतुष्टयं॥ अथ दपंचकं॥ सहस्रपादः कारंडे मार्तंडे यज्ञपूरुषे॥२३॥
भवेदुपनिषद्धर्मे वेदांतेपि रहस्यपि॥ एवं दांतवर्गः॥ अथ धांतः॥ नधद्वयं॥ राधो वैशाखमासे
स्याद्राधा गोप्यां च विद्युति॥ विष्णुक्रांतामलक्योश्च चित्रभेदे च धन्विनां॥ गाधस्थानेवलिप्सायां व्य
धो मृगयुधृष्टयोः॥ मेधः क्रतौ धियां मेधा मेधिः स्यात्खलदारुणि॥२४॥ बुधः कवौ रौहिणेये मिद्रुम

लस्यवित्तयोः ॥ तथान्विताभिसंक्षेपेनद्धः संवृत्तबधयोः ॥२६॥ सिद्धो व्यासादिषु ख्यातः सिद्धाः स्युर्दे

वयोनिषु नित्ये सिद्धे नि ष्पुलैर्पीद्ध मालपदीप्तयोः ॥२७॥ ऋद्धस्त्वतिसमृद्धे स्यात्संपन्नान्ने तु वाच्य

वत् ॥ वृद्धं तु त्रोलजे भूरिजीर्णरूढे तु भेद्यवत् ॥२८॥ विद्धः स्याद्वेधिते क्षिप्ते स दृष्टेपि निगद्यते ॥ बुधो जि

नेच धीरेच सौम्येव बुधितेपि च ॥२९॥ अर्द्धः खंडे समांशेर्द्धं लुब्धो मृगयुकामिनोः ॥ अंधं स्यात्तिमि

रे दृष्टिहीने ऽंधः समुदाहृतः ॥३०॥ गंधो गंधक आमोदे लेशे संबंधगर्वयोः ॥ स्कंधः प्रकांडे कायेच बा

हुमूलसमूहयोः ॥३१॥ समीकृत्नृपयोश्चापि बंधः स्त्वाधोत्रबंधिनि ॥ दग्धं तु प्लेन्यवद्दग्धे स्थिलार्क

दिनिंदार्नितं ॥३२॥ दिग्धो विषाक्तबाणे स्याद्दिग्धलिप्तार्थके न्यवत् ॥ दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे मुग्धः सुंदर

129

मूढयोः ॥३३॥ मधु क्षौद्रे जले क्षीरे मद्ये पुष्परसे मधु । दैत्ये चैत्रे वसंते च जीवाशोकमधुद्रुमे ॥३४॥

विधुः शशांके कर्पूरे हृषीकेशेपि राक्षसे ॥ साधुर्वार्धुषिके चारौ सज्जने चाभिधेयवत् ॥३५॥ सिंधुः स

मुद्रे नद्यां च नदे देशे भदानयोः ॥ बंधुर्बंधूकपुष्पे स्याद्बंधुर्भ्रातरि बांधवे ॥३६॥ आधिर्मानसपीडा

यां प्रत्याशायां च बंधके । व्यसने चाप्यधिष्ठाने व्याधिरामयवाप्ययोः ॥३७॥ दधिः क्षीरोत्तरावस्था

भावे श्रीवास(सर्ज)योः ॥ विधिर्विधाने नियतौ विधिः काले विधातरि ॥३८॥ बोधिः समाधिभेदे स्याद्बोधिः

पिप्पलपादपे ॥ संधिर्भेदे सुरंगायां (भ)गे संघट्टनेपि च ॥३९॥ अब्धिः समुद्रे सरसि सिद्धिर्निष्पत्तियो

गयोः ॥ वृद्धिरानंदने वृद्धौ वर्द्धनेपि कलांतरे ॥४०॥ दोग्धा गोपालके वत्से कवावर्थोपजीविनि ॥ वि

धागजौन्ने ऽद्रौ प्रकारे वेतने विधौ ॥ गोधा तलत्रे निहाकायां बाधा दुःखनिषेधयोः ॥ सुधामृतास्नु
हीदुर्वालेपनं गोस्तकासु च ॥ संधा स्थितौ प्रतिज्ञायां श्रद्धा त्वादर कांक्षयोः ॥ स्पर्द्धा संघर्षणे साम्ये
स्पर्द्धा क्रिमसमुन्नते ४३ ॥ वधूः स्नुषा नवोढा स्त्री भार्या पृक्का गना सु च ॥ शच्यां च सारिकायां च मे
धा बुद्धौ सेवेपि च ४४ ॥ एवं धद्वयं ॥ अथ धत्रयं ॥ वि वधो वीवधश्चापि पर्याहारे ध्वभावयोः ॥ विबुधः
पंडिते देवे संबाधः संकटे भये ॥ ४५ ॥ निषेधः कठिने देव्रे लद्राजेपि नगांतरे ॥ संबोधो बाधने क्षेपे निरे
धो रोधनात्रायोः ॥ ४६ ॥ उत्सेधश्चोच्छ्रये काये दुर्विधो दुर्गते खले ॥ विश्रब्धो त्युत्कटे त्यर्थे त्रांतविश्व
स्तयोरपि ॥ ४७ ॥ न्यग्रोधो व्यामवट्योर्न्यग्रोधस्त्वशमीतरो ॥ न्यग्रोधी विषपर्ण्यां च मोहनाख्यौषध ॥

कोश

विश्व

६६

दपि॥४९॥अगाधो विवरे श्वाभ्रे प्रसिद्धे लंकृतेपि च॥ विख्यातेपि च सन्नद्धो वर्मिते व्यूढयोरपि॥४९॥आनद्ध

बद्धमात्रे स्यादानद्धं मुरजादिके॥ आविद्धो वाच्यवज्ज्ञेयः कुटिले च पराहते॥५०॥ कबंधं सलिले प्रोक्त

मपमूर्ध्वकलेवरे॥ कबंधस्तु हरेरक्षो विशेषे च विधुंतुदे॥५१॥ आबंधो दृढबंधे स्यात्प्रेमालंकारयो

रपि॥ सुगंधिः स्यादिष्टगंधे सुगंधि हरिवालुके॥५२॥ उपाधिर्धर्मचिंतायां छलेपि च विशेषणे॥ कु

टुंबव्यापृतेपि स्यादुपधिर्व्याजचक्रयोः॥५३॥ परिधिर्यज्ञियतरोः शाखायामुपसूर्यके॥ अव

धिस्त्ववधाने स्यात्सीम्नि काले बिलेपि च॥५४॥ समाधिर्नियमे ध्याने नीवाके च समर्थने॥ संनिधिः

संनिधानेपि भवेदिंद्रियगोचरे॥५५॥ संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ मदायायामपि स्मृता॥ प्रणिधिश्चर

राम

६६

याश्वायां वैरूप द्विपैरगारवयो ॥५६॥ मागधी पिप्पली पृथ्वी मागधो मगधोद्भवे ॥ वैश्यजस्तु क्षत्रिय

पुत्रस्तु कुंजीरक बंदिनो ॥५७॥ एवं धत्रयं ॥ अथ धन्वचतुष्टयं ॥ अवरोधास्तिरोधाने स्तुद्रांतेराजवे

श्मनि महौषधं श्रृंगवेरविषायां लशुनेपि च ॥५८॥ परिव्याधो वेतसे स्यात्परिव्याधो द्रुमोत्पले

अपराद्धोनुधंमुक्ते बहुकार्याकुले नृपे ॥५९॥ अवष्टब्धमदूरे स्यादाक्रांते च विलंबिते ॥ समुद्गलः

समुद्गते पंडितंमन्य दक्षयो ॥६०॥ अनिरुद्ध उषानाथे वरे चानर्गलेन्यवत् ॥ अनुबंधः प्रकृत्यादे

र्दोषोत्पादे विनश्वरे ॥६१॥ मुख्यायियायिनि त्रिष्विष्टो प्रकृते स्यादनुवर्तने ॥ अनुबंधी त्विहिक्कायां तृष्णा

यामपि कथ्यते ॥६२॥ कालस्कंधस्तमाले स्यात्तिंदुके जीवकद्रुमे ॥ आशाबंधः समाश्वासे तथा मर्क

टना॥लके॥ ६३॥ ब्रह्मबंधुरधिक्षेपे निर्देशेच द्विजन्मनः॥ उग्रगंधाजमोदायां वचायां छिक्किकौषधौ॥ ६४॥ती
क्ष्णगंधावचायां च शिग्रुराजिकयोरपि॥ इक्षुगंधाकोकिलाक्ष्ये क्रोष्ट्यां काशेच गोक्षुरे॥ ६५॥ एवं धचतु
ष्कं॥ अथ धपंचकं॥ योजनगंधा च कस्तूर्यां सीतायां व्यासमातरि॥ एवं धांतवर्गः॥ अथ नांतः॥ तनन द्वि
इनः सूर्ये नृपे पत्यौ धनं गोधनवित्तयो॥ जिनः स्यादतिवृद्धे च बुद्धे चार्हति जित्वरे॥ जनो लोके मह
र्लोकात्परलोके च पामरे॥ जनी सीमंतिनी वध्वोरुत्पत्तौ च जनिर्मता॥ घनं स्यात्कांस्यतालादिवाद्य
मध्यमनृत्तयो॥ ६६॥ घनः सांद्रे दृढे दीर्घे विस्तारे लोहमुद्गरे॥ मेघमुस्तकयोः श्वापि वनं कानननीर
योः॥ ६९॥ प्रवासे निलये चापि वनं प्रस्रवणेपि च॥ वानः शुष्कफले कीटे सीवने श्मुकर्मणि॥ ७॥ अजलं संपूर्ववत्

द्रालेपेपि च॥ ८७॥ रास्ना मृता भुजंगाख्या ऐलापर्ण्यां च कथ्यते॥ मृत्स्ना तुवरिकायां च मृत्स्ना मृदपि
कथ्यते॥ ८८॥ हीना मूषकयोषायां दुर्गते कालरन्यवलू॥ धाना भृष्टयवे प्रोक्ता धन्याके भिनवांकुरे॥ ८९॥
एवं नद्वयं॥ अथ नत्रतयं॥ अवनं रक्षणे प्रीतौ भवनं भाववेश्मनोः॥ भुवनं विष्टपे लोके सलिलेपि वियत्य-
पि॥ ९०॥ सवनं यजने स्नाने सोमनिर्दलनेपि च॥ शयनं सुरते निद्राशय्ययोरपि भाषितं॥ ९१॥ शमनं शांति
वधयोः शमनः श्राद्धदेवते॥ अयनं पथि भानोरप्युद् दक्षिणतो गते॥ ९२॥ यजनं स्यात्तुरंगादिस
माहे क्रिजयेपि च॥ दशनं कवचे दले दशनः शिखरेपि च॥ ९३॥ जघनं च स्त्रियां श्रोणि पुरोभागे कद
वपित पनस्तरणौ तापे भल्लातेन रकांतरे॥ ९४॥ रसनं स्वादने ध्वाने रसना कांचिजिह्वयोः॥ रसना च

पिरास्त्रायां वसनं छादनेंशुके॥ हसनं तु स्मिते हासेंगारधान्यां हसंत्यपि॥ श्वसनो मारुते श्वासे श्वसने

मदनद्रुमे॥ ९६॥ कदनं मर्दने पापे सदनं मंदिरे जले॥ मदनस्मरधत्तूरवसंतद्रुमसिक्थके॥ ९७॥ दहनं श्चित्रके

वन्हौ भल्लाते दुष्टचेष्टिते॥ गहनं गव्हरे दुःखे विपिने कलिलेपि च ९८ स्तनन स्वानमात्रे स्यात् कुंथे च घ

नगर्जिते॥ निधनं स्यात्कुले नाशे धनं दारुणे रणे॥ ९९॥ पवनारन्या कुलालस्य पाकस्थानेपि मारुते

निष्पावे चाथ पवनं बीजाद्याने पिसुंडनो॥ १०० ॥ मदनः कुसुमे धीरे वमनं छर्दने र्दने॥ स्यादाहलोन्वयम

वंधे चोपर्तौ तोयमे॥ १०१॥ कमनः कामुके कामे भिरूपे शोकपादपे॥ ध्मानो प्यनले भस्त्राध्मापकुकू

रयोरपि॥ २॥ धमनी तु हरिद्रायां कधरासिरयोरपि॥ मलनः पटले वासे स्याम र्दने मलनं मलं॥ ३॥ वलन

तोर्मिसुरंगागतिसौरभे दानंमजमदेत्यागेपालनछेदस्शुद्धिषु प्रमाणंप्रमाणेप्रस्थादौमानंश्चित्तोन्न
तोग्रहे यानंगतोवाहनेपिपानंपीतौचरक्षणे ७२ स्थानंस्निग्धेप्रतिध्वानेघुनतालस्ययोरपि स्थानंस्थितौ
चसादृश्येसन्निवेशावकाशयोः ७३ सूनापुत्र्यांवधस्थानेगलशुंडिकयोरपि सूनंवाच्यवदुत्फुल्लेसूनंप्र
सवपुष्पयोः ७४ हीनंहीनेरणेयोगेसूनः किरणसूर्ययोः मीनोसमुद्यंतरेमत्स्येमीनोजगरसूर्ययोः ७५
वीनोमृगांतरेतंतुव्रीहिदेशांशुकांतरे हीनंगंधीनयोर्न्यूनमनयोरपिकीर्तितं ७६ कृत्स्नंकुक्षौसमस्ते
षुरत्नमश्वकरचंड्योः वस्नंस्याद्वेतनेमूल्येवसनद्रव्ययोरपि स्वप्नः सुप्तस्यविज्ञानेस्वप्नःस्वापेचदर्शने
वुध्नःशिफायांरुघ्नेचरत्नंश्रेष्ठेमणावपि नयोंतेहनिक्षपर्णेविवस्त्रेत्वभिधेयवत् लग्नंराश्युदयेलग्नं

सक्तौज्झितयरपि॥ छन्नंरहश्छादितयोः स्यादंनंभुक्तभक्तयोः॥ भिंन्नमन्यौवच्चनेसंगलेदारितेस्फुटे॥ ३९॥
विन्नंज्ञातेस्थितेलब्धेछिन्नंभीन्नेतुवाच्यवत्॥ छिन्नांमृतायांपुंश्चल्यांउन्नंक्लिन्नेर्द्रनेपि॥ ४०॥ विहृध्वजेप
ताकायांद्युम्नंवित्तेपराक्रमे॥ धनुःसंज्ञाप्रियालद्रौराशिभेदेशरासने॥ ४१॥ तनुःकायेकृशेचाल्पेविर
लेपिचवाच्यवत्॥ हनुःप्रहरणेमृत्यौकपोलावयवेगदे॥ ४२॥ हनुर्हट्टविलासिन्यांसूनुःपुत्रेनुजेरवौ॥
सानुःशृंगेबुधेमार्गेवात्यायांपल्लवेवने॥ ४४॥ दानुर्दातरिविक्रांतेभानुःकिरणसूर्ययोः॥ धेनःसमुद्रेनद्यांच
धेनीनद्येनंसितेरवगे॥ ४५॥ मुनिर्यतीगुदीयुद्रपिप्पालागास्तिकिंशुके॥ ज्यानिर्हानौस्त्रवंत्यांचयोनि
स्यादाकरेभगे॥ ४६॥ ज्योत्स्नीपटोलिकायांस्याज्ज्योत्स्नाशुक्लविभावरी॥ ज्योत्स्नासचंद्रनक्षत्ररात्रौनं

कंपने कंप्रेके प्रेचलन कंपनो॥ चलनीवैं लुवेष्टित्यां कारिभेदे पिचक्कचिन्नू॥४॥ सेचनं रक्षणे सेके नौक
सेचनभाजने सेवनं सीवने पा स्त्रोसंख्यानं छ दने स्युकेग॥५॥ समानं सत्समे के पुसमानो नाभिमारुत
शोभनो योगभेदे स्याच्छोभनं सुंदरे न्यवन्नू॥६॥ शासनं राजदत्तोर्व्यां लेखाज्ञाशास्त्रशा लिषु॥ वासनं
वसने वारासने ज्ञाने च धूपने॥७॥ आसनं द्विरदस्कंध पीम्यात्रानिवर्तने॥ आसनौ पणे स्त्रियां
आसनो जीवकद्रुमो॥ स्पर्शनो मारुते स्पर्शदानयोः स्पर्शनं मतं॥ दर्शनं नयने स्वप्न बुद्धिधर्मो
पलब्धिषु॥८॥ शास्त्रदर्पणयोश्चापि दंशनं दंशवर्मणो॥ पिशुनं कुंकुमे क्रूरे सूचके त्वभिधेयवत्
पिशुनः कपिवक्त्रे च स्पृक्कायां पिशुना मता॥ शाकुनं तु शुभाशंसि निमित्ते शाकुनः खगे॥ मिथुनं राशि

भेदे स्यान्मिथुनं दंपती युगे ॥ तलुनः पवने यूनि स्त्रियां च तलुनी विदुः ॥ तलिनं विरले स्तोके स्वच्छेऽपि
तल्लिनं मतं मलिनं दूषिते कृष्णे ऋतुमलिन्यपि ॥ ३ ॥ कठिनं निष्ठुरे स्थाल्यां शर्करायां गुडस्य तु ॥ क-
ठिना खटिकायां च कठिनी तु प्रचक्ष्यते ॥ १४ ॥ पीतनं हरिताले स्यात् कुंकुमे पीतदारुणि आम्रातके
पीतनश्च मैथुनसंगे नारतो ॥ १५ ॥ केतनं लांछने कार्ये गृहे चोपनिमंत्रणे ॥ छर्दनो लंबुषे बिंबे छर्दनं वमने
मतं ॥ १६ ॥ छेदनं कर्तने भेदे छदनं पत्रपक्षयोः ॥ रोदनं व्यथने नेत्रे रोदनं क्रंदनेऽश्रुणि ॥ १७ ॥ अपानं तु
गुदे प्रोक्तम पानस्तस्य मारुते ॥ निपानं दोहपात्रे स्यादाहवे पानकर्मणि ॥ १८ ॥ संतानः संततौ गोत्रे स्या-
दपत्ये सुरद्रुमे ॥ वितानो यज्ञविस्तारोल्लोचेषु क्रतुकर्मणि ॥ १९ ॥ वृत्तभेदावसरयोर्वितानं तुच्छमंदयोः

उत्तानंस्यादगंभीरेतथासुप्तोत्मुखेन्यवत्॥२०॥आदानंग्रहणेविंद्यादलंकारेतुवाजिनां॥निदानंका

रणेरोगनिर्णयेवत्सदामनि॥२१॥उद्यानंवनभेदेस्यान्निःसृतौचप्रयोजने॥अम्लानोझिंटिकाभेदेवाच्य

वन्निर्मलेस्मृत॥२२॥व्युत्थानंस्वैरकरणेविरोधाकरणेपिच॥उत्थानमुद्यमेतंत्रेपौरुषेपुस्तकेरणे

अंगणोद्गमहर्षेषुमलरोगेपिकीर्तितं॥संस्थानमाकृतौस्मृत्यौसंन्निवेशेचलुप्यपो॥२३॥प्लावनंसिल्ल

केवन्हौप्रायश्चित्तेचपावनं॥वाच्यवत्पावकेसैव्योहरितक्यांपावनी॥२४॥धावनंगमनेस्तुत्यौपृ

श्निपर्ण्यांतुधावनी॥पाचनंतुजलेच्छदेपावकव्योषयोर्विदुः॥२५॥वामनोंकोटवेकुंठखर्वेदक्षिण

दिग्गजे॥स्थापनंस्यात्पुंसवनेसमाधौरोपणेपिच॥२६॥प्सापनंवर्त्तनेकालक्षेपेनिरसनेपिच

कंजनः सारथो विप्रे बुधाने पंडिते गुरो ॥२८॥ द्युनं ज्योतिषि प्रोक्तं द्युनश्च विरोचने ॥ जवनो देशभेदे स्या

द्वेगे वेगाधिकाश्वयो ॥२९॥ जवन्यौषधिभेदे च वाच्यवद्वेगिनि स्मृतः ॥ जीवनं वर्तने नीरे पुत्रे जीवे च जीव

नः ॥३०॥ जीवनी जीवना चेति जीवंतीभेदयोः ॥ देवनं व्यवहारे स्याज्जीगीषाक्रीडयोरपि ॥३१॥ अक्षेषु

देवनः प्रोक्तो मेहनं मूत्रसिध्मयोः तेमनं व्यंजने क्लेदे तेमनो वह्निकांतरे ॥३२॥ सावनो यज्ञकर्मांते यज

मानप्रचेतसोः ॥ विज्ञानं कर्मणि ज्ञाने मज्ञानं लांछनैयां ॥३३॥ हायनो र्चिषि वर्षे च व्रीहिभेदे च हायनः

वेष्टनं कर्णशष्कुल्यामुष्णीषे परिवारणे ॥३४॥ गोस्तनो हारभेदे स्याद्द्राक्षायां गोस्तनी स्मृता ॥ कल्पनं

कर्तने क्लृप्तौ सज्जनायां च कल्पना ॥३५॥ कर्तनं छेदने प्राहुर्नारीणां [illegible] सूत्रनि ॥ लंघनं तूपवासे स्या

द्रुमनेपूवनेपिच ३६ मंडनंस्यादलंकारेलंकरिष्णुनिवाच्यवत् मंडनंकवचेयुद्धेखलीकारेपिवर्त्तते ३७

मुंडनंवपनेत्राणेहिंडनंखेलनेतरे अंगमंत्रांगणेयानेकामिन्यामंगनामला ३८ गंधनंसूचनोत्सा

हसिंसनेषुप्रकाद्गने नंदनंवासवोद्यानेनंदनोहर्षकेसुते ३९ स्पंदनंतुस्तुतौनीरेस्यंदनास्तिनिद्रारथे

क्रंदनंरोदनेव्हानेचंदनंमलयोद्भवे ४० चंदनःकपिभेदेस्यानंदीभेदेचंदनी। वर्धनंछेदनेवृद्धौवा॰ न

रिधान्यांचवर्द्धनी ४१ व्यंजनंलेमनेचिन्हेश्मश्रुण्यवयवेपिच रंजनोरागजननेरंजनंरक्तचंदने

मुंजा॰ रोचनीकानीलीमंजिष्ठासुचरंजनी अंजनंकज्जलेवोकोसौवीरेचरसांजने अंजनोदि

ग्गजेद्रोणयामंजनाप्यनिलास्त्रियां अंजनीलेपनार्यास्यादंजनं तुरसोनके विषदग्धपक्षो

॥कोश॥

मंसिस्तृंजनंप्रकीर्तितं लेखनं छर्दनेभूर्जेलिपिन्यासेचलेखनं ४५ योजनंचचतुःक्रोशेयांयोगेच
परमात्मनि गर्जनंनिस्वनेकोपेवर्जनंत्यागहिंसयोः ४६ मार्जनंकथितंमार्ष्टौमार्जनोलोध्रशा
खिनि सज्जनोवाच्यवत्सौधेवाप्युपरक्षणे सज्जनाकल्पनायांचभाजनंयोग्यपात्रयोः मा
तुरेकसुतेचस्यादर्जुनोधवलेन्यवत् ४८ लांछनंलक्षणेनाम्निबंधनंवधबंधयोः कानीनः
कन्यकाजात तनयेव्यासकर्णयोः ४९ [illegible] गध्वुरश्चौंजलौचवचक्नुर्वाग्मिविप्रयोः प्रसूनं
वाच्यवज्जाते प्रसूनंफलपुष्पयोः ५० काननंविपिनेगेहेपरमेष्ठिमुखेपिच कांचनः कांचना
रेस्याच्चंपकेनागकेसरे ५१ उदुंबरेचधत्तूरे हरिद्रायांचकांचनी कांचनंहेम्निकिंजल्केकुद्द

॥राम॥

॥८२॥

नंकाचभाजने गोलकेचाथशकुनिः सौबलेकरणेखगे रोचनारक्तकल्हारेरोचनः कूटशाल्मलौ

मंगल्येपिचगोपित्तेरोचनारुचिर स्त्रियां व्यसनंत्वशुभेसक्तौपानस्त्रीमृगयादिषु दैवानिष्टफले

पापेविपत्तौनिष्फलोद्यमे उदानोप्युदरावर्तेमरुत्सर्पविशेषयोः उद्धानमुद्गतेचुल्यांविलग्नमध्य

लग्नयोः पाठीनोमीनभेदेस्यात्पाठकेगुग्गुलुद्रुमे संधानंस्यादभिषवेतथासंघट्टनेपिच राध

नंसाधनेप्राप्तौराधनाभाषणेपिच साधनंनिर्वृतेमेढ्रेसैन्येसिद्धौषधेगतौ उपायेमृतसंस्का

रेदापनेनुगमेधने प्रधानंस्यान्महामात्रेप्रकृतौपरमात्मनिप्रज्ञायांचप्रधानंस्यादेकत्वेचस

दोत्तमे ५९ यामीनांयामे संभृत यामीनः शुनिवायसे कौलीनंस्यात्कुलीनत्वेयुत्वेजंन्येजु

कुकर्मणि कौलेयकविहंगादिपश्नूनांसंगरेपिच कौपीनंस्यादकार्येचगुह्यचीरप्रभेदयोः विक्लिं
नोजरसाजीर्णेशीर्णेचार्द्रेचवाच्यवत् आपन्नःसविपत्तोस्यात्प्राप्तेवान्यदीरितः विपन्नःकथितो
नष्टेविपन्नश्चभुजंगमे विच्छिन्नंचसमालब्धे विभक्तेकुटिलेन्यवत् संपन्नं साधितेप्रोक्तंस
पत्तिसहितेन्यवत् नमोघ्नंसूर्यवन्हींदुबुधशंकरविष्णुषु विषघ्न स्त्री शिरीषेस्यात्त्रि वृत्ता
मृतयोरपि शिखीवन्हौवलीवर्देशरेकेतुग्रहेद्रुमे केकिकुक्कुटयोश्चैवशिखीचूडान्वितेन्य
वत् शाखीस्यात्पादपेवेदे तुरुष्काख्यजनेपिच ६६ खड्गीखड्गायुधेगंडेश्रृंगीनागद्रुमादि
षु सादीतुरंगमातंगरथारोहेषुकथ्यते ६७ पत्रीश्येनेरथेकांडेखगद्रुरथिकाद्रिषु वज्री

दत्रावल्लेन्रा केवाजीवाणाश्वपाक्षिषु ६८ चक्रीकुलालेवै कुंठकोकाहियामजालिषु धन्वीध
नुर्धरेपार्थेविदग्धेक कुभद्रुमे ६९ नंदिनीतुननांदायांधेन्वांसुरसरित्यपि रोहीरोहितकेश्व
त्थवटपादपयोरपि ७० हलीबलेकर्षकेस्याद्दलीवृश्चिकभृंगयोः वर्णीस्याल्लेखकेचित्रकारे
चब्रह्मचारिणि ७१ त्रिास्यीतुवाच्यवत्कारोनखिकायांतुत्रिासिनी कामीस्यात्कासुकेचक्र
वाकेपारावतेपिच ७२ गोमीतूपासकेफेरेवाग्मीवाचस्पतौकवौ चर्मीफलकपाणौस्याद्भूर्जे
भृं गरिटावपि ७३ अर्थीस्याद्याचकेयक्षेसेवकेचविवादिनि स्वामीत्रिभोविन्नाखेचरागीरक्ते
चकासुके ७४ ध्वजीत्रौलेरथेविप्रेतुरगमतुरंगयोः भोगीभुजंगमेराज्ञियामण्यांनापिते

पिच विहायमहिषींचान्य राजयोषितिभोगिनी स्ववात्वभिगमेनाभौत्रेत्वामरुत्तिसारसे ७६
राजाप्रभौनृपेचंद्रेयक्षेक्षत्रियशक्रयोः अध्वावर्त्मनिसंस्थानेसाद्वेस्कंधकांडयोः ७७
धन्वाजांगलदेशेस्याद्धन्वाचापेस्थलेपिच आत्मादेहमनोब्रह्मस्वभावधृतिबुद्धिषु ७८ प्रय
त्नेचाप्यथोयावाप्रस्तरेरजदेगिरौ ब्रह्माविरिंचिविद्विजयोऋत्विक्चंद्रार्कयोगयोः ७९ ब्रह्मत
त्वंतपोध्यात्मवेदज्ञानेषुसूरिभिः अर्वाचकु त्सितेवाहेवृषाकर्णमहेंद्रयोः ८० युवास्यात्तरुणे
श्रेष्ठेनिसर्गबलशालिनि पर्वस्यादुत्सवेग्रंथौप्रस्तावेलक्षणांतरे ८१ दर्शःप्रतिपदोःसंधौविषु
वत्प्रभृतिष्वपि भर्मस्वर्णेभृतौभानौचर्मस्यात्फलकत्वचोः ८२ कर्मव्याप्येक्रियायांचवर्त्मनेत्र

छुद्राध्वनोः वर्ष्मदेहेप्रमाणेतिसुंदराकारयोरपि ८३ सद्मस्यान्मंदिरेनीॅध्रमन्राध्राापदेनृपयोः
धामदेहे गृहेरश्मौस्थानेजन्मप्रभावयोः ८४ प्रेमनर्मणिचस्नेहेव्योमवारिविहायसोः पक्ष्म
सूत्रादिसूक्ष्मांशे किंजल्केनेत्रलोमनि ८५ लक्ष्मप्रधानेस्यादग्रानिः पविविद्युनोः अरत्निः
कफोणोहस्तेसमकोष्ठततांगुलौ ८६ सेनानीः कार्तिकेयेस्यात्तथासेनापतावपि ह्लादिनीवज्र
तडितोः कामिनीभीरुवंद्योः ८७ वाहिनीस्यात्तरंगिण्यांसेनासैन्यप्रभेदयोः वर्तनीतर्कुपि
ठेस्याद्वर्तनीप्रेषणेपथि ८८ बोधिनीबोधिपिप्पल्योः वोधनंगंधदीपने वाणिनीनर्तकीमत्ताविदग्ध
वनितासुच ८९ रजनीनीलिकालाक्षाहरिद्रायामिनीषुच नलिनीपद्मिनीपद्माव्योमसिंधु

सरोवरे नीलिकायांच नलिनी नालिनं कमले जले मालिनी वृत्तभेदे स्यात् मालाकारस्त्रियामपि ९१
चंपानगर्यां गौर्यां च मंदाकिन्यां च मालिनी शंखिनी श्वेतसुंब्रायां चोरपुष्पां वधूभिदि ९२ पद्मिनी
स्त्री विशेषेपि सरस्यामंबुजेपि च हस्तिनी गजयोषायां नारीभेदेपि हास्तिनी ९३ संधिनी तु वृषा
स्त्रयोः
क्रांता कालदुग्धो स्मृता भट्टिनी द्विजभार्यायां नाट्योक्तौ राजयोषिति ९४ रेचनी त्रिवृता दंती
गुंडीरोचनिकासु च अवरोधिनी तालमूल्यां स्यादर्शोघ्नः सूरणः स्मृतः ९५ शालघ्नी त्वास्त्रभेदे च
वृश्चिकाल्यां करंजके असिक्नी स्यादवृद्धांतः पुरः प्रेष्यस्त्रियां धुनौ ९६ सूचना व्यधने दुष्टे
गंधने भिनयेपि च भवना लेपने ध्याने वेदना ज्ञान दुःखयोः ९७ कुहना दंभचर्यायामीर्ष्या

लोकुहनः स्मृतः पूतनाराक्षसीभेदेहरीतक्यांचपूतना ९८ पूतनानीकिनीसेनाचमूसैन्यांतरे

षुच वेतनासंविदिभोकावाच्यवत्माणिषुस्मृतः ९९ प्रसन्नामदिरायांचप्रसादसहितेन्यवत्

[illegible] ललनानारिभेदेस्यग्जिह्वायांवारयोषिति ११०० श्लेष्मघ्नीकथितामाल्यांकपिल्लकफाणि

ज्जयोः एवं नत्रयं अथ नचतुष्टयं महाधनंमहामूल्येसुवर्णेसिल्हकेपिच ११०१ आरा

धनंतोषणेस्यात्प्राप्तौचपं च नेवैपि उपधानंवि[illegible]षेचांगंडूके प्रणयेपिच ११०२ प्रणिधानंप्र

यत्नेस्यात्प्रवेशेचसमीहितो आयोधनं वधेयुद्धेवल्लयंमध्यलयो: ११०३ विसर्जनंपरित्यागे

दानेसंप्रेषणेपिच अनूचानोविनीतेस्यात्सांगवेदविचक्षणे ११०४ अभिजनंकुलेख्यातोजन्म

भूम्यां कुलध्वजे भवेत्पुण्यजनो यक्षो राक्षसे सज्जनेपि च ५ अवाचीनमवागर्थे विपर्यस्ते च वाच्यवत्
प्रवचनं स्मृतं वेदे प्रकृष्टवचनेष्वपि ६ वैरोचनिस्तु सुगते बालौ दैत्यार्कपुत्रयोः विरोचनोर्के दहने चैव
चंद्रे प्रल्हादनंदने ७ आलंचनं प्रतीवापजवनाप्ययनेषु च अभिपन्नो पराद्धेभि[illegible]यस्तै विपद्
ले ८ प्रतिपन्नः स्मृतो धीरैर्विज्ञाते गीकृतेपि च समापनं समाप्ते स्यात्प्राप्ते क्षिप्ते वधेपि च ९
भवेत्प्रजननं योनौ जन्मनि प्रगमेपि च आकलनं [illegible]वंधे स्यादाकांक्षापरिसंख्ययोः १० संमूर्छ
नमभिव्याप्तौ संमूर्छा मोहयोरपि निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणे मतं ११ कपीतनो गर्दभां
डाम्रशिरीषीम्रातकेषु च अश्वत्थे च समुत्थानमुद्यमे रोगनिर्णये १२ आच्छादनं संपिधाने स्मृ

लंवस्त्रेपवारणे राजादनंक्षीरिकायांप्रियालेकिंसुकेपिच १३ वृक्षादनश्चवलेंमधुच्छत्रकुठारयो
वृक्षादनीस्मृतावंदाश्विदारीकंदयोरपि १४ सदादानोभ्रमालंगेहेरंबेगंधहस्तिनि अवदानमति
वृत्तकर्मखंडनयोर्मतं १५ कुचंदनंचपत्रांगेद्रुभेदेरक्तचंदने आस्कंदनंतिरस्कारेरणेसंतोषणे
पिच १६ संवदनंसमालोचेवशीकारेप्रकीर्तितं विहननंतुहिंसायांमर्दनेचविडंबने जलाट
नोलोहपृष्ठेजलौकायांजलाटनी भ्रस्फोटनंभर्तनेपूर्पेलाडनेचप्रकाशने १८ दुत्[illegible]ननमुत्सले
तथोर्ध्वगमनेस्मृतं उद्वर्तनंचोत्पतनेप्यपावृत्ते विलेपने १९ समादानंसमीचीनग्रहणेनित्यक
र्मणि सयमिनीव्रतेपुंसंयमनीयमस्यच २० निर्यामनंस्फुलोद्देशेदध्यालोचेनिर्यामनं प्रति

मानंप्रतिछ्यायागजदंतांतरालयोः अभिमानःस्मृतोज्ञानेगर्वेप्रणयहिंसयोः अधिष्ठानंपु
रेचक्रेप्रभावेध्यासनेपिच वर्द्धमानःप्रश्नभेदेपुरोवेरंडविष्णुषु मालुधानःश्वित्रसर्पेमालु
धानीलतांतरे २३ प्रतियत्नस्तुसंस्कारलिप्सोपग्रहणेषुच भवेदुदपनोवत्सराजेगस्त्यमुना
वपि २४ विहननंविधातेचारिजनेतूलधूनने संवाहनंवाहनेपिमरादेरंगमर्द्दने २५ रसायनं
विडंगेस्याज्जराव्याधिजिदौषधे रसायनःपक्षिराजेविषेपिचरसायनं २६ काषायवस्त्रविधवा
द्धरिंजेत्वमर्पोपि सुदर्शनंहरेश्चक्रेमरावत्यांसुदर्शनं २७ आज्ञायामौषधीभेदेमेरुजंबां
सुदर्शना निर्भर्त्सनंखलीकारेलक्तकेपिसमापनं २८ परिछेदेसमाप्तौचसमाधानेप्रमापणे

154

अन्वासनं स्नेहवस्तावुपस्त्वावनुद्योग्वनं २९ उपसनं ग्रराभ्यासे स्शुश्रूषायां च हिंसने निरसनं
निरासे स्याद्वधेनि ष्ठीवनेपि च ३० निर्वासनं हिंसनेपि नगरादेर्बहिष्कृतौ आवेन्नानान्नि स्यिमृहं
भूतावेन्नाग्रवेन्नायोः ३१ सारसनं मेखलायामुरस्त्रे च तनुत्रि णां प्रहेसनं भवेद्रंगे प्रहासाक्षेप
योरपि ३२ वरासनं वासदाने शूलपाह्वारपालयोः घनाघनो घातुकमत्तदंतिनोर्निरलेरवासव
व र्षुकाब्द्ययो ३३ सनातनः शाश्वतकं समोरणे द्विवेपितृणामतिथौ सुनि श्चिले विस्मापनः स्या
त्कुहके गंधर्वनगरे स्मरे ३४ सुयासुनो वत्सराजे प्रासादे भ्रातरेच्युते सुकर्मा योगभेदे स्यात्सु
कर्मा देवशिल्पिनि ३५ दुर्नामा ख्यालिगुदजदीर्घकोन्निकयोरपि द्विजन्मा दन्ताने विप्रे भूतात्मा

पुद्गलेविधौ आर्यमासूर्यभर्यां(तां)मर्यमापितृदेवते सुधामाभूधरेमेधेविश्वस्तानलचंद्रयोः ३७
सुधन्वाप्रौढधानुष्केसुधन्वाविश्वकर्मणि वनश्वागंधमार्जारेवंचकव्याघ्रयोरपि ३८
परिव्राजकःस्त्रुकमज्ञेयाज्ञिकेपरिचारिके अथ(र्वा)ब्राह्मणेवेदे त्वथर्वपरिकीर्तितं ३९ सुपर्वा
त्रिदशोवंशोशरेधूमेपिपर्वणि ललामचललामंचलांछनध्वजवाजिषु शृंगेप्रधानेभूषायाम
पि वालधिपुंड्रयोः प्रभावेचकलापेचपूक्षेबहिःप्रकोष्ठके ४१ प्रत्यर्थीकथितःशत्रौप्रत्यर्थी
प्रतिवादिनि केसरीतुरगेसिंहेपुंनागेनागकेसरे शिखरीपादपेशैलेतथापामार्गदुर्गयोः
शृंगारीतुसुवेषेस्यात्क्रमुकेचमतंगजे विलासीभोगिनिव्यालेपलाशोवृक्षराक्षसोः त्रि

खंडीतुमयूरेस्याद्ब्राणक्षत्रियभेदयोः कलापेचाथगुंजायांयूथिकायांशिखंडिनी। विषयीत्वि

न्द्रियेख्यातंवाच्यवद्विषयान्विते ४५ व्यवायीकामुकेद्रव्यविशेषेपिसमीरितः तपस्वीतापसे

चानुकंपार्हेचतपस्विनी ४६ मांसिकाकटुरोहिण्योस्तरस्वीशूरवेगिनोः लांगलीदेवस्यान्त्रि

रिकेलेचकर्षके ४७ चोलकीलुकरीरेस्यान्नारंगेकिष्कुपर्वणि फलकी। मत्स्यभेदेस्याद्वास्य

वस्तूलका न्विते ४८ कुंडलीवरुणेकेकीभोगिनोश्वसकुंडले कंचुकी। भुजगेषिंगेमहल्ले

भोगकद्रुमे ४९ सामयोनिस्तुसामोत्थेसामयोनिर्गजेविधौ कुंभयोनिरगस्त्येस्याद्द्रोणे

स्यगुरावपि ५० कलध्वनिःकोकिलेस्यात्पारावलमयूरयोः मदयिष्णुःस्मृताकामेजल्पके

कार्मुकेपिच मदयि त्नुर्भवेत्स्त्रीधौमेघेस्यान्मदयित्नुच हर्षयित्नुः सुतेहेम्निघोषइत्नुः पिकेद्वि
जे स्तनइत्नुः पयोवाहेतध्वनौमृत्युरोगयोः विष्वक्सेनाफलिन्यांतुविष्वक्सेनोजनार्दने ५३
देवसेनेंद्रकन्यायांसेनायांचदिवौकसां नागांजनामोपयष्टिकरि सुद्रिकारल्ययोः ४५ श्लेष्म
घ्नामल्लिकायांस्यात्केतक्यामपिकथ्यते प्रसाधनीकंकतिकासिध्योर्वेषप्रसाधनं ५५ सामि
धेनीरुचिमोक्तासामिधेनीसमिध्यपि सरोजिनीस्यात्कासारपद्मिनीपद्मयोरपि ५६ मालुत्व
नीकेले स्याद्भृंगायांमातुलस्त्रियां पयस्विनीनदीधेन्वोर्विभावर्यापयस्विनी ५७ गवादनी
द्रावारुण्यांगवांघासादनाश्रये सौदामन्यप्सरोभेदेतडित्तद्वेद्वयोरपि ५८ एवं नच तुष्पअ

थन पंच कं पीतचंदनमित्येतत्कालीयकहरिद्रयोः रक्तचंदनमाख्यातं कालियेदेवदारुणि

हरिचंदनमाख्यातं गोशीर्षे सुरपादपे ज्योत्स्नायां कुंकुमे चास्ति सर्जनं वेधदानयोः मधु

सूदनसंज्ञा च भ्रमरे वनमालिनि स्यान्मृत्युवंचनः शंभौ श्रीफलद्रोणकाकयोः ६१ स्यादपव

र्जनं मोक्षे परित्यागे विहायसि ॐ अपवर्जनमाख्यातं परिवर्जनदानयोः ६२ महारजनमुद्दिष्टं

शालकुंभकुसुंभयोः स्यात्प्रतिपादनं दाने प्रतिपत्तौ च बोधने ६३ गंधमादनमित्याहुर्गंधके

वानरांतरे अद्रिभेदे च भृंगे च सुरायां गंधमादनी ६४ स्यादनुवासनं स्नेहवस्ति धूपनयोरपि

श्वेतवाहन इत्याख्या सुधाधाम्नि धनंजये ६५ हरिवाहन इत्युक्तः शचीपति विवस्वतोः अभिनि

स्नानशाट्यां सर्जनीयेस्स्यमलः धूमकेतनमित्यंतिके लुयहहुलाशयोः स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे

स्नानाचमनयोरपि ६७ सुरकीर्तननामापि भृंगरीटिर्मुरद्विषु शालंकायननन्दः स्यादृषिभेदे

पिदंतिनि ६८ स्यात्स्मि ग्लांछनाभिरव्याविधौ लंकेश्वरार्कयोः धनदेच सरस्वत्यां तारालक्ष्म्यां

रपिस्मृता ६९ स्यात्साष्टिहायनो धानाविशेषपिमतंगजे जानीयादुपसंपन्नं निहितेवसुसंस्कृते ७०

विश्वकर्मा देवशिल्पि मुनिभेदेष्णारश्मिषु ।। कृष्णवर्त्मा हुताशे स्याद्दुराचारे विधुंतुदे ।। ७१ अग्रजन्मा द्विजे श्रेष्ठ

भ्रातरि ब्रह्मणि स्मृतः ।। श्वेतधामा कलानाथे घनसाराब्धिफेनयोः ७२ वृषपर्वा हिरण्ये दैत्ये भृंगारानलिकसे

हणि ।। व्योमचारी खगे देवे चिरजीवी द्विकानयोः ७३ कारंधमी कांस्यकारे धातुवादरते पि च ।। वन

मालीतुगोविंदेवराह्यांवनमालिनी ७४ प्रचलाकी [illegible] भुजंगेस्यात्स्यान्मयूरेचिन्मेखले ॥ संप्रयोगीकला
केलौकामुकेसंप्रयोजने ॥ ७५ ॥ अंतेवासीभवेच्छिष्येचंडालेप्रांतगेपिच । विप्रकारीस्मृतोघोरदर्शनेपिविधा
तिनि ७६ कामचारीतुकमनेस्वच्छंदकलविंकयोः ॥ एषभृंगीभवेद्दंरोभरिरोमंटेवकोदरे ७७ शकुलादन्यभिस्यात्तुमां
सिचुलिकाद्वयोः ७८ कटुकानलपिप्पल्योः कथ्यतेशकुलादनी ॥ स्याद्वरवर्णिनीलाक्षाहरिद्रारोचनासुच ॥ स्त्रीर
त्नेचफलिन्यांचकथ्यतेवरवर्णिनी ७९ एवंनपंचकं ॥ अथनषट् ॥ अंत्यावसायीश्वपचेमुनिभेदेचनापिते ॥ ज्ञा
यानुजीवितुगणदुर्गताश्वरयोर्बके ८० सहस्रवेधीस्यादम्लवेतसेरामठेपिच ॥ कालानुनादिरोलंबेकलविंकेकपि
जले ८१ एवंनांतः ॥ अथपांतः ॥ रूपंस्वभावेसौंदर्येणानकेपशुशब्दयोः ॥ ग्रंथावृतौनाटकाद्यैराकाशश्लोकयोर
पि ८२ रेपःस्यान्निंदितेक्रूरेरापोरोपगणवाणयोः ॥ सूपोव्यंजनभेदेस्यात्सूपकारेचकीर्तितः ८३ कूपःक्षपस्पर्शनयो
रूपःपवनयुद्धयोः ॥ कूपःकूपकगर्तांधुस्तम्भानिगुणवृक्षयोः ८४ तपाभितापदवयोस्तापीतुसरिदंतरे ॥ शापःश
पथआक्रोशेत्रपुःशीसकरंगयोः ८५ स्वापःस्पर्शाज्ञाननिद्राशयनाज्ञानमात्रके ॥ नीपोधूलिकदंबेस्यात्नीलाशोग
केचधन्वनि ८६ गोपाश्रीगोप्यगोष्ठ्यादिर्लतयोबल्लवेनृपे ॥ गोपीगोपालमहिलासारिवारिक्षुकासुच ८७ क्षेपो
विलंबनिद्रायांहेलाप्रेरणलंघने ॥ गवेपिलेपस्तुसुधाजेमनालेपनासुच ८८ तल्पंचशयनीयेस्याल्लत्पंमंचकलत्रयोः
कल्पःस्याल्लथमेन्यायेशास्त्रेब्रह्मादिकेविधौ ८९ दर्पोहंकारकस्तूर्योर्बाष्पोनेत्रजऊष्मणोः ॥ पुष्पंविकासेकुसुमे

स्त्रीणां रजसि च स्मृतं ९० शष्पं स्यात्प्रतिभाहानौ शष्पं बालतृणेऽपि च ॥ शष्पं क्रये क्रिपायोग्ये शष्पः क्रोधे खलाकृतौ ९१
कृपा दयायां वामर्षे कृपो भारतपूरुषे ॥ क्षपा लज्जा कुलटयोर्वप्रा विवरभेदयोः ९२ पत्त्रि कुतपस्यात्कुतुपो वाद्ये तपने छाग
कंबले ॥ कुतपो भागिनेये स्याद् दृष्टमांसे दिनस्य च ९३ कुदपो मानभेदे स्यात्करपा निष्कुटे पुनौ ॥ विटपः पल्लवे खिंगे वि
स्तारे स्तंबशाखयोः ९४ उलपस्तृणभेदे स्याज्जलौकायां तुरकुपा ॥ जिह्वापश्शुनिमार्जारे व्याघ्रात्रिभयोरपि ९५ का
श्यपः स्यान्मनौ मीनभेदे भूमौ तु काश्यपी ॥ पादपः पादपीठेंद्रौ पादुकायां च पादपा ९६ अनूपं माहिषे विद्या जलप्रा
येतु वाच्यवत् ॥ आवापो भांडवपने परिक्षेपारवाहयोः ९७ आकल्पः कल्पने वेषे विकल्पो भ्रांतिपक्षिणोः ॥ कच्छु
पी वल्लकीभेदे तु लोष्ठे क्षुद्रगदांतरे ९८ मंडूवंधविशेषे च कच्छपः कुणपीपुनः ॥ विरिकायां कुणपः पूतिगंधे शवेऽपि च ॥
कलापः संहतौ बर्हे तूणीरे भूषणे हरे ॥ एवं पत्रयं ॥ अथ पचतुष्टयं ॥ प्रासरूपो बुधे रम्येऽप्यभिरूपस्तरूपस्वरूपवत् १२०॥
बहुरूपः शिवे विष्णौ धूणकेसरदे स्मरे ॥ वृकधूपस्तु सरलवदकृत्रिमधूपयोः १ परिवापस्तु पर्याप्तौ जलस्थाने परिछदे
उपतापस्त्वरायां स्यादुपद्रवयोरपि २ अवलेपस्तु गर्वे स्याल्लंपने दूषणेऽपि च ॥ विप्रलापो विरोधार्क्तौ वृथार्थवचनेऽपि च ३ वृष
कपिः शिवे कृष्णे ज्वलने वृषाकपिः ॥ परिकंपो भये कंपे प्रालापप्रेम्ण्यपद्ये ४ वीजपुष्पं मरुबके तथा मदनकेऽपि च ॥
हेमपुष्पं जपापुष्पे चंपकाशोकयोरपि ५ नागपुष्पं तु पुंनागे नागकेसरचंपके ॥ पीडपुष्पमशोके च जपायां चक्रशेरये
मेघपुष्पं तु पिंडाभे नादेयजलयोरपि ॥ जलकूपी कूपगर्भपुष्करिण्यां च कथ्यते ॥ अथ पंचकं ॥ भेदेच्चाम पुष्पं —च्युतेचा

तककाश्मयोः इतिपांतवर्गः ॥ अथफद्वि ॥ रेफोरवर्णेकथितः कुत्सितेवाच्यवत्पुनः ॥ ८ ॥ शफंमूलेतरूणां स्याद्द्रवादीनां खुरे
पिच ॥ गुंफः स्याद्गुफनेबाहोरलंकारेचकीर्तितः ९ शिफाशिखायांसरितिमांसिकायांचमातरि ॥ इतिफांतवर्गः ॥ अथ
बद्वयं ॥ पूर्वरव्यापूर्वजेपिस्याद्ग्रजेप्राग्चिवाच्यवत् ॥ बिंबफलेबिंबिकायाः प्रतिबिंबेचमंडले १० बिंबस्याद्विपूर्वेपुं
ह्यारेरंडपुष्पसेभयोः ॥ स्तंबोगुल्मेतृणादीनां प्रेमकांड्ढुमेपिच ॥ ११ ॥ शंबः स्यान्मुसलाग्रस्थलोहकंडलकेपवौ ॥ शुभा
न्वितेचखर्वस्थह्रस्वसर्वांतरेपिच ॥ १२ ॥ कंबुःशंककराअयोग्रीवांगुलिकसंख्ययोः ॥ जंबुः सुमेरुसरितिद्वीपद्रुविशेषयोः
कंबिस्रोचवंशस्यस्त्रजाकायामपीष्यते ॥ दर्वीभिदेखङ्गाकायां फणायामुरगस्यच १४ सर्वीदारुहरिद्रायांदेवदारुहरि
द्र्योः ॥ चाबीतुशोभनाबुध्यालंबाभीतिकनूवयोः १५ बत्रयं ॥ कदंबमाहुःसिद्धार्थेनीपेपिनिकुरंबके ॥ कदंबः कलहं
सेक्ष्वोर्द्वजिह्वोभुजगेखले १६ गजाव्हाकरिपिप्पल्यांगजाव्हंहास्तिनपुरे ॥ नितंबोरोदसिस्कंधेश्रोणिरपिकटीरके १७
हेरंबोविघ्नराजेस्यात्कासारेन्नायगर्विते ॥ कलंबः सायकेनीपनालिशापकुलुंब्यपि १८ प्रलंबोष्टदैत्यभेदेस्यात्ताम्लंक
रशारवयोः ॥ अंतरामवसत्खेच गायनेरवचरेपिच प्रलंबोहारभेदेस्याः प्रपुण्येपिपघाधरे ॥ गंधर्वोमृगभेदेस्यात्पुंस्को
किलतरंगयोः २० गोदुबः शीर्णवृत्तेस्याद्गवाद्यमाः फलेपिच ॥ रोलंबोभ्रमरेप्रोक्तोवाद्न्याकलहेपिच २१ भूजंबूरपिगो
धूमेविकंकतविलेपिच एवंबचतुष्टयं ॥ ललाजिंह्मोमतोहिंस्त्रे क्रमेलकनरानोरपि २२ शतपर्वाचदूर्वायां भर्गवस्या
स्त्रियामपि ॥ राजजंबूस्तुजंबूभित्पिंडखर्जूरयोः स्मृतः २३ अथबपंचकं ॥ धूलीकदंबोनीपेस्यात्तिनिशेवरुणद्रुमे ॥ गो

163

क्षीरजंबूर्गोधूमेतथारोदक्षतंदुले २४ शृगालजंबूर्गोदुंबेका पिघंटाफलेपिच ॥ इतिवांतवर्गः ॥ ॥ भैकं ॥ भः स्यान्नक्षत्रे शुक्रेचभं नक्ष
त्रेचभालिपि ॥ भूः पृथिव्यांस्थानमात्रेप्रोक्तं तुषकविभिः परैः २५ भद्वयं ॥ श्रेष्ठरुक्तं विशेषेणस्वभूर्विधासिद्धगाङ्गिणि ॥ भुभेयोगेभु
भेक्षमेनिभोव्याजेसदृक्षणयोः २६ विभुः शिवेप्रभोनित्येशंभुर्ब्रह्माहतोहरे ॥ दंभस्तुकैतवेकल्के डिंभोबालिशपोतयोः २७ जंभोदै
त्यांतरेदंतेजंबीरेभक्षणेपिच ॥ कुंभः स्यात्कुंभकर्णस्य सुतेवेश्यापतौघटे ॥ २८ ॥ राशिभेदेद्विपांगेचकुंभीश्रेवातिगुग्गुलो ॥ कुंभी
तुपाटलावारिपर्णीपीडुरकट्फले २९ गर्भोभ्रूणेर्भकेकुक्षौ संधौपनसकंटके ॥ जंभोहविकाशेचस्तंभोस्थूणाजडत्वयोः ३०
रंभाकदल्यप्सरसोरंभावेणकदेंड्के ॥ सभासमाजिकेद्यूतेगोष्ठीमंदिरयोरपि ३१ शोभाकांतौच्छयोरुत्कट्भूपश्रगवज्रयोः
नाभिः प्राण्यंगकेक्षेत्रेचक्रांगचक्रवर्तिनोः ३२ नाभिः प्रधानेकस्तूरीमदेस्त्वकचिदीरितः ॥ अथभत्रयं ॥ करभोमणिबंधादि
कनिष्ठांतेतथोष्ट्रके ३३ शरभः शलभेचाष्टापदे प्रोक्तोमृगांतरे ॥ ऋषभोस्वरभेदे स्यादर्गवोपधेवृषे ३४ श्रेष्ठार्थेचवरा
हस्यपुच्छेरंध्रेचकर्णयोः ऋषभीशूकशिंब्यां स्यान्नराकारस्त्रियामपि ३५ विधवायांशिरालायांवृषभः पुंगवेवृषे
वल्लभोदयितेध्यक्षेकुलीनाश्वेपिवल्लभः ३६ दुर्लभः कच्छुरेत्नयोर्दुःप्रापेवल्लभेपिच ॥ निकुंभः कथितोदैत्येकुंभकर्ण
सुतेपिच ३७ कुसुंभोहेमनि महारजनेचकमंडलौ ॥ विडंभः प्रतिबिंबेचवेदर्भेचप्रयुज्यते ॥ ३८ विश्रंभः केलिकलहेवि
श्वासेप्रणयेवधे ॥ विष्कंभोयोगभेदे स्याद्विस्तारप्रतिबंधयोः ३९ रूपकांकप्रभेदेचबंधभेदेचयोगिनां ॥ ककुभोराग
भेदेचवीणांकेर्जुनपादपे ४० आरंभस्तुत्वरायांस्यादुद्यमेवधदर्पयोः ॥ सुरभिश्चंपकेस्वर्णेजातीपुष्पवसंतयोः ४१

८२

गंधोपलेसौरभेय्यांसल्लकीमातृभेदयोः॥स्कंधेचमनोज्ञेचवाच्यवत्सुरभिःस्मृतः ४२ सनाभिःसदृशेज्ञातावात्मभूर्वेधसि
स्मरे॥वर्षाभूःपुनर्नवायांभेकेकिंचुलकेपि च ४३ दुंदुभिर्दितिजेभेर्यामक्षाविंदुत्रिकेभये॥वैदर्भीत्यवद्दल्केवैदर्भश्चनृपां
तरे॥४४॥गर्दभोगंधभेदेस्यात्कुद्दर्भकेरनेखरे॥गर्दभीगर्दभीक्षुद्ररोगजंतुविशेषयोः ४५ ककुभश्शोभेदिग्रोगरस्त्वेन
वेण्यांचंपकस्रजि॥भचतुष्टयं॥अवष्टंभःसुवर्णेचस्तंभप्रारंभयोरपि ४६ शातकुंभःसुवर्णेस्याच्छातकुंभोश्वमारके॥इति
भांतवर्गः॥मैकं॥मः शिवेमारमायांचमानिषेधेव्ययंमतं ४७ माद्वि॥किंचित्तर्केपरिप्रश्नेक्षेपनिंदाप्रकारयोः॥दमस्तुदर्मे
थेदंडेकर्दमेदमनेपिच॥४८ शमोधूतप्रभेदेस्याद्दर्पीयालेचितेध्वनो॥द्रुमस्तरोपारिजातेद्रुमःकिंपुरुषेश्वरे॥भमोंबु
निर्गमेभातोकुंदारव्येशिल्पियंत्रके॥४९॥हिमंशीतेतुषारेचचंदनेचाहिमंत्रिकुः॥रमःकांतोरमालक्ष्म्यांरक्तातोक
द्रुमेस्वरे॥५०॥यमोदंडधरेध्वांक्षेसंयमेयमजेपिच॥शरीरसाधनापेक्षेनित्यकर्मणिचोच्यते॥५१॥क्रमःशक्तोप
रिपघात्क्रमश्चलनकंपयोः॥क्षौमंदुकूलेस्यादातसीवसनेपिच ५२ क्षोमंस्यान्मंगलंध्वालक्ष्मेचाकरेपिच॥क्षोम
घनकरिगोर्योःक्षेमःख्यातीक्षमान्विते॥५३॥कामःस्मरेभिलाषेचकामंरेतोनिकामयोः॥अव्ययंत्वभ्यनुज्ञायांया
मस्तुमहरेव्रते॥५४ स्यामःस्यान्मेचकेस्हृद्दारुकेहरितेघने॥वटद्रुमेप्रयागस्यश्यामःस्यात्तुवल्लुलो॥५५॥अप्रसू
तांमनायांचतथासोमलतौषधे॥त्रिवृतासारिवागुंदानिशाकृष्णाप्रियंगुषु॥५६॥श्यामानील्यांपिकेश्याममरी

165

बेलवणांतरे॥ ध्यामो दमनके गंधतृणे ध्यामेभिधेयवत् ५७ गुल्मः स्तंबे प्लीहि घट सैन्ययोः सैन्यरक्षणे॥ गुल्मी स्यादामल
कोलावनिकावेस्त्रवेश्मसु ५८ जाल्मः स्यात्पामरे क्रूरे जाल्मोसमीक्ष्यकारिणि॥ ग्रामः स्वरे संवसथे वृंदे शब्दादिपूर्वतः ५९
भीमो भूवेतसे शंभौ घोरे चापि वृकोदरे॥ भौमः स्यान्मंगले गारे भ्रामो मंडपकारेलयो ६० भामः क्रोधे रवौ दीप्तौ चूर्णो वा
गरघट्टयो॥ धूमः संग्रामधनुषोरिध्मः कामवसंतयोः ६१ लोमशो कर्णमिले तोध्मा हरिते च हयघवे॥ रुक्मं तु कांचने
लोहे रुक्मं क्षा मेच यौ रूवे॥ धर्मः पुण्ये यमे न्याये स्वभावाचारसोमपे॥ उपमायामहिंसायां चापे चोपनिषद्यपि॥
घर्मः स्यादातपे ग्रीष्मे उष्णस्वेदांबुनोरपि॥ जिह्मस्तु कुटिले मंदे शाघले गरपाठवे ६४ सूक्ष्मं सालेकतने ध्याल्मे पणोसू
क्ष्माल्पके न्यवत्॥ भीष्मस्तु भीषणे रुद्रे गांगेये च निशाचरे ६५ सूक्ष्मं तेजोर्कयोह कं सूक्ष्म क्षीरे नभस्यपि॥ छद्मस्तु
यजमाने स्यादपि चोरे हुताशने ६६ रामः पशुविशेषे स्याज्जामदग्न्ये हलायुधे॥ राघवे चासिते स्वेते मनोज्ञेषु तु वच्य
वत् ६७ रामांगना हिंगुलिन्योः रामया स्तु कुष्ठयोः॥ वामं सव्ये प्रतीपे च द्रविणे चाति सुंदरे ६८ पयोधरे धरे का
मे विद्या हृयामापि स्त्रियां॥ वामी शृगाली वडवा रासभी रवरभीषु च ६९ पद्मः स्यात्संन्न गेव्यूहे निधिसंख्यांतरे बु
जे॥ पद्मके बिंदुजालेपि पद्मं गर्भश्रियोरपि ७० सोमः कुबेरे पितृदेवताया वसु प्रभेदे च सुधाकरे च॥ दिव्यौष
धान्यामलता समीर कर्पूरेषु वानरेपि ७१ भूमिः क्षितौ स्थानमात्रे च मिर्वंतिहुलाशने॥ रश्मिरादौ प्रयहे च जामिः

रे

८३

खस्कुलस्त्रियोः ७२ नेमिस्त्रीकायांकूपस्यचक्रांगेतिनित्राद्रुमे ॥ मनःकालेवधौगर्तेप्रकारेकेतवेपिच ७३ कृमिःस्यात्कृमिव
त्कीटेलाक्षायांकृमिलेश्वरे ॥ कामिःस्यात्कृमिकामिकेरत्यांहोमसर्पिषिपावके ७४ उर्मिस्तरंगेपीडायांवेगेभंगप्रकाशयोः ॥
उ॰ खंडवस्त्रसंकोचलेखयोरपिकीर्तिता ७५ लक्ष्मीःश्रीरिवसंपत्तिःपद्माशोभाप्रियंगुषु ॥ किर्मीरपल्लाशोत्र्यालायांलोहपुत्र्यामुदा
हृता ७६ शमीशंकुफलायांचन्नाब्यार्यामपिचांगुलौ ॥ ब्राह्मीतुभारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु ७७ कंजिकापंकरुगडिकान्रा
कभेदेषुचस्मृता ॥ समावर्षेसमस्तस्येसाधौचसदृशेन्यवत् ७८ सीघटोस्तिनौक्षेत्रमर्यादावेलयोपि ॥ क्षमातसीकालिकयोरमा
।नाम्निपरद्युतौ ७९ उमातसीहैमवतोहरिद्राकीर्तिकांतिषु ॥ उमास्त्रूयीवरदारेषुवाशिष्ठलवणांबुरे ॥ ८० ॥ अथमांतत्रितयं ॥ उत्तमादुग्धि
कायांस्यादुत्कृष्टेचोत्तमेन्यवत् ॥ मध्यमःस्वरभेदेचमध्यदेशेप्रयुज्यते ८१ वाच्यवन्मध्यमातूकाशका●ष्टरजनीस्त्रियोः ॥ कर्णिका
ऋक्षरछंदःकरमध्यांगुलीषुच ८२ अधमःकुत्सितेन्यूनेप्रक्रमोरजसेक्रमे ॥ विक्रमःकांतिमात्रेस्यात्द्विक्रमःशक्तिसंपदि ८३
संक्रमःक्रमणेसम्यग्वारिसंचारयंत्रके ॥ निःक्रमोबुद्धिसंपत्तौनिर्गमेदुःकुलेपिच ८४ आगमःशास्त्रआयातेविभ्रमोभ्रांतिहा
वयोः ॥ संभ्रमःसाध्वसेपिस्यात्संवेगादरयोरपि ८५ विद्रुमोरत्नवृक्षेपिप्रवालेपल्लवेपिच ॥ आश्रमोब्रह्मचर्यादिचतुष्केपिमठे
पिच ॥ संभ्रमश्चान्यवत्सूक्ष्मेश्रेष्ठसाध्वसयोरपि ८६ नियमोयंत्रणायांचप्रतिज्ञायांचसंयमे ८७ निगमोवाणिजेपुर्यांकिरेवेदेव
णिक्पथे ॥ नैगमःस्यादुपनिषद्वाणिजोनागितेपिच ८८ कलमोखलनीचोरशालिलाक्षाकरेषुच ॥ तिलमःकुट्टिलेतल्पेचंद्रहा

सेवितानके ८९ परमंस्यादनुज्ञानेप्यव्ययंपरमः परे ॥ परमः स्यात्प्रधानाद्योराकारेतथोच्यते ९० कुसुमंपुष्पफलयोः स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः ॥ कृत्रिमंरचितेप्रोक्तं सिल्हकेलवणांतरे ९१ सुषमंचारुसमयोः सुषमापरमद्युतौ ॥ सुषीमं शिशिरेचारौ सुषीमंपन्नगांतरे ९२ गौतमः शाक्यसिंहेच मुनिभेदेच गौतमी ॥ शचन्यामम्बिकायांच दाडिमः करकेलयोः ९३ पंचमोरागभेदेस्यात्पंचानामपिपूरणे ॥ पंचमश्चतुरेहृद्येपंचमीपांडवस्त्रियां ९४ गोधूमोनागरंगेस्याद्भेषजव्रीहिभेदयोः व्यायामोदुर्गसंचारेव्यायामं पौरुषेश्रमे ९५ विलोमस्तु प्रतीपेस्याद्भुजगेवरुणेश्वनि ॥ अमलक्यांविलोमीच विलोमंचाघट्टके ९६ गोलोमीश्वेतदूर्वायांषट्टरथावरयोषितः ॥ प्रमादस्त्विभेदेस्यादगजस्यानुकल्पावपि ९७ इति मत्रयं ॥ अथमचतुष्टयं ॥ प्लवंगमः कपौभेकेमुपमः सुंदरेन्यवत् १ स्वप्रतीकस्ययोषायांभवेदनुपमापिच ९८ अभ्यागमांतिकेघाते विरोधेभ्युद्गमादिषु ॥ यातयामस्तुजीर्णेस्यात्परिभुक्तोज्झितेपि ९९ दंडयामस्तु कीलासेदिवसेकुंभसंभवे ॥ सार्वभौमस्तु दिङ्नागे सूर्यपृथ्वीपतावपि १२०० पराक्रमोविक्रमेत्सामर्थ्योद्योगयोरपि ॥ उपक्रमः स्यादुपधाचिकित्सारंभविक्रिये १ जलगुल्मोजलावर्तेकच्छपेजलजत्वरे ॥ महापद्मः स्मृतोनामनिधिसंख्यांतरेषुच ॥ इतिमचतुष्टयं ॥ अथमपंचकं ॥ अभ्युपगमस्तु स्वीकारेसमीपागमनेपिच नक्षत्रनेमिः शीतांशौरेवत्यांचबुधेक्वचित् ॥ इतिमांतवर्गः ॥ अथयांतः ॥ येकं ॥ यः सर्वनामानिलयोर्यमोवीमात्पभिषु ॥ द्युरनीदिवसे द्योः स्वर्गस्वरवर्त्मनोः ४ यद्वयं ॥ जयेजयंतेविजयेजयादुर्गासिमाययोः जयंतीतिभेदायास्वीपथ्यालचस्मृता ५ चयः समूहेप्राकारेमूलबंधे समाहृतः ॥ नयोनीतौद्यूतभेदेमान्योयैपितारस्मृतः ६ शायीनिद्राशयितयोः शय्यः शय्याहिपालिषु ॥ भयंप्रातिभयेघोरे प्रसूनेकुब्जकस्यच ७

वर्ह्मो

८४

मयः स्त्रीष्विनिर्देश्यानां करभे स्यांतरेपि च ॥ लयो विलासे संश्लेषे साम्ये तौर्यत्रिके स्मृत ८ विस्मयो गर्वे द्रुते [illegible]ये गात्व्येगा
यम्येपि च ॥ क्षयो रोगांतरे वेश्मकल्पांतापचयेष्वपि ९ श्रियो हयोन्चवधे वाहुनामोपधेपि च ॥ कायकदैवते मूर्तौ सिद्धलक्षस्व
भावयोः ॥ १० कायो मनुष्ये तीर्थेपि सायः कांडापराण्हयोः ॥ दायो दाने यौतकादिधने सोल्लुंठभाषणे ११ विभक्तव्यपितृद्रव्ये
दायमाहुर्मनीषिणः ॥ प्रायश्चानशने मृत्यौ तुल्यबाहुल्ययोरपि १२ पेयं पातव्यपयसोः पेया श्वात्णा लमंडनो ॥ स्थेयो विवा
दस्यपदे निर्णेतरि पुरोहिते १३ पीयुः काले खद्यूते पीयुः क्रतुहये हये ॥ मयुस्तु रंगवदने मृगेपि मयुरिष्यते १४ मन्युः क्रोधेक्र
तौ दैन्ये मृत्युर्मरणदैत्ययोः ॥ दस्युः स्तेये च शत्रौ च जन्युः प्राण्यग्निधातृषु १५ वन्यं वनभवे वन्यो वनचारिसमूहयोः ॥ जन्यं ह
ट्टपरीवादे संयुगे नवकेपि च १६ जन्यः स्याज्जनभीये च जन्या मातृसखीमुदोः ॥ जन्यो वरवधूज्ञाति प्रियभृत्येपि हितेपि च १७
शून्याख्यानिर्जने तल्यां नव्यो भिन्नासमानयोः ॥ पाद्यं पानीयके निद्य पूज्यः श्वशुरवंद्ययोः १८ हार्यो विभीतकतरो हर्तव्ये हार्य
मन्यवत् ॥ वीर्यं शुक्रे प्रभावेपि तेजःसामर्थ्ययोरपि १९ भार्यः स्वामिनि वैश्ये च कार्यं हेतौ प्रयोजने ॥ सूर्यः सूर्ये तस्त्रियायां सू
र्यः स्याद्दोषधावपि २० शौर्यं चारभटीशातयोर्वर्यः स्मरवरेण्ययोः ॥ गुह्यं रहस्युपस्थे च गुह्यः कमठदंडयोः २१ सह्यु दक्षांत
रोग्यस्य सोढव्येषु प्रचक्षते ॥ गुह्यं पुरीषमार्गेपि भवेदश्वरपक्षयोः २२ गुह्यानुज्ञाखानगरे गृहस्त्रेकेष्युदीरितः ॥ योग्यः प्रवी
णयोगोहोपायज्ञात्केषु वाच्यवत् २३ योग्याभृग्यास्त्वभेषज्ये योगाभ्यासार्कयोषितोः ॥ भाग्यं तु भालफलविधौ स्याद्गुभाशुभकर्मणि २४

169

पाक्यं बिडस्य लवणे यवक्षारेपि दृश्यते ॥ पथ्यां हिते हरीतक्यां पथ्या रथ्यो रथाङ्गयोः २५ रथ्या रथौघे शिशिरवावतनीत्व खरैपुच ॥ अथ्यं

शिलाजतुन्यथो बुधेन्यायेपि वाच्यवत् २६ ग्राम्यो जनेन्यवद्ग्राम्य मश्लीलरतबंधयोः ॥ सौम्यो बुधे मनोज्ञे स्याद्ग्राम्योर न्यां पंचचक्र २७

संख्यं समिति संख्यायां स्याद्देकख्या शविचारयोः ॥ मध्यं नाये नकाशे च लग्नके लक्ष्येक धमे ॥ मध्यं शुचौ भेदे नवाच्यवत्सध्यमाश्रमे ॥

साध्याभिख्या साधनीये गणदैवतयोगयोः २९ वध्यो ऽफलद्रुमे वध्या ऽप्रसूतायां स्त्रियामपि ॥ हृद्यं धवलजीरे च हृत्प्रिये हृद्ववन्य

वत् ३० वशकृद्वेदमंत्रे च हृद्यो हृद्याख्य भेषजे ॥ चोद्यं स्यात् पादद्रुते प्रश्ने चोदनार्हे तिवाच्यवत् ३१ पद्यं श्लोके स्तोपद्या पद्यः शूद्रे निग

द्यते ॥ पुण्यं मनोज्ञे भिहिते तथा सुकृतपूतयोः ३२ धिष्ण्यं सद्मनि नक्षत्रे स्थाने शक्रौ च पावके ॥ धान्यं व्रीहि हि धुधान्याके धन्यं पुण्यवति

स्मृतं ३३ धन्या धात्र्यामलक्योश्च कुड्यं भित्तौ विलेपने काव्यं ग्रंथे गरौ काव्यो काव्या स्यात्पूतनाधियोः ३४ चव्यं तु चविके

चव्या ज्ञातपर्वी गगंधयोः ॥ गव्यं तु गोहिते गव्यं ज्यायां क्षीरादिके गवां ३५ राग द्रव्ये च गव्या तु गोकुले कलितायुधे ॥ हस्यं पंत्रपदं तव

वद्यं न्यन पिवेधके ॥ ३६ द्रव्यं स्याद्द्रविणे द्रव्ये पृथिव्यादौ च पित्तले ॥ भेषजे च धिनेये च द्रव्यं द्रुमविकारयोः ३७ भव्यं सत्ये शुभे चाथ

भेद्यवद्योगभाविनोः ॥ कर्मरंगतरौ भव्यो ——— करिणां भसोः ३८ दिव्यं लवंगके दिव्या वल्लौ दिविभवेन्यवत् ॥ गोप्यो दासीसु

तेगोप्यो रक्षणीये भिधयवत् ३९ रूप्यं स्यादाहते स्वर्णे रजते राजते पि च ॥ रूप्यं प्रशस्तरूपे तु वाच्यवत्समुदीरितं ४० अमलभ्यां

मता दिव्या सभ्य गम प्रतीपयोः ॥ सव्यं प्राक मुनीरे च सेवाहे पुनरन्यवत् ४१ अभ्यश्चा ऽढयेकरेण्वां च भवे दिव्या च रूक्लके ॥ लभ्यं

८५

170

युक्तंचलक्ष्ये चार्घ्यमघ्यर्हियोग्ययो ४२ चित्यंमृतकचैत्यस्याञ्चित्याम्रताचितायपि॥ चैत्यमायतनेबुद्धविंबेचाद्यानपादपे ४३
द्रैत्योस्करेस्करायांचदैत्याचंडौषधावपि॥ रसोहासेस्तौरसास्यादस्योन्नतवेधमे॥४४॥ ससंचग्रपथेतल्पेरतेतद्गतिचान्यवत॥
तपोलोकासरोस्तसोनिसंस्याछपथेध्रुवे॥ ४५॥ मूल्यंतुवेतनेवस्तेमाल्यंमालाप्रसूनयोः॥ बल्यंप्रधानधौलेस्यात्कुड्यंवारकरे
पिच॥ ४६॥ कुल्यंप्रधानेसच्चेचकल्योनीरोगदक्षयोः॥ कल्याकल्याणवाचिस्यात्कादंबर्यामपिस्मृता॥४७॥ ग्राल्यंग्रंथेपि
रचंद्रेकपिकायांचतोमरे॥ ग्राल्यश्चकथितःश्याविन्मदनद्रुमयोरपि॥ ४८॥ कुल्यःकुलेस्वेमासेकुलस्यातिकृतेपिच॥ कुल्यं
स्यात्कीकसेचालद्रोस्रूर्यामिषेध्रुवे॥ ४९॥ पयप्रणालीसरितोःकुल्याजीवंतिकौषधी॥ वेश्यंवेश्यागृहेवेश्यागणिकायामुदा
ता॥ ५०॥ आस्यंचकवक्रमध्येस्थितावास्याचविश्रुता॥ लास्यनोर्ये त्रिकेनाट्येसस्यसच्छेफलेगुणे॥ ५१॥ कश्यंमध्येतुरंगाणां
कश्यंमद्यंकुरागहियोः॥ कांस्यंतुतैजसद्रव्येवाद्यभित्सामपात्रयोः॥५२॥ मत्स्यामीनांतरेमानेविराटाभिधसयोतवे॥ तिष्यपुष्ये
कलौधात्र्यांतिष्यापुष्यवदिष्यते॥ ५३॥ दुष्यंतुदूषणीयेस्याद्दूष्यंवस्त्रेचतद्गृहे॥ वीर्यंतुवीर्येस्मरेवश्येवीर्योवासववाजिनोः॥
तार्क्ष्यःस्यादश्वकर्णाख्यवृक्षेरथकुरंगयोः॥ तार्क्ष्यंरसांजनेतार्क्ष्योगरुडेगरुडाग्रजे॥ ५५॥ लक्ष्यंत्वारव्येसरव्यापंलक्ष्यंसप्र
निसंमतं॥ याम्यायांव्यांभरण्यांचयाम्योगस्तेचचंदने॥ ५६॥ गईज्याधानेध्वरेमौर्व्यांसंगेवयेगुरौमत॥ वज्यापर्यटनेप्रोक्त
वर्यमस्थानयोरपि॥ ५७॥ राध्यानत्येरा द्रंडफेस्यान्मायायांबरीधियोः॥ कन्याकुमारीकानार्योरोषधीराशिभेदयोः॥ ५८॥

कक्ष्या प्रहेलीकायां स्यात्कांच्यां मध्येभबंधने ॥ हर्म्यादीनां प्रकोष्ठेन्तसदृशकार्ययोः ॥५९॥ कृत्यापि देवताभेदे कृत्यास्त्वयादि-
षु स्मृता ॥ विंध्यात्शैलवल्ल्यां च विंध्यो व्याधाद्रिभेदयोः ॥६०॥ संध्या पितृप्रसूसंधौ चिंतामर्यादयोरपि ॥ प्रतिज्ञायां च संधाने
संध्यां च कुसुमांतरे ॥६१॥ छाया स्यादातपाभावे प्रतिबिंबार्कयोषितोः ॥ पालने लंचयोः कांतिसच्छायापंक्तिषु स्मृता ॥६२॥
क्रिया कर्मणि चेष्टायां करणे संप्रधारणे ॥ आरंभोपायशिक्षार्चाचिकित्सानिष्कृतिष्वपि ॥६४॥ मायादंभेल्पतायां च मायः
पीतांबरेखरे ॥ त्रयी त्रिवेद्यां त्रितयपुरंध्र्यां सुमतावपि ॥६५॥ इति यद्वयं ॥ अथ यत्रयं ॥ विजये स्याज्जये पार्थे गौर्यां च विज-
यातिथौ ॥ विनयं प्रणतौ मातुः शिक्षायां विनयः पुनः ॥६६॥ समयः शपथाचारकालसिद्धांतसंविदोः ॥ विषयः स्यादिंद्रियार्थे
देशे जनपदेपि च ॥६७॥ गोचरे च प्रबंधार्थे यस्य ज्ञातः सतस्य च ॥ अनयो व्यसने दैव्ये चाशुभे चापदि स्मृतः ॥६८॥ सन्नतः स-
मवाये स्यात्पृष्ठस्थायी बलेपि च ॥ प्रणयः प्रार्थनाप्रेम्णोर्यांचाप्रसरयोरपि ॥६९॥ वलयः कंठरोगे स्याद्वलयः कंकणेपि
च ॥ मलयो देशआरामभेदे शैलांशे पर्वतांतरे ॥ मलया त्रिवृतायां स्याद्विस्मयो मुद्गलगर्वयोः ॥ प्रलयो मस्कावीनमूर्छालेषु
प्रसुप्तले ॥७०॥ अभयं स्यादुशीरे च पथ्यायामभया भयं ॥ निर्भेद्यैर्वाच्यवत्प्रोक्तं हृदयं मानसोरसोः ॥७१॥ कुकाया
मुदयः पूर्वपर्वते चोन्नतावपि ॥ प्रत्ययात्सपथे रंध्रे विश्वासाचारहेतुषु ॥७२॥ प्रथितं तत्र सज्जादेव धीनज्ञानयोरपि ॥
भ्रसयोलिकुभेदं डेविनाशे दोषह्रढयोः ॥७३॥ आशयः स्यादभिप्राये वनसाधारयोरपि ॥ निकायो निलयो लक्ष्ये संहता

६६

172

नांसमुच्चये ७४ एकार्थभाजिनिर्व्यूहे परमाल्लानिचेष्यते ॥ क्षत्रियःक्षत्रजरुणे परदाररतेपिच ७५ अन्यदेहचिकित्साहासाध्यरोगेच
जायते ॥ कषायोरसभेदेस्यादंगरागविलेपने ७६ निर्यासेपिकषायोपिस्कुरभोक्ष्योहितेन्यवत् ॥ आम्नायःसंप्रदानेस्याद्वेदाभ्यासेचसं
यता ७७ कुलायःपक्षिनिलयस्थानयोर्नीडवन्मतः ॥ उपायःसामभेदादावुपायःस्यादुपागतौ ७८ पर्यायस्तुप्रकारेस्यान्निर्माणेच [?]
संक्रमे ॥ संस्त्यायःसंनिवेशेच संस्थानेस्त्रतोगणे ७९ व्यवायःसुरतेमूर्ध्नि —— यतिस्मृतं ॥ शालेयःशतपुष्पायामाहुःशुक्ला [?]
भेवेचिते ८० शैलेयंसिंधुलवणेतालपर्ण्यांचशैलजे ॥ विचकेतुचशैलेयो गांगेयोजान्हवीसुते ८१ कसेरुस्वर्णमुस्तेचगां
गेयमभिलिकथ्यते ॥ चांपेयश्चंपकेस्वर्णकिंजल्केनागकेसरे ८२ कालेयोदल्यभेदेस्यात्कालेयंकालखंडके ॥ वाल्हीयोगार [?]
वल्लुयांखवेवालिहितेपिच ८३ आत्रेयामुनिभेदेस्यादात्रेयोसरिदंतरे ॥ आत्रेयीपुष्पवत्यांचपानीयंपेयवारिणोः ८४ एणे
यमेणीचर्माद्यैरत्नबंधांतरेस्त्रियः ॥ आश्वीयमश्वसंघातेऽश्वीयमश्वहितेन्यवत् ८५ इंद्रियंतुहृषीकेस्यादिंद्रियंतेज
सिस्मृतं ॥ जघन्यंचरमेशास्त्रे जघन्यंगर्हितेन्यवत् ॥ ८६ वदान्योदानशीलेस्याद्वदान्यश्चारुभाषिणि ॥ पर्जन्योमेघशब्देस्या
ध्वनदंबुदशक्रयोः ८७ ब्राह्मण्योब्रह्मसाधौस्याद्वृक्षे शनैश्चरे ॥ ब्रह्मण्यंब्राह्मणेचस्यात्समूहेचद्विजन्मनां ८८ शीर्ष
ण्यमालुविशदेकेशस्त्रीर्षकयोरपि ॥ हिरण्यमक्षयद्रव्येवराटेस्वर्णरेतसोः ८९ सौकर्यस्यादनायासेक्रियायांसूकरस्यच ॥
श्वशुर्योदेवरेश्यालेप्यहार्यःस्थिरशैलयोः ९० प्रकीर्यःपूतिकरंजेविनिकीर्येतुवाच्यवत् ॥ सौरभ्यमाहुःसौगंध्येचारुत्वेगुणगौरवे॥

173

नेपथ्यं रंगभूमौ स्यान्नेपथ्यं च प्रसाधने ॥ आतिथ्यमातिथेये स्यादातिथ्यं भ्रातिथावपि ९२ सामर्थ्यं योग्यताशक्त्यो सत्यं च पुंन्नयो
र्मतं ॥ कौकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरेपि च ९३ लोहित्यं सागरे तीव्रीहौ आदित्यस्त्रिदशे रवौ ॥ पौलस्त्यो रावणे श्रीदे प्वौचित्यंस
योगयोः ९४ प्रसव्यमनुकूले स्यात्प्रतिकूले च वाच्यवत् ॥ अवध्यमवधार्ये स्यादनर्थकवचस्यपि ९५ प्रणाय्यः ॥ असंमते प्रोक्तोप्यभि
लाषविवर्जिते ॥ शाण्डिल्यो मुनिभेदे स्यान्मालूरे चावकोतरे ९६ मंगल्यस्त्रायमाणं स्याद्बिल्वेश्वत्थे मसूरके ॥ मंगल्यं दधिमं
गल्ये मांगल्ये त्वाभिधेयवत् ९७ मंगल्या रोचनायां च प्रियंगुन्नातपुष्पयोः ॥ अधःपुष्पी त्वारक्तपुष्पी शमीशूकवा चापुच ९८ अघ
ष्यस्तूपगर्भे स्याद्धिष्ण्या निम्नगाभिदि ॥ पौरुष्यं पुरुषत्वे स्याद्वनेत्राक्रस्य गीष्पतौ ९९ पौरुषोथ भुजिष्यः स्यात्सहायेहस्तसूत्र
के ॥ स्वतंत्रे तु भुजिष्यस्तु दासीगणिकयोर्मता १५०० चक्षुष्यः केतके पुंडरीकवृक्षरसांजने ॥ कुलिथस्तूभगयोश्चक्षुष्याक्षि
हितेन्यवत् १ जटायुर्गुग्गुलौ रौजटायुर्विहगांतरे ॥ ऊर्णायुः क्षणभंगे स्यान्मेषकंबलभेषयोः २ स्वयुथ्यभिक्षुकः स्याल्लोद्वलोकयात्रि
के ॥ मृगयुर्ब्रह्माणि प्रोक्तो गोमायुव्याधयोरपि ३ भवन्युर्ज्वलने भानौ भवन्युः शाडिलांछने ॥ शरण्युर्वारिदेवत्ये पक्षण्युः स्करेते
तनौ ४ तपस्या व्रतचर्यायां तपस्यो मासफाल्गुने ॥ रहस्या निम्नगाभेदे गोपनीये तु वाच्यवत् ५ पयस्या क्षीरकाकोल्यां पयो
हितभवेन्यवत् ॥ पयस्या दुग्धिकायां तु स्वर्णक्षीर्यां च कथ्यते ६ स्यादहल्याप्सरोभेदे गौतमस्य च योषिति ॥ विशल्या लांगलीदं
तीगुडूचीत्रिपुटासु च ७ अभिख्या स्यात्कीर्तियत्र सोरभिख्यस्यान्नामशोभयोः द्वितीयातिथिभिः पत्न्योपूरण्यामपि च द्वयोः ८ नादेयो

८७

नागरंगेस्याजपायांजलवेतसे॥ भूमिजंबूजपायांचकंगुष्वपिसमीक्षते॥ ९ इतियत्रयं॥ अथयचतुष्टयं॥ भवेदनुशयोद्वेषेपश्चा
त्तापानुबंधयोः॥ वदंत्यपशयंयोगोवधस्थानंतिकेपिच १० स्मृतः समुदयोवंदे संयुगेसमुपक्रमे॥ प्रतिश्रयः सभायांच स्यादाश्रये
पिप्रतिश्रयः ११ समुच्छ्रयः स्यादुत्सेधेविरोधेपिसमुच्छ्रयः॥ हि[illegible]मयोलोहधातौ स्यात्स्वर्णमयेन्यवत् १२ अवश्यायोहिमेगर्वे
समुदायोगणेयुधि॥ पारिधायोजलस्थानेपरिछदनितंबयोः १३ संपरायः समीकेस्यादायदुत्तरकालयोः॥ निरामयोस्वयकच्चे
त्यत्वादिकेनिरामयः १४ समा यः स्यात्संग्रामेधूतेचपशुभिः॥ महालयोविराहारो स्यात्तीर्थे परमात्मनि १५ रोहिणेयेभवेद्धत्सोरे
वतीरमणेबुधे॥ पौरुषेयोधिकारेस्यात्पौरुषस्यपदांतरे १६ बिलेशयोमूषके स्याद्भुजंगेपिबिलेशयः॥ जलाशयोभुशीरेजलाधा च
रेजलाशयः १७ पुंसांसमूहवधयोः पुरुषेणकृतेपिच॥ भागधेयंस्मृतंभाग्येभागेप्रत्ययपोपि १८ चंद्रोदयोवितानेस्यात्तथाचं
द्रोदयावधौ॥ फलोदयः स्यात्त्रिदिवेलाभेपिचफलोदयः १९ महादयः कन्यकुब्जे व्यापत्सापवर्गयोः॥ स्थूलोच्चयस्तु साकल्ये
गंडोपलवरंडयोः २० गजानांमध्यमगतेस्थूलोच्चयउदाहृतः॥ धनंजयोर्जुनेवन्हौककुभेदेहमारुते २१ गंगांतरेचापसव्येदक्षि
णाप्रतिकूलयो॥ मार्जालीयः स्मृतोशूद्रेबिडालेकायशोधने २२ तंदुलीयः शाकभेदे विडंगतरुताप्ययोः॥ तृणशून्यंमल्लिकायां
केतक्याश्चफलेमतं २३ माहामूल्यंमहार्घेस्यात्पद्मरागमणावपि॥ हरिप्रियोरौरवयोर्नीपेवृक्षेहलिप्रियः॥ २४ अंतराय्यात्स्मृता
भूमिश्छायांपिल्लकाननेः॥ उपकार्याराजसद्मन्युपकारोचितेप्यवत्॥ इतिचतुष्टयं॥ अथयपंचकं॥ दुग्धातालीयभूमिखुके
दुग्धामेदुग्धफलके॥ भवेत्पद्मनीपाख्यामावाच्येचप्रयेष्टरि २५ कालानुसार्यकालेयंशैलेयंशिंशपाद्रुमे॥ वृषाकपायीश्रीगौर्यो

जीवंत्यांचशतावरी २७ ॥ इतियचतुष्कं ॥ अथयषट्कं ॥ प्रत्ययक्रमनीयमुपस्थेयधौतांशुकह्वयोः ॥ विष्कंभेत्रनप्रियालक्ष्म्यां
ग्रामाणो बधायपि २८ इति यांतवर्गः ॥ अथ रांतः ॥ तत्र रैकं ॥ रः पावके च तीक्ष्णे च स्मृतः स्वर्णवित्तयोः ॥ रुरुरुवेमिहैरिचापि
हुः कर्णे कामरूपिणि २९ श्रीर्विषरचनाशोभाभारती सरलद्रुषु ॥ लक्ष्म्यां त्रिवर्गसंपत्तौ वेषोपकरणे मतौ ॥ ३० ॥ इति रैकं ॥ अथ रद्वि ॥
अरं शीघ्रे च चक्रांगे चक्रांगे पुनरन्यवत् ॥ करो वर्षोपले पाणौ शुंडाप्रत्ययरश्मिषु ३१ खरास्याद्रुद्दभेदे वतीरतीक्ष्णाग्रके पिच ॥
गरो व्याधावुपविषे विरबे च करणे गरं ३२ चरो भेदप्रभेदे स्याच्चरजंगमयोश्चरं ॥ नरस्तु रामे कर्पूरे नरो जे मानवेर्जुने ३३ परः स्या
दुत्तमानात्मवैरिदूरेषु केवले ॥ परमव्ययमिच्छं लिभरोतित्राप भारयोः ३४ वरो भीष्टे देवतादेर्वरा जामातृ सिद्धयोः ॥ श्रेष्ठेन्यव
त्परिवृत्तौ वरं काश्मीरजे मतं ३५ त्रिफलायां वरा प्रोक्ता ज्ञाता वर्यां वराचरं ॥ अव्ययं तु मनागिष्टे शरो दध्यग्रबाणयोः ३६ शरं नी
रे शारः कांडः शारस्तेजनकेपिच ॥ धरस्तु शैले कार्पासतूलके कूर्मराधिपे ३७ धरा सेधासि भूम्यां च स्त्रीणांगर्भाशयेपिच ॥ क्षीरं
नीरे क्षीरोमेघे दरः साध्वसगर्वयोः ३९ कंदरे तु दरी मा पुरीषदर्थे दराव्ययं ॥ क्षुरः स्याच्छेदनद्रव्ये कोकिलाक्षे च गोक्षुरे ४० पुरं
पाटलिपुत्रे स्याद्गृहे परिगृहेपुरं ॥ पुरं पुरी शरीरे च गुग्गुलौ लोककथितः पुरः ४१ पुराव्यं पूर्वकाले स्कर कोलदले शफे ॥ पुरोदेवेस
मद्ये चषके पिस्तराके चित ४२ करावधे निश्चये च बले यत्ने यतालपि ॥ चारः प्रियालवृक्षे स्याद्दूतोगंधापसर्पयोः ४३ परंपरंतदेअ
तिपरिवोत्रिपरागयोः ॥ कर्षूरोपरिपादरज्वां चंचनदंतिनां ४४ वारः सूर्यादिदिवसे हारेवत्सरवृंदयोः ॥ कुब्जवृक्षहरे वारो वार
मेघस्यभाजिनि ४५ तारो मुक्तादिसंसिद्धौ तद्गुणे शुद्धमौक्तिके ॥ मारं तु रजते त्युच्चत्युच्चेरप्यवदीरितं ४६ कृक्षा भिमध्ययो

८८

सारः सुग्रीवगुरुयोषितोः ॥ बुधदेव्यामता तारा तारः शबलवातयोः ४७ भारस्तु स्थिरे स्वर्णप[ले]नाम युतद्वये ॥ मारी मृतौ व
षेनं नेमारीचं स्यांजनस्रये ४८ स्फारः स्याद्विपुले स्फारः करकारे च बुद्बुदे ॥ क्षारो सरांतरे धूर्ते लवणे काचभस्मयोः ४९ हारो
मुक्तावलौ युद्धे प्यारः क्षितिस्कंतेर्कजे ॥ आरा चर्मप्रभेदिन्यां नारः स्वर्णकनीरयोः ५० सारो बले मज्जसौ चास्थिरांशे न्याय्ये च
नीरे च घने च सारं ॥ वरेण्यबलसारसुदाहरंति हारं पुराग्निर्गमने भ्युपाये ५१ पूरो जलप्रवाहे स्याद्व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः ॥ क्रूरस्तक
ठिने घोरे नृशंसे त्वभिधेयवत् ५२ शूरश्चारभटे सूर्ये चोरश्चारस्कगंधयोः ॥ तीरं तटे त्रपो तीरं क्षीरस्तिग्मकरे हले ५३ चोरं
तु गोलनेवस्त्रे चूडयां सीसकेपि च ॥ चीरीकच्छोटिकाझिल्ल्योः स्वैरः स्वच्छंदमंदयोः ५४ जीरखड्गे वणिकद्रव्ये मीरस्तोयधिशै
लयोः ॥ क्षीरं दुग्धे च नीरे च कीरो जनपदे शुके ५५ गौरः पीते हणे श्वेते विशुद्धे चाभिधेयवत् ॥ गौरं तु किंशादेपद्मके सरे सितस
र्षपे ५६ गौरस्त्वशिनि गौरी तु नग्नन्यो मयोर्मता ॥ रोचनारजनी पिंगा प्रियंगुवसुधासु धासु च ५७ नदीभेदेपि गौरीस्या
द्वरुणस्य च योषिति ॥ पौरं तु वाहणे पौरः स्मृतः (पुर) भवेन्यवत् ५८ वरंद्वारीरेकाश्मीरेय रंतापगलेपि च ॥ घोरं भीमे हरे घारे स्मरो
नंतत्तुरंगयोः ॥ ५९ होरा लग्नेपि राश्यर्धे शास्त्ररेखाभिदोरपि ॥ हीरा पिपीलिकालक्ष्म्योर्हीरः शंकरवज्रयोः ६० गोत्रं नाम्नि कु
ले क्षेत्रे कानने चित्रवर्त्मनोः ॥ संभावनीयबोधे च गोत्रः क्षोणीधरे मतः ६१ गोसमूह भुवो गोत्रा गात्रमंगे कलेवरे ॥ लंबेरमा
सने घादिविभागे च समीरितं ६२ पत्रं तु वाहने पर्णे पक्षे च शरपक्षिणां ॥ पात्रं तु भाजने योग्ये पात्रं तीरद्वयांतरे ६३ पात्रस्तु

वाशोपर्णे च राजमाषे च वेष्यते ॥ पोत्रं वस्त्रमुखाग्रे सूकरस्य हलस्य च ६४ चित्रं स्यादद्भुतालेख्यतिलकेषु विहायसि ॥ चित्रा गु
पर्णी गोदुग्धा सुभद्रा दन्तिका सु च ६५ ऋक्षाप्सरोहिभेदे च कर्करे रेखाभिधेयवत् ॥ चैत्रं मृतकचैत्ये स्याच्चैत्रो मासाद्रिभेदयोः ६६
वृत्रो रिपौ धने ध्वान्ते शैले चक्रे च दानवे ॥ सत्रमाच्छादने यज्ञे सदादाने च केतवे ६७ सूत्रं तु सूचनाग्रन्थे सूत्रं तन्तुव्यवस्थयोः ॥ मि
त्रं सुहृदि मित्रोऽर्के शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः ॥ ६८ मात्रं चावधृते कार्त्स्न्ये मात्रा कर्णविभूषणे ॥ अक्षरावयवे वृत्तौ मानेऽल्पे च परिच्छदे ६९
शस्त्रं लोहास्त्रयोः शस्त्री छुरिकायां च विश्रुता ॥ अस्त्रं प्रहरणे चापे वक्त्रं छन्दोन्तरे मुखे ७० नेत्रं मन्थगुणे वस्त्रे तरुमूले वि
लोचने ॥ नेत्रं रथे च नाड्यां नेत्रो नेतरि भेद्यवत् ७१ क्षेत्रं शरीरे केदारे सिद्धस्थानकलत्रयोः ॥ रेत्रं रेतसि पीयूषे वाटवासे पि सू
तके ७२ मन्त्रो वेदप्रभेदे स्याद्देवादीनां प्रसाधने ॥ गुप्तवादे च तोत्रं तु प्राजने वेणुकेपि च ७३ तन्त्रं कुटुम्बकृत्ये स्यात्कारणे च
परिच्छदे ॥ शास्त्रप्रधाने सिद्धान्ते तन्तुवाये गदोत्तमे ॥ ७४ तथा हिंसादधकोपाये श्रुतिशाखान्तरेपि च ॥ इतिकर्तव्यतायां च तन्त्री वी
णागुणे ततौ ॥ ७५ दारायाममृतायां च छत्रमातपवारणे ॥ छत्रा मधुरिकायां च कुस्तुम्बुरुशिलीन्ध्रयोः ७६ चक्रौ गणे चक्रवा
के चक्रं सैन्यरथाङ्गयोः ॥ ग्रामजाले कुलालस्य भाण्डे राष्ट्रास्त्रयोरपि ७७ अम्भसामपि चावर्ते चुक्रं त्वम्ले मूलवेतसे ॥ चुक्री चाङ्गे
रिकायां स्याद्वृक्षाम्ले चुक्रमिष्यते ७८ शुक्रः काव्ये नले ज्येष्ठे शुक्रो रेतोक्षिरोगयोः ॥ शक्रः शाके महेन्द्रे स्यात्कटजार्जुनवृक्षयोः
७९ नक्रः कुम्भीरके नक्रं नासायामग्रदारुणि ॥ वक्रः स्यात्कुटिले क्रूरे पुटभेदे शनैश्चरे ८० अग्रमालम्बने ज्ञाते परिमा
णे फले स्य च ॥ प्रान्ते पुरस्तादधिके प्रधाने प्रथमाद्ययोः ८१ उग्रः शूद्रीसुते क्षत्त्राच्छ्रीकण्ठे चाल्केऽन्यवत् ॥ उग्रा च चाक्षि

८९

फिकयोर्व्यग्रो व्यसनभाकुले ॥ ८२ ॥ भंडं स्यान्मंगले हेम्नि मुस्तके करणांतरे ॥ भंडीरस्त्वेषरामवरे मेरुकदंबके ॥ ८३ ॥ हस्तिजासंन

रिमंदो वाच्यल्तेस्वसाधुनो ॥ मंदामंदाकिनीसत्स्वारूप्यानंतालकद्रफले ॥ ८४ ॥ क्षुद्रस्स्यात्स्वधमक्रूरल्पकृपणाल्पेषु वाच्यवत् ॥ क्षु

द्रावेश्यानटीकंटकारिकासरघास्वपि ॥ ८५ ॥ चांगेरीहहतीदंशामक्षिकामात्र श्च ॥ क्षौद्रंमधुनिपानीयेवभंत्रंपुंवस्त्रयोः ८६

गर्भः स्वगांतरेगर्भोवाच्य स्वार्थलुब्धके ॥ रोधः स्त्राबरकेरोधमपराधेचकिल्बिषं ॥ ८७ ॥ नीध्रंनेमौबलीकेध्रूरेवतीभेषिका

नने ॥ राध्रमुद्दिष्टमुष्टालेलयास्यादुपवर्तने ॥ ८८ ॥ रघ्मुमाख्यातमीमीलेपापसंतापनादिनोः ॥ चंद्रः सुधांशुकपूरेकंपि

लस्वर्णवारिषु ॥ ८९ ॥ इंद्रः शचीपतावंतरात्मन्यादित्ययोगयोः ॥ इंद्राफणिज्जकेसांद्रंघनकाननयोर्मतं ॥ ९० ॥ गुंद्रस्तेज

नकेगुंद्राप्रियंगौभद्रमुस्तके ॥ केवर्तीमुस्तकेचापिरौद्रोनाट्यरसांतरे ॥ ९१ ॥ रौद्रातुभीषणेतीव्रेरौद्रीस्कंदस्यमातरि ॥

उद्रावनेजपारक्षेउद्रोजनपदांतरे ॥ ९२ ॥ वज्रंहीरकदंभोलिनालकामलकेषु च ॥ वज्रागूडूच्चिकायांस्यात ... क्रूरेणेन्यवु

लू ॥ ९३ ॥ तीव्रमत्यंतकटुकनितांतेघन्यवन्मतं ॥ तीव्राचकटुरोहिण्यांमासरागंधतूरयोः ॥ ९४ ॥ अस्त्रः कोणेसिरसिंभे

चास्त्रमसृग्विनेत्रशोणिते ॥ दस्रः खरेचाश्विनयोर्घस्रोदिवसहिंस्रयोः ॥ ९५ ॥ वास्त्रेपिदिवसेवास्त्रंमंदिरेचचतुष्पथे ॥ गृ

ध्रग्वलगतौप्राहुश्चाक्रांगोत्रीरयोरपि ॥ ९६ ॥ व्याघ्रोद्वीपिनिविख्यातोरक्तेरंडकरंजयोः ॥ व्याघ्रीनिदिग्धिकायांचश्रेष्ठे

स्यादुत्तरस्थितः ॥ ९७ ॥ अभ्रंनभोस्वर्गबलाहकेषु शुभ्रंप्रदीप्तेधवलेभ्रकेच ॥ बभ्रुर्विलासेनकुलेकृशानौवर्भ्रेमुनौभ्रूलि

निपिंगलेच ॥ ९८ ॥ त्रिगुः स्योमांजनेत्रगाकेस्वरः कुलिशकोपयोः ॥ स्वरुर्वज्रेध्वरेबाणेयूपखंडेपिचस्वरुः ॥ ९९ ॥ स्वर

९०

दंभेहरेदर्पेहयेभ्येतेलुवाच्यवत् ॥ रुरुर्मृगेदैत्यभेदेस्यात्कारुःकारकशिल्पिनोः ॥१५॥ विश्वकर्मणिशिल्पेचकुरुःश्रीकंठजाङ्गले ॥
उदरेस्पभेदेचपुरुःप्राज्यपुरोगयोः ॥१॥ पुरुःस्वर्लोकेरूपयोमेरुर्भूधरधन्वनोः ॥ आरुस्तरुविशेषेस्याद्दरुःकर्कटहृद्दंस्त्रियोः ॥२॥
कर्कुमीलरिनागानांकद्रुःकनकपिंगले ॥ हरिर्वातार्कचंद्रेन्द्रयमोपेन्द्रमरीचिषु ॥३॥ सिंहाश्वकनकाहिभेकलोकांतरेषुच ॥ हवी
र्वीच्यवदाख्यालोहरित्कपिलवर्णयोः ॥४॥ भूरिर्ब्रह्माच्युतेशेषुभूरिप्राज्यसुवर्णयोः ॥ गिरिर्गीर्णेगिरिर्यक्ष्मक्रीडागुडकशैलये ॥५॥
नेत्रामयविशेषेपिपूज्येतुगिरिरन्यवत् ॥ वारिःस्मृतासरस्वत्यांवारिह्रीबेरनीरयोः ॥६॥ वरिघटीबभ्रंधन्योरंघ्रिःस्यासाद्बु
भयोः ॥ शारीरक्षोपकारेणतथाशकुनिकांतरे ॥७॥ शुद्धार्थेगजपर्याणेव्यवहारेपिचक्वचित् ॥ कारिःक्रियायामाख्यातानापि
तादिकशिल्पिनि ॥८॥ अद्रिःशैलकुमार्केषुऐन्द्रिःकाककजयंतयोः ॥ नाद्रिरंभोजरेणौछोतंकीनिस्त्राममीलयोः ॥९॥ धात्रीज
नन्यामलकीवसुमत्युपमातृषु ॥ उष्ट्रीगोलविकायांस्यात्करभस्यचयोषिति ॥१०॥ क्रोष्टीस्त्रगालीकाक्षीविविदारीलांग
लीषुच ॥ तरीनाविद्रोण्यांचवस्त्रादीनांचपेटके ॥११॥ जारीस्यादोषधीभेदेजारस्त्रूपमतावपि ॥ इरावारिसुराभूमीचभावलीषु
प्रयुज्यते ॥१२॥ स्थिराभूमौशालिपर्ण्यांस्थिरोनिश्चलमोक्षयोः ॥ राधोसेन्याग्निमस्कंधसंततेःपत्तनांतरे ॥१३॥ ग्ब
स्त्रव्यमषालेपितुरंगगतिपंचके ॥ खड्गादीनांचनिशितमुखेधारापिकथ्यते ॥१४॥ धारकश्चिच्चुनीसादृतहृत्स्याद्दणेपिच
वीरास्याक्षीरकाकोलीतामलक्येलवालुषु ॥१५॥ पतिपुत्रवतीरंभागंभारीमदिरासुच ॥ गोष्ठोदुंबरिकाक्षीविदारीदुग्धिक
स्त्रच ॥१६॥ वीरस्तुसुभटेश्रेष्ठेवीरंशृंगांतरेपिच ॥ आर्द्रानक्षत्रभेदेस्यादार्द्रंक्लिन्नेभिधेयवत् ॥१७॥ यात्रालुयापनोपा
यिगतोदेहार्चिनोत्सवे ॥ उस्रागव्यूषत्रित्रायामस्रस्तुकिरणेपिच ॥१८॥ इतिरद्वयं ॥ अथरत्रयं ॥ अमरास्त्रिदशेप्यास्थि
संहारेकुलिशद्रुमे ॥१९॥ दूर्वामरावतीस्थूणामङ्कुरीचमरोसरला ॥ अपरांतेध्वनार्थेस्यात्सम्ध्याद्गात्रेचदंतिना ॥२०॥ अ

९०

वाचीनेपरं प्राहुर्जरायौ चापरामपि ॥ अधरो दंतवसने न्यूनहीने चाधरोऽन्यवत् ॥२१ गजाभ्यादे शेच भवन्यमरावती ॥ उत्तरं प्रतिवाक्ये स्यादूर्ध्वो

दीच्योत्तमेऽन्यवत् २२ उत्तरस्तु विराटस्य तनये दिशि चोत्तरा ॥ इतरः पामरेऽन्यस्मिन्नरक्षं ब्रह्मवर्णयोः २३ ऋक्षं वा स्थिरतायां रुक्षरो

ऽर्कखिन्निस्मृतः ॥ प्रवरं संततौ गोत्रे श्रेष्ठे तु प्रवरोऽन्यवत् २४ शंबरो वारिचांडालभेदयोः शंकरेऽपि च ॥ अंबरं वाससि व्योम्नि कार्पा

से च सुगंधके २५ शंबरं सलिले चित्रे बौद्धव्रतविशेषयोः ॥ शंबरो दैत्यहरिणे मत्स्यशैलाजिनांतरे २६ ओषधीश्शबरीमाहुः श्रव

रोऽश्वतरे शुचि ॥ तुरगाणां च सम्भाव्य प्रवरो तिभद्रो खरो ॥२७ शिखरं शैलवृक्षाग्र कक्षापुलककोटिषु ॥ पक्वदाडिमबीजाभमाणि

क्य शकलेऽपि च २८ शिखरस्तु शिवाभेदे खदांगे वारि वालुके ॥ शिखरी च बहुत्वं विष्टरस्तु महीरुहे २९ आसने कुशमुष्टौ च विष्टर

श्रवःठधस्ययोः ॥ कर्कटे चाथ पिठरं मुस्तमंथानदंडयोः ३० पिठरः स्यादुषा यांच जठरः कठिनेऽन्यवत् ॥ कुक्षौ वंधे च जगरं व

गरस्ता तु पल्लवे ३१ करीको शोप्यरं कपाटेछेदनेपि च ॥ करटः [?] ऋकचे दीने करीर द्रोखगांतरे ३२ कदरः श्वेतखदिरे स्तुद्र

रोगेपि भाषितः ॥ बदरं कोलकर्पासे [illegible] स्याद्बदरी तयोः ३३ एलापर्ण्यां तु बदरी विष्णुक्रांतौषधावपि ॥ प्रदरो रोगभेदे

स्यात्प्रदरभेदयोः ३४ मकरो याद सिद्धेयो निधिराशिप्रभेदयोः ॥ निरोनिर्वहे सारे न्यायेदेये धनांतरे ३५ शीकरं शबलं च

न स्तलाबुकणयोरपि ॥ प्रकारश्चोपकारश्च विकीर्णकुसुमादिषु ३६ संततौ चापकृत्यायां यथासंख्यमास्थितौ ॥ जो

गके प्रवरं प्रोक्तं प्रकरी च खरावनौ ३७ प्रसरस्तु प्रपंचे स्याद्विस्तारे प्रणयेऽपि च ॥ संस्तरः प्रस्तरावेतौ प्रसाराध्वरयोरपि ॥३८॥

मणिपाषाणयोश्चापि यथाक्रममुदीरितौ ॥ डगरं टंकणक्षारे हेलाविभ्रमगोचरे ३९ वाच्यवल्लेकराख्ये च मुद्गरं मल्लिका
भिदि ॥ लोष्ठापिभेदनेपि स्याद्दुर्दरं जर्जरे युधि ॥ ४० प्रसरः प्रणये वेगे संगरे चाथ मत्सरः ॥ असद्रूपरसंतसौ मात्सर्ये कृपणेऽकु
धि ॥ ४१ मत्सरा मक्षिकायां च विसरः प्रसरे व्रजे ॥ कुहरं कोटरे छिद्रे नागराजविशेषयोः ४२ दहरो मूषिकायां च स्वल्पभ्रा
तरि बालके ॥ चामरं चामरे प्राहुर्मंजरी मृगभेदयोः ४३ चमरी भ्रमरो भंगे कामुकेपि मधुद्रववत् ॥ रुधिरोंगारके प्रोक्तो रुधि
रं कुंकुमासृजोः ४४ चंद्रिरो नेकपे चंद्रे मुद्गिरः कामुके बुदे ॥ मिहिरो भास्करे वृद्धे महिरः कामसूर्ययोः ४५ विविरं दूषणा
रातौ कथितं छिद्ररंध्रवत् ॥ कुपुरः क्रमुके भद्रमुस्तके लसके पि च ॥ ४६ गोपुरं च पुरद्वारे द्वारमात्रे च मुस्तके ॥ चिकुरश्चंचले
केशे गृहबभ्रुभुजंगयोः ४७ पक्षिद्रुभेदयोः शैले च कुरोरं रथवृक्षयोः ॥ अंकुरो रुधिरे रोम्णि पानीयाभिनवोद्भिदि ४८
कुकुरी वक्रपुच्छे स्याद्धूथिपर्णे तु कुधुरं ॥ कुं मुरो माल्लिकपुष्पे दर्पणे बकुलद्रुमे ४९ कुसलालदंडे मुकुरो मुकुरोप्येष विश्रुतः ॥
अजिरं प्रांगणे वाते विषये दर्दुरे तनौ ५० आशिरा राक्षसे वह्नौ आशिरस्तपनेपि च ॥ शिशिरः स्याद्धृतोभेदे तुषारे शीत
तलेप्यवत् ५१ वशिरं कणीहीसिंधुलवणे भिकल्लास्कृच ॥ सुषिरं विवरे वाद्ये सरंध्रे सुषिरे निरे ५२ सुषिरो ब्रोच तिमिरं
ध्वांते नेत्रामये पि च ॥ छिद्दिरः पावके खड्गे करवालपरश्वधौ ५३ दंतुरं वाच्यवद्विघ्नाद्विषमोन्नतदंतयोः ॥ विदुरो नागरे धी
रे कौरवाणां च मंत्रिणि ॥ विधुरं स्यात्प्रतिश्लेषे विधुरो विकलेन्यवत् ५४ विधुरा पिरसालायां मधुरा स्वरसे बषे ॥ मधुरं रसवत्स्वा

९१

182

दुग्धे येषु मधुरोन्यवत् ॥ ५५ ॥ मधुरा शतपुष्पायां मिश्रेयानगरीभिदोः ॥ मुकुं मधुकुक्कुटिकाभेदो मधुयष्टिकास्त्र च ५६ बंधु
र बंधुरे रम्ये नम्रे हंसे तु बंधुरः ॥ बंधकेन्या विहंगे च बंधुरा पुण्ययोषिति ५७ बर्बरः पामरे केशविन्यासे नीवृदंतरे ॥ बर्बरी फंजि
कायां तु बर्बरो शाकपुष्पयोः ५८ कर्बुरं सलिले हेम्नि कर्बुरः पापरक्षसोः ॥ कर्बुरा कृष्णवृंतायां किर्मीरे कर्बुरोन्यवत् ५९
कर्परः स्यात्कपाले च शस्त्रभेदे कटाहयोः ॥ कर्पराजानुनिम्नोक्तैः कफोणावपि कूर्परः ६० खर्परस्तस्करे धूर्ते भिषस्वात्रे
कपालयोः गर्गरो मीनसे भेदे मथन्यामपि गर्गरी ॥ ६१ घर्घरस्तु चलद्वारिध्वाने घूके नदांतरे ॥ निर्नरस्तु सहस्रांशुतुरं
गे तुषपावके ६२ मुर्मुरस्तुषवह्नौ स्यान्मन्मथे रविवाजिनि ॥ जर्जरो वाच्यवज्जीर्णे जर्जरं वासवध्वजे ६३ निर्जरस्तु जराल्प
के वाच्यवन्निर्जरः सुरे ॥ निर्जरा तु गुडूच्यां स्यात्तालपत्र्यामपि क्वचित् ६५ दर्दरस्तोयभेके स्याद्वाद्यभांडाद्रिभेदयोः ॥ द
दुरा चंडिकायां च ग्रामजाले दर्दुरं ६६ वार्धरं दक्षिणावर्तशंखे कृमिजनगरयोः ॥ काकचिंच्यास्तु बीजेपि वाच्यवद्दराभि
व्यते ६७ दुर्धरं वाच्यवद्दुर्धार्ये स्याद्दषभौषधौ ॥ दुर्धरो निर्धरे सारे निर्भरे कठिने त्रये ६८ कुंजरो नेकपे केशे घातस्यामपि
कुंजरा ॥ पिंजरं कनकाबाजिभेदे पीतेपि पिंजरे ६९ मंदरो मंदशैले स्यात्स्वर्गमंदारयोरपि ॥ बदरो बहले मंदे कंदरोऽचिवरो
कुरो ७० मंदिरं नगरे गारे मंदिरो मकरालये ॥ बर्करस्तरुणे मेषे बर्करो दर्पणे दृढे ७१ कसधेरो वारिवाहे स्याद्धीनायामपि कं
धरा ॥ वल्लरं शाड्वले प्रोक्तं निर्जनस्थानकुंजयोः ७२ विभ्ये क्षेत्रे च मंजर्यां वल्लरीति प्रचक्षते ॥ मंथरः सुचके कोशे मंथाने चा

थमंथरं ७३ कुसुंभ्यां मंथरो मंदे पृष्ठवक्रे च वाच्यवत् ॥ कर्करं कुत्सिते चक्रे चत्वरं स्थंडिले गणे ७४ छित्वरं छेदनद्रव्ये छित्व
रो धूर्तवैरिणोः ॥ इत्वरो दीननीते च पथक क्रूरकर्मणोः ७५ पुष्करं पंकजे व्योम्नि पयःकरिकराग्रयोः ॥ ओषधिद्वीपतीर्थस्य
रागोरेतरेषु च ७६ पुष्करं तूर्यवक्रे च कांडे खङ्गफले पि च ॥ विद्वरो विद्रुरो क्षेपे संगरं गीकृतो युधि ७७ विषापादाकृताकारे संग
रस्तु समीफले ॥ गेह्वारा तु गुहा दंभ निकुंजगगहने ष्वपि ॥ ७८ कर्वरः कथितो व्याघ्रे शिखायामपि कर्वरी ॥ चातुरश्चक्षुरव
च क्र गंडो नियंतरि ७९ एतो स्यात्तामुभोने व गोध्वरे चाडुकारिणि ॥ इश्वरो वि[illegible]भवे राज्ये शंभो स्वामिनि मन्मथे ८० पा
र्वत्यामीश्वरा मातृ तु ह्रपि रो युगसंज्ञये ॥ आकारो निवहो त्पत्तिस्थानश्रेष्ठेषु कथ्यते ८१ भास्करस्तनये वन्हौ प्रभाकरसमः
स्मृतः ॥ पार्परा भक्तसिक्थे स्यात्कीनाशो राजयक्ष्मणि ८२ जरारोपि कदंबस्य केसरे पि च भस्मनि ॥ शार्वरं त्वंधतमसे त्वशार्वरी
घातुकेन्य[illegible]वत् ८३ प्रांतरं विपिने दूरं शून्यवर्त्मनि कोटरे ॥ शार्करो दुग्धफेने स्यात् शर्करान्वितदेशवत् ८४ शा
करो वृषभे छंदो विशेषे शाक्करं मतं ॥ नागरं वमुस्तके शुंठ्यां विदग्धे नागरो न्यवत् ८५ शांसन्निबनगरोद्भूते स्तंब
बंधे पि नागरं ॥ नागरो वारुके शोणे निर्नरि बाउबेष्टके ८६ विद्वार देमुमुक्षो च गलातंके च नागरः ॥ भामरं नागमे धुनो
पामरः स्वस्थनीचयोः ८७ वासरो दिवसे रागप्रभेदे पि च वासरं ॥ कांतारमुपसर्गा दौ वने दुर्गमवर्त्मनि ८८ इक्षुप्रभेदे
कांतारः पादारः पादधूलिषु ॥ पादालिंदे च मंदारः पारिभद्रार्कपर्णयोः ८९ स्फुरद्रुमे पि मंदारः सिंदूरे नागदेशयोः

आधारश्चाधिकरणेप्यालवाले स्कूधारणे ९० आसारस्यात्प्रसरणेवेष्ठानवेसुहृद्बले ॥ केदारः पर्वतेम्भोक्षेत्रभेदा
लवालयोः ९१ उद्दारो दारमहतोर्दाक्षिण्येप्यभिधेयवत् ॥ मंदारो द्विरदे धूर्ते विद्दारो हारदेरणे ॥ ९२ विद्दारिः शालपर्ण्यां च
रागभेदे स्कगंधयोः ॥ विकारो विकृतौ रोगेप्याकारः संस्थितौ जयोः ९३ निकारस्यात्पराभवे धान्यस्योत्करणेपि च ॥ प्राका
रः सदृशे भेदे टंकारः सिंजिनीध्वनौ ॥ ९४ विस्मये च प्रसिद्धौ च रंगारः स्मृपत्रके ॥ कुलालचक्रे वकृते दंडामत्तवाहने ॥ ९५
पिंजरः स्वर्णे दीप्ये महिषीरक्षके द्रुमे ॥ तुषारो हिमभेदे च त्रीणिकेस्च हिमेपि च ॥ ९६ भुनारस्तु मुनीभेदे संपिंडकर्णिके
योः ॥ कुमारो बालके स्कंदे युवराजे श्ववारके ॥ ९७ शुकेपि करुणं स्रोत्र कुमारं जात्यकांचने ॥ कुमारिरामतरुणीनमाल्योन
दी भिदि ९८ कन्यापराजिता गौरी जंबूद्वीपे च सुस्मृता ॥ हौआरो भोजने हारे भवे ाहरणेपि च ॥ ९९ विहारो विभ्रमे स्कंधे
लीलायां सुगतालये ॥ कुठारं केवले विद्या कुठारं केवलेपि च ॥ १९०० कोदारेनागरे कूपपुष्करिण्यां च पाठके ॥ कडारः पिं
गले दासे संभारः संभृतौ गणे ॥ १ ॥ नौकेरः कुंभिनरके स्त्रिरः कपालसंधिषु ॥ संकारोग्निच दुत्कारे समार्जन्यव धुंजने
नरदूषित कन्यायां संकारिकापि हृश्यते ॥ पंकारः स्त्रीवले सत्ते सोपाने जलकुंभके ॥ २ संस्कारः प्रतियत्ने स्यात्संकल्पे सुभवे
पि च ॥ लालारं स्याद्भूस्त्रिनरवे सोपाने पक्षिपंजरे ॥ ४ ॥ कंजारे जठरे सूर्ये मरीच्यां वारणे मुनौ ॥ मार्जारे स्त्रीतौ रवकूगे भृंगा
रः कनकालुके ॥ ५ ॥ भृंगारि ह्मिल्लिकायां स्याद्भृंगारो लालभौमयोः भृंगारः सुलेनाव्यरसेपि गजमंडने ॥ ६ ॥ भृंगारस्वर्णे

२

सिंदूरलवंगकुसुमेषु च ॥ विस्तारो विस्तृतौ स्तंबे उच्चारश्चो च्छ्रतावपि ७ मात [illegible] या ध्यासे कर्कपरिपार्श्वके ॥ आडंबरः प
र्यतेरा भे तथा यापापराधयोः ८ शार्वरी भूकात्रि व्यांच आवरं देहमेदपे ॥ करीरः कलशस्तंभे हयवंशांकुरेपि च ॥ ९ ॥ करीरी
चिरिकायां च दंतमूले च दंतिनां ॥ शाणिरं शोणमध्यस्थ पुलिने दर्दुरोलटे ॥ १० ॥ जंबीरं मरुपुष्पास्या शाके दंतशठेपि च ॥ उशि
रमाहुश्चमरदंडेनलेश्नापनाम्नाने ॥ ११ ॥ काश्मीरं कुंकुमे प्रोक्तं टंकपुष्पकमूलयोः पटिवोवालिकेवांगमूलके निरूरुसपि १२
धाराधरेपि कद्दरेण सरिपि च विष्यते ॥ अडीरः पुरुषे प्रोक्तो ठिंडीरः पुरुषे स्मृतः १३ फनेवापि वानेचापि धूसुरः स्यात्पांडुरे खरे ॥ कु
बरः कुब्जके चारो कुवरश्च युगंधरे ॥ १४ ॥ कूबरो मश्रुपुरुषे मोठो भंगविशेषेपि ॥ स्यातीवरो वा[illegible]जके वास्तव्येपि च नी
वरं ॥ १५ ॥ पीवरः कच्छपे स्थूले धीवरो लुब्धके सुधौ ॥ केसरं हिंगुनि प्रोक्तं केसरो नागकेसरे ॥ १६ ॥ सिंलछदायां पुंनागे किं
जल्कबकुलेष्वपि ॥ किशोरस्तरुणावस्थे हयशावकसूर्ययोः १७ तैलायन्यां कुबेरस्तु नरारक्षे च नाधिपे ॥ करूणः स्याद्
सावेश्याकर्णिकारे गणे भवेत् ॥ १८ कोटिरः शक्रेपि बकुलेपि च ॥ अगुरुः स्यात्सिंशपायां योद्धके पिलपुन्यपि ॥ १९ किंशारुः
सस्यशूकेपि बिशिरे कंकपत्रिणि ॥ भायोरुः शैलभेदे स्यान्मृगभेदे च लत्र च ॥ २० ॥ कीडायां परभार्यायां पुत्रायेनोपपादि ॥ कुमा
रः यादपकीश्रोकरपूस्यान्महानटे ॥ २१ ॥ विद्याधरे रक्षसि च कटपूरः स्मरे स्वले ॥ दासेरो दासिकापुत्रे दासेरः स्यात्क्रमेलके ॥ २२
मयूरो बर्हिचूडायामपामार्गे शिखंडिनि ॥ खर्जूरं रजते विंध्यादृक्ष्यि कद्रुमभेदयोः २३ खर्जूरश्चाथ कर्परं भाग कांचनयोर्मतं ॥
सिंदूरस्तरुभेदे स्यात्सिंदूरं रक्तचूर्णके ॥ २४ सिंदूरी रोजनी रक्तचा सिकाधातकीषु च ॥ वल्गुरः स्याद्द्रुनि स्तेत्रेवाहनोपरयोरपि २५

८३

वल्लरमाडुः संघुष्कसांसभ्रूकमांसयोः॥ एकाग्रभेकतानेस्यादेकोग्रन्याप्यनाकुले॥२७ नरेंद्रोचाणकेरा सिचिभुवैद्येचकथ्यते॥
महेंद्रः पर्वतेशक्रेजलेंद्रोवरुणेंबुधौ॥२८॥ अंचलेन्चलेंस्यात्सामुद्रोदहलक्षणे॥ सामुद्रंचसमुद्रीयलवणादिषुभेद्यवत्॥ २९
खंडाभ्रमभ्रलेन्स्यात् स्त्रीणांदंतक्षतांतरे॥ कटित्रंरसमायांच धर्मांगेकटिवाससि॥३०॥ त्रिलिंभेकदलीपुष्पेकन्यकान्त्रिपुत्राख्य
यो:॥ त्रिलिंदः कथितोध्यारेतरुमीनप्रभेदयोः ३१ तमिस्रंतिमिरेकोके तमिस्राचतमिस्रतो॥ कृष्णपक्षनिशायांच हव्यपत्रंतुवरं
गर्के॥ ३२॥ हव्यपत्रंतुवकारव्यां कालत्रंश्रोणिभार्ययोः॥ दुर्गस्थानेनृपादीनां पवित्रवषपलकुत्र॥३३ पवित्रंताम्रपयसोर्मध्ये
चापिदन्यवत्॥ सावित्रः शंकरेकोटः सावित्रीदेवतांतरे॥ ३४ दैसरिः स्त्रिदन्तोविष्णौ तितिरिर्विहगेमुनौ॥ शांकरीविघ्नपस्कंदे
जमुरिषोचकेपवौ॥ ३५॥ मंदुरावाजिशालायांसमीपार्थकवस्तुनि॥ उर्वरासर्वसस्याढ्यभूमौस्याद्भूमिमात्रके॥ ३६ भसुरा
रेजनीवास्योरखुराहानवैरवौ॥ वासुरावासितायांस्याद्वासरेधामताभुवि॥ ३७ मसुरः मसुराभीहिप्रभेदेपण्ययोःस्त्रियां॥ मसुरीमसू
रौचद्वौवेतावप्येतयोर्मतौ॥ ३८ शार्करारवंविकलाबुपलाकर्परान्नयाः॥ शार्करान्वितदेशेच रुग्भेदेशाकलेष्वपि॥ ३९॥ कच्छूराभ
काशीव्यांचसरिद्वःस्पर्शयोरपि॥ कच्छूरंवाच्यवत्माडुःपामलेपश्यतेपिच॥ ४०॥ मर्मरासुदरीभांडमुररानिकुलासुन॥ गायत्री
कथितः दः प्रभेदेखादिरेपिच॥ ४१॥ सैरंध्रीपरवेश्मस्थशिल्पकृत्स्ववशस्त्रियां॥ वर्णसंकरसंभूतस्त्रीमहल्लकयोरपि॥ ४२
खदिरीशाकभेदेस्यात्खदिरंदंतधावने॥ सुंदरीस्त्रीतरुभेदोशर्वरीरात्रियोषितोः॥ ४३॥ हरिद्रायांचकबरीकेशान्यकविंशे

षयोः ॥ कदुरं लवणे स्नेवतुवरो रमार्द्रयोः ५४ मंजरी वल्लरी स्थूलमुक्तालिककर[illegible]वपु ॥ [illegible]रीपोत दासे स्याद्वस्त्रभेदेपि मर्मरः ४५
टटूरी स्यान्मृषानादे लंपापाटहपापयोः ॥ शंकरो मल्लिकानद्योः छुरी भेदेपि चाकरी ४६ मल्लरी भल्लरी चंद्रो हुडुक्के वालच ऋके ॥ का
वेरी स्यात्सारिद्रे देपण्यनारीहरिद्रयोः ४७ रूतिरभयं ॥ अथरचतुष्कं ॥ भवेत्परिकरो व्राते पर्यंकपरिवारयोः [illegible] प्रगाढगात्रिका
बंधे विवेकारंभयोरपि ४८ व्यतिकरः समाख्यातो व्यसनव्यतिषंगयोः ॥ विभाकरोग्नौ लपने च भास्करो गृध्रगुह्ययोः ४९ कर्मकार
स्तु कीनाशे भृत्येवेतनजीविनि ॥ कर्मकारी तु मूर्वायां बिंबिकायामपि क्वचित् ५० अभः करो व्रणकृति भल्लाते चाप्यभःकरः ॥ भवेत्सह
चराभिख्यावघस्येप्रति चंचके ५१ निशाचरः पेचकाहियातुधानेषु फरवो निशाचरी प[illegible]ऊलायां भवेत्पक्षचरो विधौ ५२ पृथ्यप्रभव
पृथग्वारी वारणे च प्रकीर्तितः ॥ चराचरं स्याज्जगति याच्यवज्जंगमागयोः ५३ विदुः शौंदपुरं प्रदेशे सत्ता यांपत्तने पिच ॥ अभिमरो वैर
युद्धे तथा स्वबलसाध्वसे ५४ प्राहुः प्रतिसरं हस्तसूत्रे माल्येपि मंडने ॥ व्रणशुद्धौ चमूपृष्ठे नियोज्यात्कक्षकंकणे ५५ मत्तं भेदेप्यवसरो व
र्षाम्रस्तारयोरपि ॥ स्मृतः परिसरो मृत्यौ देवोपांतप्रदेशयोः ५६ दिगंबरः स्यात्क्षपणे नग्ने तमसि शंकरे ॥ पीतांबरः पद्मनाभे भवेत्पी
तांबरो नटे ५७ कादंबरं तु दध्यग्रे मद्यभेदे च सीधुनि ॥ कादंबरी परिभृता भारती सारिकासु च ५८ उदुंबरः स्तुदेहल्यां वक्षजा
तोच पंडुके ॥ उदुंबरे स्मृते ताम्रे कुष्ठभेदेप्युदुंबरः ५९ उदुंबरः आढ्ये देवरो गभेदे प्रचक्षते ॥ नीलांबरः प्रलंबघ्ने कोणपे क्रूरलोचने ६०
आडंबरः समारंभे गजगर्जिततूर्ययोः ॥ निषद्वरस्तु पंके बाले निद्रायां चानिशाहरी ६१ उपव्हरं समीपे स्यादेकांते चाप्युपव्हरं ॥

९४

इंदीवरं कुवलये वर्या मिंदीवरा मता ६२ कालंजरो योगिचक्रे मेलके भैरवे गिरौ ॥ विश्वंभरो च्युते शक्रे भवेद्विश्वंभरा भुवि ६३ दुरोदरो द्यूतकारे पणे द्यूते दुरोदरं ॥ लंबोदरः स्याद्‌ध्याने गणनामधियेपि च ६४ अनुत्तरो मतः श्रेष्ठे प्रतिजन्माविवर्जिते ॥ तुलाधरस्तूलसद्मगो भवेद्वा णिजकेपि च ६५ भवेत्तोयचरो मेघे मुनिपुष्यो षधेपि च ॥ धुरंधरो धवतरो धुर्वहेपि धुर[illegible]रः ६६ चक्रधरो हरो सर्पे वा च्यवद्ग्रामजालिके नि अश्वतरो वेगसरे नागराजांतरेपि च ६७ विदुर्वीरेतरं श्रेष्ठे द्वारवीरणयोरपि ॥ नभश्चरो घनेवाते विद्याधरविहंगयोः ६८ दंतुरः स्यादुत्तुंगे कशलो करदंतयोः ॥ द्वैमातुरो जरासंधे वारपायनयो मतः ६९ परंपरा प्रपौत्राद्यौ मृगभेदे परंपरा ॥ परंपरा परीपद्यां संतानेपि विधेः क्वचित् ७० धराधरः क्ष्माभृति च चक्रपाणौ पयोधरः ॥ स्यात् कुचकोद्याकारकुसेरकांभोधरनारिके च ७१ कलिकारः करंजे च धूम्याटे पीतमस्तके ॥ अलंकारस्तूपमादौ हारकेयूरकादिषु ७२ कर्णिकारस्त्रा[illegible]के कर्णिकारद्रुमोत्पले ॥ रथकारस्तु माहिष्यात्करणीजे च तक्षणि ७३ चर्मकारः स्मृतः पादोकृतकर्मकिषोश्वध ॥ चर्मकार[illegible] कथिता नलिकारः समेभेटे ७४ घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्तमारुते ॥ कृष्णसारस्तु हि क्षीरे शिंशपामृगभेदयोः ७५ गिरिसारो भवेल्लोहे लिंगे मलयपर्वते ॥ पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि ७६ सालमालो द्रुमे हिंगौ सूत्रधारः शचीपतौ ॥ निल्यामंतरसंचारीपात्रशिल्पिप्रभेदयोः ७७ दंडधारोयमे नृपे संप्रहारो रणांतरे ॥ प्रतिहारः प्रतीहार्ये द्वास्थे द्वारेप्यनंतरे ७८ अभिहारोभियोगे च चौर्ये संनहनेपि च ॥ व्यवहारो द्रुमे दे स्याद्व्यवहारो पणोस्थितौ ७९ अवहारः स्मृतः स्वारे द्यूतयुद्धादिविभ्रमे ॥ निमंत्रणे [illegible]नेतर्व्ये द्रव्ये ग्राहव्ययोस्त्रि[illegible]दर्सि ८० प

१८५

रिवारः परिजने खड्गकोशेऽपरिच्छदे ॥ पारावारः समुद्रे च पारावारं तटद्वयं ८१ [illegible] वता [illegible] तरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः ॥ अकूपा
रः समुद्रेऽपि कूर्मराजेऽपि कीर्तितः ॥ ८२ शिशुमारस्तु संभूतजंतौ नाराखकाच्युते ॥ सुकुमारस्तु पुंडे स्यात्कोमले त्वभिधेयवत् ८३ पुं
धुमारं त्रात्रि गोपेऽग्रहधूमेपदालके ॥ कर्णपूरे वतंसे स्यात् नीलोत्पलशिरीषयोः ८४ करवीरः कृपाणे स्याद्वृक्षभेदाश्वमारयोः
अश्वगव्यां पुत्रवत्यां आदितो करवीर्यपि ८५ महावीरः पवीताक्ष्ये स्फुरे सिंहे च कोकिले ॥ मखानले च कर्के च महावीरो जटा
टके ८६ आत्मवीरः प्राणवति श्यालपुत्रविदूषके ॥ चार्वरीरत्नचामा च स्यात् करेणगणिकास्फुरे ८७ चित्रावीरो विधौमा
लमाक तैयेन लत्रच ॥ घंटापणो महाराप्याहतेर्छागोस्त बिंदुभिः ८८ पात्रे [illegible] बुधे युक्त्या पारो मंत्रिणि ॥ लोहकांस्येर
जत्पात्रोप ह्णेयाचकेऽपि च ८९ धाराहुतः स्कनोऽश्रीरो शृगिकेरे पिप्पलोपलेः ॥ समु[illegible]रः स्मृतो ग्राहे सेतुबंधे तु मंगले ९० विश्वक
द्रुः खले ध्वाने स्याद्दारखेटिककुक्कुरे ॥ असिपत्रो भवेत्कोशा हारे च नरकांतरे ९१ शतपत्रो राजकीरे दार्वाघाटमयूरयोः ॥ राजी
वे शतपत्रं तु वालपुत्रो हनूमति ९२ महामूर्ते च भीमे च लक्ष्मीपुत्रस्मरहये ॥ पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्द्धापकेऽपि च ९३ म
हामात्रं समृद्धे स्यात् शमात्येहस्तिपाधिपे ॥ बिंदुतंत्रं विदुः सारीफलके च तुरंगके ९४ रागसूत्रं तु लास्ये त्रेपट्टसूत्रेऽपि दृश्य
ते ॥ तालपत्रं तु लाटकेरंडायां तालपत्र्यपि ९५ अग्निहोत्रोऽग्निहाविशेषो वीतिहोत्रोऽनलार्कयोः ॥ वीरभद्रोऽश्वमधाश्वे वीरश्रे
ष्ठे च वीरणे ९६ पारिभद्रस्तु मंदारे निंबपादपयोर्मतः ॥ बलभद्रो रोहिणेये त्रायमाणौषधावपि ९७ बलभद्रा कुमार्यां

९५

स्याद्धर्मचंद्रश्चंद्रके ॥ गलहस्तो बाणभेदे ऽप्यर्द्धचंद्राख्यवृद्धि ॥ १८ धार्तराष्ट्रोसितः स्याच्छ्रीहंसकौरवभोगिषु ॥ धृतराष्ट्रः स्मृतोऽन्यस्मि-
स्यात्त्यक्षिक्षत्रियभेदयो ॥ १९ धृतराष्ट्री हंसपाद्यां स्थिरदंष्ट्रो भुजंगमे ॥ वाराह [illegible] विष्णौ च व कनकालुके खले १७०० कर्दभ
स्यात्त्यक्षिक्षत्रियभेदयो ॥ [illegible] मणिभद्रस्तु भेदार्यामृषभाख्यो वृषेऽपि च ॥
गग्रस्सरिण्यां रोहिण्यां गजयोषिति ॥ कलविंकायां शालायां वर्षभमूत्रयोरपि [illegible] दहया त्राभोजने स्यात् कृतांतयमनेऽपि च १ विभा
तुंगभद्रा नदीभेदे तुंगभद्रमदोत्कटे २ दंडयात्रा दिग्विजयसंघातहरयंत्रयोः ॥ दहया त्राभोजने स्यात् कृतांतयमनेऽपि च ३ विभा
वरी हरिद्रायां रजन्यां चाविभावरी ॥ विवास्वरात्रयुष्याच कुट्टिन्यां चत्रयायापि ४ कुंभकारी कुला स्याच्च कुंभकारः कुलालके
तुङ्गिकेरीतु कार्यां स्यां बिंबिकायामपीष्यते ५ इति रचतुष्टयं ॥ अथरपं [illegible] कं ॥ पांसुचामरइत्येष दूर्वाचित्तततटीषु
च [illegible] वाधातिके प्रत्रं सायां पुरोटो धूलिगुच्छके ६ स्यात्साद चरछाग से [illegible] पिप्पलेऽपि च ॥ करकेपरदोषेकभषपूर
षकेऽपि च ७ विप्रतीसार भिच्छलिको रूल्येनुशये रुषि ॥ समभिहारोऽभ्यावृ [illegible] च्येच कथ्यते ८ पीतकविरम्मि
[illegible] पित्तले कुंकुमेऽपि च ॥ तालीयं पत्र ताली येत मालश्यामपि स्मृतः ९ [illegible] वसुपलपत्रं च तु दूले स्त्रीनरवस्त्रते ॥ [illegible]
लप नता पिद्धेतिलके पत्रकेऽपि च १० सर्वतोभद्र इत्युक्तः काव्या [illegible] नि बेपि सर्वतोभद्रा गंभारीनवयोषि
तोः ॥ नस्वाकसारा श्रोवस्य शाकस्य नलिनी पुरोः भवेत्कपिलधारा [illegible] शीतीर्थभेदयोः १२ इति रांतयगः ॥
[illegible] युधैदैत्यभेदे बलिनिवायसे १३ वा
अथलांताः तत्र लद्वयं ॥ गलगंधरसे रूपे स्यामभिस्थोल्यसेन्ययो ॥ [illegible]

६८

१९१

घाले कवलस्त त्काप लं चोन्माननमांसयोः ॥ फलं हेतु समुत्थे स्या [illegible] यो: १४ जाती फले च फंको ले सस्य
बाणाग्र योरपि ॥ फलिन्यां तु फलीप्याहुः भिफ लायां फले क्वचित [illegible] ने नारे [illegible] जउन्यवत् ॥ खलं भूस्था
न कल्केषु क्रूरे नीचे ध मे खलः १६ गलः सर्जरसे कंठे चलः कंपेच [illegible] भल्ली छदोत्से धावत् द्रव्ये खडपयो
१७ नलः पोटगले राज्ञि पितृदेवे कपीश्वरे ॥ नलीमनः शिलायां तु नलि [illegible] लमतं १८ तलं स्वरूपाधारयोः खबद्रुम
छिद्रवेरयो: ॥ ज्याघातकरणेप्यस्यात्तलस्तालतरावपि १९ मलः कीटिपुरी [illegible] पिच रूपणे मलः ॥ शालं लिवाह्लक
श्चि शालो भृगीणणे विधौ २० खिलं भवेद प्रहते भारसंक्षिप्तवेधयो: ॥ बिलं [illegible] गुहाया च बिलउच्चैःश्रवोहयः २१ छलं
तस्खलिते व्याजे पुलं तु विपुले न्यवत् ॥ पुलः स्याद्विपुलं चापि केलं जन पदे [illegible] २२ सजातीयगणे गोत्रे देहे कलितं कुले
कालो मृत्यो महाकाल समयेयकृष्णयोः २३ कृष्णाश्च वलि कालातु नी [illegible] मंजिष्ठयोरपि ॥ काली गौर्यं क्षीरकीटे का
लिका मातृभेदयोः २५ नवांबुवाहवृंदे च परिवादेपि च क्वचित् ॥ भालं ललाटम हसोर्गल्लः कंठमहीरुहोः २६ शाल
नृपे मत्स्य प्रभेदे सर्जपादपे ॥ शाला गृहे तरुस्कंधे शाखा गारैकदेशयोः [illegible] मालं क्षेत्रे जले माला माल पुष्पादिदाम
नि ॥ शालः पादपमात्रस्य प्राकारे त्वंकरद्रुमे २७ तालः करतलं गुष्ठमध्य [illegible] भ्यां च संमते ॥ गीतकालक्रियामाने तालः
खड्गादिमुष्टिषु २८ द्रुमभेदे करास्फाले तालक हरितालके ॥ वाद्यभांडे च [illegible] कांस्यस्य तालश्छंदसि कंपने २९ नालं गवा

९६

[OrderDescription]
,CREATED=13.10.20 16:28
,TRANSFERRED=2020/10/13 at 16:52:07
,PAGES=192
,TYPE=STD
,NAME=S0003999
,Book Name=M-1852-VISHVKOSH
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF

FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF

FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF

FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF

FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF

FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF
,FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
,FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF

FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,